

Analiza štampanih medija u Srbiji
April - Jun

Kvartalni MEDIJAMETAR

02|2015

Godina 1, Broj 2/2015
ISSN 2406-2707

Analiza štampanih medija u Srbiji
April - Jun

Kvartalni MEDIJAMETAR

02|2015

MEDIJAMETAR

KVARTALNI MEDIJAMETAR
Analiza štampanih medija u Srbiji
Godina I, Broj 2/2015
ISSN 2406-2707

Redakcija
Milana Brisić
Vladimir Abramović
Aleksandra Milićević

Izdavač
Institut za javnu politiku Beograd
Kneza Miloša 68
E-mail: office.bg@publicpolicyinstitute.eu
Web: www.publicpolicyinstitute.eu

Dizajn korica i priprema za štampu
Pavle Farčić

Štampa
grafoNiN d.o.o. Beograd

Za izdavača
Vladimir Popović

Tiraž
1000 primeraka

Urednici
Nikola Samardžić
Velimir Čurgus Kazimir

CIP - Каталогизacija y публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

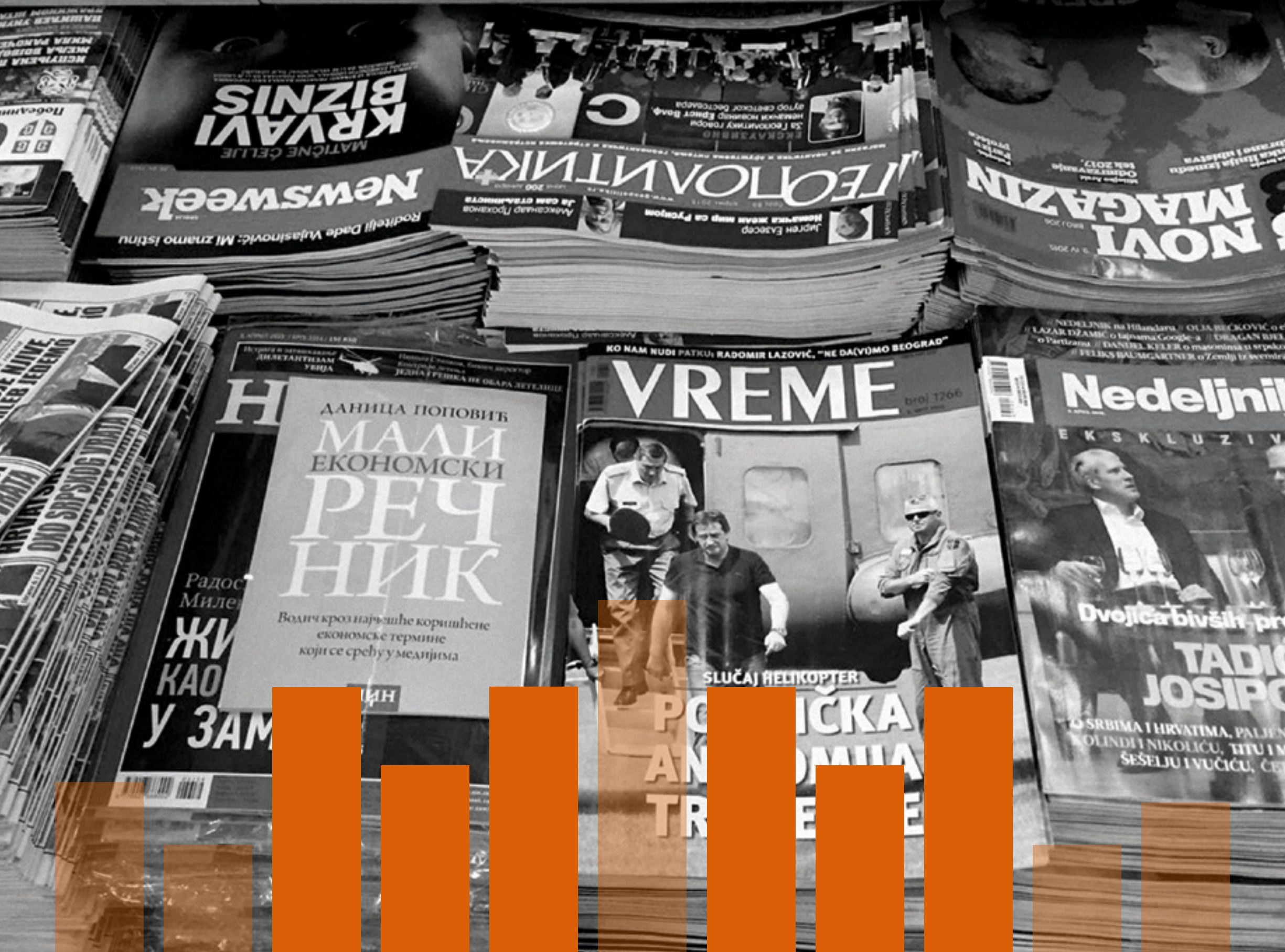
659.3

KVARTALNI medijametar : analiza štampanih medija u Srbiji / urednici Nikola Samardžić, Velimir Čurgus Kazimir. - God. 1, br. 1 (2015)-. - Beograd : Institut za javnu politiku, 2015- (Beograd : Grafonin). - 24 cm

Tromesečno.
ISSN 2406-2707 = Kvartalni medijametar
COBISS.SR-ID 215060236

Sadržaj

- 1** Velimir Čurgus Kazimir:
UVOD
- 2** **SAŽETA HRONOLOGIJA
NAJVAŽNIJIH DOGAĐAJA**
- 3** Isidora Jarić, Danica Laban:
UZORAK
- 4** Isidora Jarić, Danica Laban:
REZULTATI ISTRAŽIVANJA
- 5** Dejan Vuk Stanković:
DISKURZIVNA ANALIZA
- 6** **O AUTORIMA**

KRVAVI BIZNIS

Newsweek

Roditelji Dade Wujasinovič: Mi znamo istinu

ТЕОЛОГИЈА

Мексика: Пропања Ја сам отаџбина
Лорен Естер: Некача жвант мир са Русијом

NOVI MAGAZIN

МАЛИ ЕКОНОМСКИ РЕЧНИК

Водич кроз најчешће коришћене економске термине који се срећу у медијима

Радос Миле
ЖИ
КАО
У ЗАМ

КО НАМ НУДИ ПАТКУ: РАДОМИР ЛАЗОВИЋ, "НЕ ДА(У)МО БЕОГРАД"

VREME

broj 1266

SLUČAJ HELIKOPTER

ПО АН ТРЕ

Nedeljni

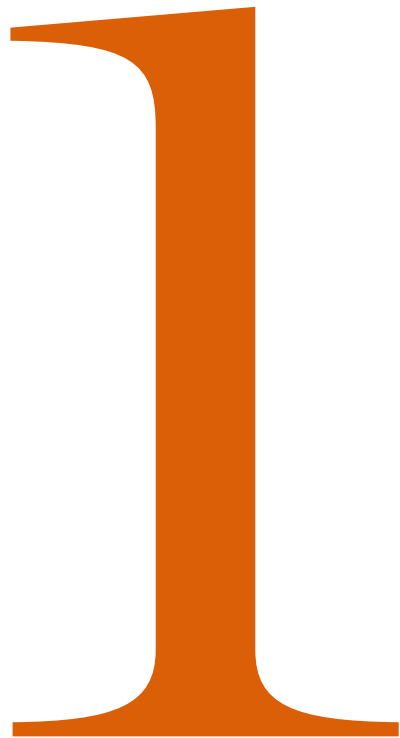
EKSKLUZIV

Dvojiča bivših pr

TADIĆ JOSIPO

O SRBIMA I HRVATIMA, PALJEN
KOLINDI I NIKOLIĆU, TITU I
ŠEŠELJU I VUČIĆU, ČE

Uvod

VELIMIR ČURĀUS KAZIMIR

Uvod

Uvod: Kružna istorija u mestu

Drugi broj Medijametra pravi je trenutak da proverimo da li su model i metodologija koje smo primenili u nastojanju da dobijemo što precizniju i objektivniju sliku o nacionalnim štampanim medijima u Srbiji ispravni. Da li smo opštu sliku uspeali da uhvatimo ili nam je ona možda "pobegla" iz svoga okvira? Da li se desilo nešto što je na drastičan način promenilo medijsku scenu Srbije? Veoma smo ponosni što možemo da konstatujemo da su postavljena pitanja i odgovori u potpunom skladu sa rezultatima analize iz prvog i drugog broja. Reč je o periodu od šest meseci, podeljenih u dva kvartala: januar-mart 1.360 analiziranih tekstova i april-jun 1.673 teksta, ukupno 3.033 teksta. Povećani broj analiziranih tekstova sa naslovnih strana sedam dnevnih novina, nije posledica samo dinamike naše medijske scene i multiplikovanja broja važnih događaja, nego i manjeg broja praznika koji su značajno uticali na broj selektovanih tekstova u prvom tromesečju.

Šta se u ovom, na prvi pogled kratkom, vremenskom periodu dešavalo? Koji su događaji privlačili pažnju, podizali društvene tenzije, uzbuđivali i/ili umirivali javnost? Da li je bilo više kritike aktuelne vlasti unutar Srbije ili od „stranih faktora“? Da li smo se više okretali budućnosti ili prošlosti? Odgovore na ova pitanja pronalazimo u direktnoj ili indirektnoj formi na stranicama novina iz našeg uzorka. Naravno, ne možemo nikada sa sigurnošću tvrditi da li su pojedini tekstovi posledica svesne uređivačke odluke ili spontana reakcija novinara. Ono što se, međutim, iz ove analize može zaključiti, jeste da postoje značajne razlike u interpretacijama i pristupu temama unutar različitih redakcija. Nije teško primetiti da je kritički odnos prema pojedinim temama, odnosno akterima, u nekim novinama nedvosmisleno negativan, a u drugim pozitivan. Uzroci izbora po srodnosti često su jasni i konzistentni, mada ponekad paradoksalni. Jedno je jasno: reč je istovremeno o raznovrsnosti, ali i doslednosti različitih uređivačkih politika, koje ostaju verne svojim opredeljenjima bez obzira na ono što se dešava oko njih.

U analizi empirijske građe primenjen je isti metodološki pristup kao i u prethodnom tromesečju. Za jedinicu analize uzet je jedan tekst. Sama analiza koju nudimo čitaocima na uvid predstavlja kombinaciju dva istraživačka metoda: (a) analize sadržaja, shvaćene kao istraživačkog postupka koji je usmeren „određenim teorijsko-hipotetičkim okvirom ... kojim se stvara objektivna i sistematična iskustvena građa o sadržaju društvenog komuniciranja, koja omogućuje izvođenje relevantnih zaključaka o društvenom kontekstu u kojem se komuniciranje odvija”,¹ i (b) diskurzivne analize, koja nam je omogućila da različite, epistemčki i metodološki nesamerljive,²

autorske interpretativne strategije i uređivačke politike, koje odražavaju predstave različitih, pre svega ideoloških, diskurzivnih realnosti, od kojih svaka ima sopstvene unutrašnje kriterijume procene vrednosti određenih događaja, znanja i interpretacija, mapiramo i razumemo kroz analizu njihovih specifičnih diskurzivnih značenja. U tom smislu i diskurs je definisan kao specifičan interpretacioni sistem, „kontinuirani proces stvaranja značenja i njegovog javnog cirkulisanja” i „skup značenja, metafora, predstava, slika, priča, iskaza koji zajedno proizvode određenu verziju događaja”.³

U interpretativnom smislu, radi lakše organizacije teksta, analiza je, baš kao i u slučaju prethodnog izveštaja, podeljena u dve celine koje se odnose na: (a) analizu kvantitativnih pokazatelja prikupljenih uz pomoć analize sadržaja, i (b) diskurzivnu analizu kvalitativne građe izvučene iz tekstova koji su ušli u uzorak istraživanja.

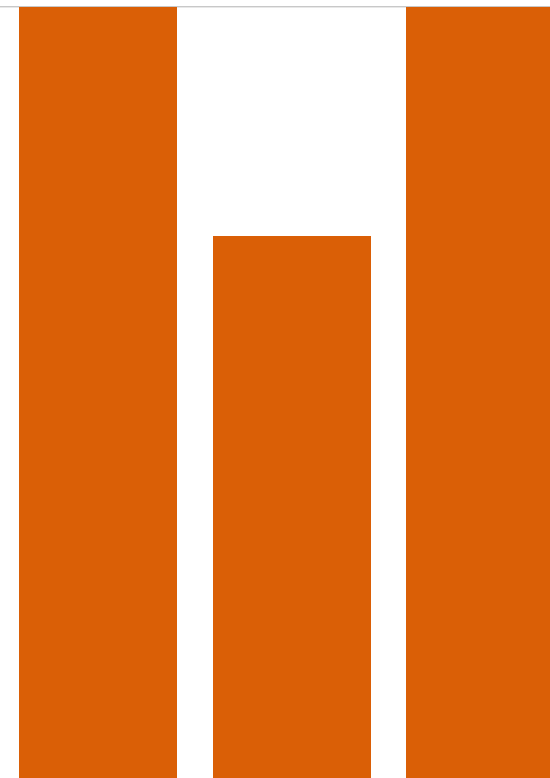
Kako bismo stekli potpuniju sliku onoga što se dešava u dnevnim novinama, diskurzivnu analizu smo ograničili na tri događaja koja su bila prisutna u medijima. Reč je o dva spoljnopolitička događaja: (a) učešću Srbije na vojnoj paradi u Moskvi i (b) poseti predsednika Vlade Republike Srbije Aleksandra Vučića Tirani, kao i jednom unutrašnjepolitičkom, koji se tiče (c) različitog medijskog tretmana zaštitinika građana Saše Jankovića.

U međuvremenu, toliko toga se dešavalo da od smene senzacija i "otkrića", kao da gubimo pravu dimenziju onoga kroz šta smo prošli. Ako pogledamo hronologiju događaja koji su dominirali na naslovnim stranama dnevnih novina od 1. aprila do 30. juna, lako ćemo zapaziti da su najbrojniji i najprisutniji bili: zahtev Tribunala da se isporuči Vojislav Šešelj, njegove akcije i bolest, rušenje helikoptera i reakcije, kao i zaštitnik građana Saša Janković. Možda nam posle toga bude jasnije šta se u stvari dešavalo. Ako neke događaje od pre četiri, pet meseci, uporedimo sa ovim današnjim, može nam se učiniti da je u pitanja svojevrsna kružna istorija. (Onako kako ju je opisivao Borhes.) Kao da se istorija ponavlja, mada u sve kraćim periodima i sa sve trivijalnijim objavama.

1 S. Gredelj, S onu stranu ogleдалa, Istraživačko-izdavački centar SSO Srbije, Beograd, 1986, 19

2 G. Couvalis, *The Philosophy of Science*, Sage Publications, London, 1997.

3 V. Ber, *Uvod u socijalni konstrukcionizam*, Zepter Book World, Beograd, 2001, 83

Sažeta
hronologija
najvažnijih
dogadaja

Sažeta hronologija najvažnijih događaja na naslovnim stranama dnevnih novina od 1. aprila do 30. juna 2015. godine

April

- 01.04. Zahtev Tribunala za vraćanjem Vojislava Šešelja, reakcije
- 02.04. Hrvatski ambasador odlazi na konsultacije u Zagreb, reakcija na Šešeljevo spaljivanje hrvatske zastave
- 03.04. Vojislav Šešelj
- 04-09.04. Rušenje helikoptera, istraga, reakcije
- 08.04. Parada u Moskvi
- 10.04. Helikopter, odnosi u vojsci
- 14.04. Vojislav Šešelj
- 15.04. Vojislav Šešelj
- 16.04. Hašim Tači ne dolazi u Beograd
- 17.04. Vakcinisanje dece
- 18.04. Prinudno sletanje aviona Vlade u kojem je bio predsednik Tomislav Nikolić
- 19.04. Avion, prinudno sletanje
- 20.04. Ombudsman Saša Janković - afera "pištolj"
- 21.04. Avion, prinudno sletanje
Saša Janković
- 22.04. Avion, prinudno sletanje
Saša Janković
- 23.04. Avion, prinudno sletanje
Saša Janković
Privatizacija Avala filma
- 24.04. Saša Janković
- 25.04. Saša Janković
- 26.04. Derbi, sukob navijača
- 27.04. Derbi, sukob navijača
Saša Janković
- 28.04. Saša Janković
- 29.04. Džihadisti napadaju Beograd (slučaj Zvornik)

Maj

- 03.05. Tomislav Nikolić kritikuje Bratislava Gašića zbog Putina (Parada u Moskvi)
Helikopter, reakcije
- 07-08.05. Parada u Moskvi
- 09.05. Parada u Moskvi
Saša Janković
- 10-14.05. Kumanovo, kaos u Makedoniji
- 13.05. Najava posete Aleksandra Vučića Tirani
- 15-16.05. Rehabilitacija Draže Mihailovića
- 21.05. Sabor SPC
- 26-29.05. Aleksandar Vučić u Tirani

Jun

- 01-04.06. Poseta Aleksandra Vučića Vašingtonu
- 02.06. Početak suđenja za ubistvo Slavka Ćuruvije
- 04.06. Bolest Vojislava Šešelja
- 06.06. Saša Janković
- 10.06. Vojislav Šešelj
- 12.06. Uhapšen Naser Orić
Vojislav Šešelj
- 13.06. Naser Orić, Rezolucija o Srebrenici
- 15-17.06. Navodna otmica i smrt dečaka u Banatskoj Subotici
- 18.06. Mađarska podiže zid na granici
- 20.06. Naser Orić, Rezolucija o Srebrenici
- 21-23.06. Doček mladih fudbalera
- 25.06. Mađarski zid
Naser Orić
- 26.06. Puštanje Nasera Orića iz pritvora
- 27.06. Masakr turista u Tunisu

3

Uzorak

ISIDORA JARIĆ, DANICA LABAN

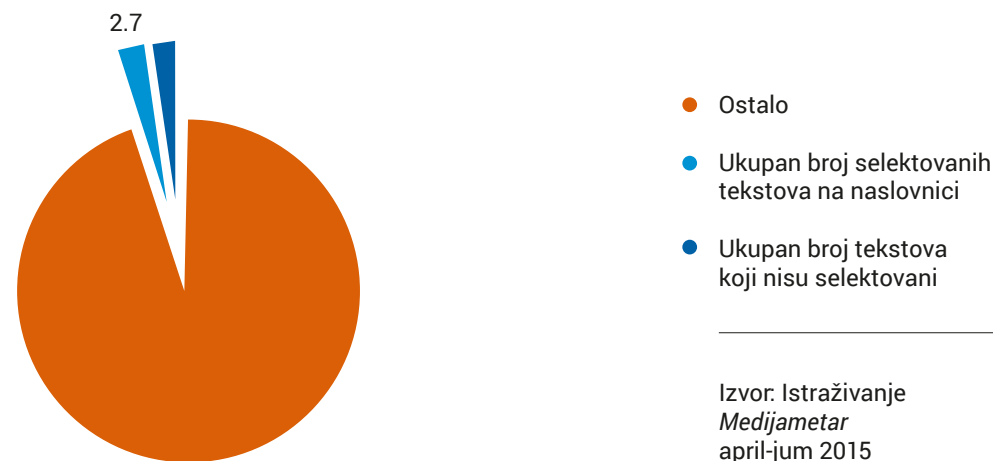
UZORAK

Osnovna ideja projekta Medijametar je da pokuša da rekonstruiše koordinate medijske realnosti dnevnih štampanih medija u Srbiji onako kako se one mogu čitati iz tekstova koji su pozicionirani (u celosti ili delimično) na naslovnici, a govore na različite načine o aktuelnim političkim događajima i prilikama u Srbiji i svetu. Uzorak dnevnih novina sačinjen je u odnosu na dva kriterijuma selekcije – najveću čitanost i reputaciju štampanih medija. Podatke o čitanosti dnevnih novina preuzeli smo iz istraživanja IPSOS-a.¹ Naslovna strana je deo dnevnih novina koji čitaoci najviše povezuju sa identitetom/prepoznatljivošću jednog medija. Ona je često odgovorna za prvi utisak, našu potencijalnu naklonost ili odbojnost koju formiramo o nekom štampanom izdanju. Sa naslovnom stranom u kontakt ne dolaze samo čitaoci određenog lista, već i ljudi koji te dnevne novine možda nikada neće uzeti u ruke. Preko novinskih i televizijskih reklama i izloga prodavnica štampe, naslovna strana dolazi u dodir sa auditorijumom širim od onog koji čini čitalačku publiku bilo kojih pojedinačnih dnevnih novina, formirajući tako, na izvestan način, javnu sliku novina koja simboliše njenu uređivačku politiku, vrednosnu orijentaciju i usmerenost ka određenoj čitalačkoj publici. Zbog svih ovih gore pomenutih razloga, naslovne stranice dnevnih novina iz našeg uzorka našle su se u fokusu analize projekta Medijametar.

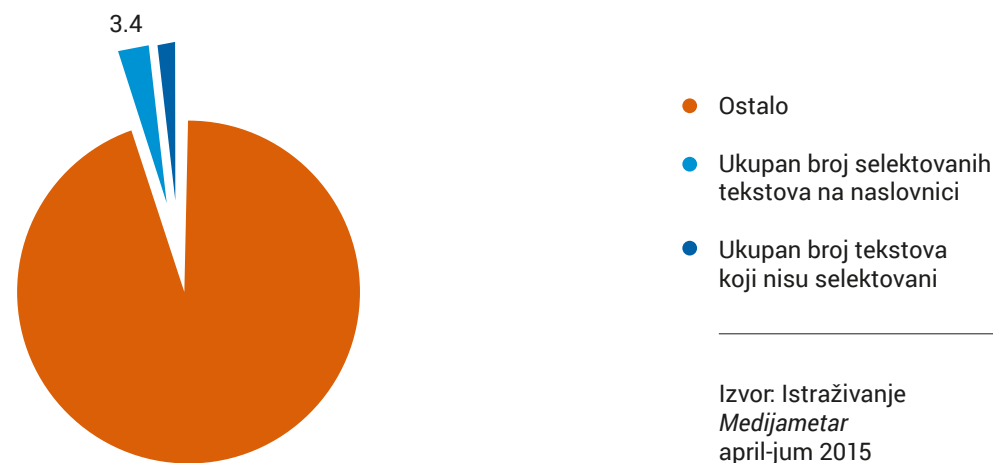
Iako tekstovi sa naslovnica predstavljaju mali procenat ukupnog broja tekstova koje sadrže pojedina dnevna izdanja novina, u ovoj analizi oni su tretirani kao svojevrsni lakmus papir za razumevanje pojedinih uređivačkih politika dnevnih novina iz našeg uzorka. U grafikonima 1-7 prikazano je procentualno učešće ukupnog broja tekstova koji se nalaze na naslovnicama i tekstova koji su ušli u uzorak našeg istraživanja, u odnosu na ukupan broj tekstova u analiziranim izdanjima pojedinih dnevnih novina u periodu od 01. 04. do 30. 06. 2015.

¹ Istraživanje prosečne čitanosti dnevne štampe rađeno je za period 01.06.2015 - 28.06.2015 populacija: total 12+

Grafikon 1. – Večernje novosti²

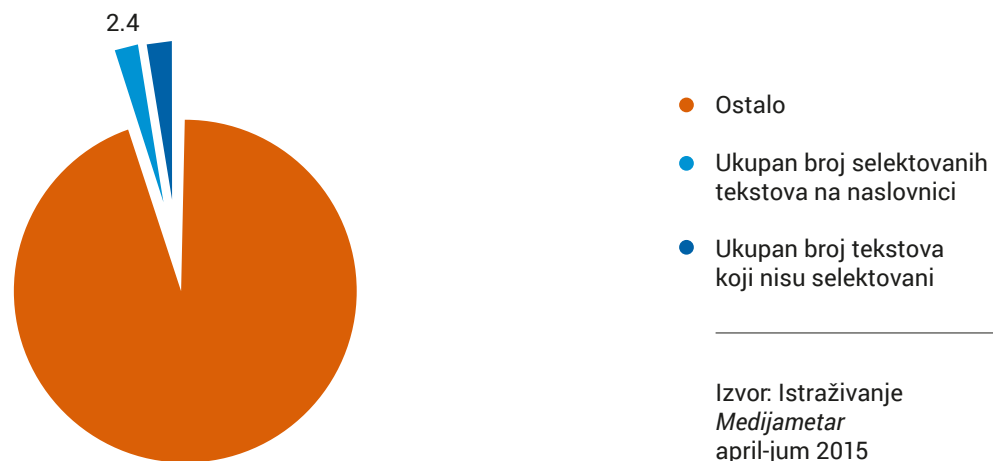
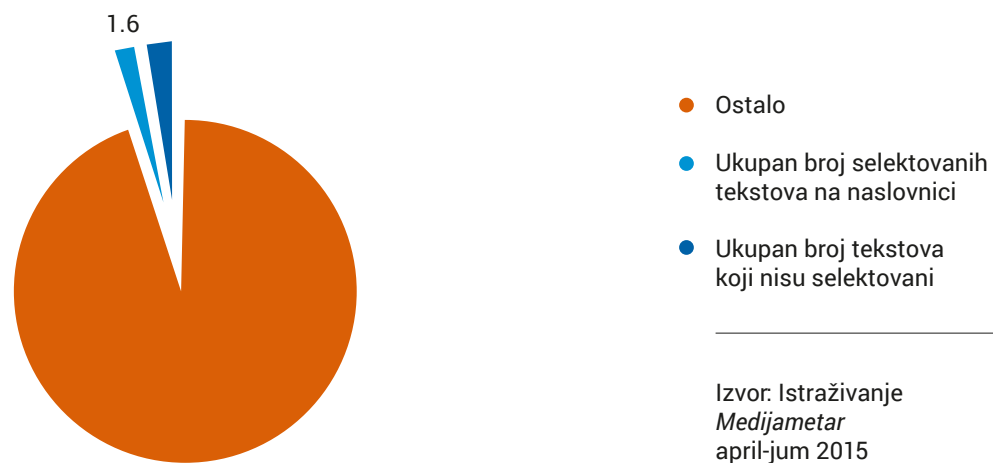

Grafikon 2. – Informer³

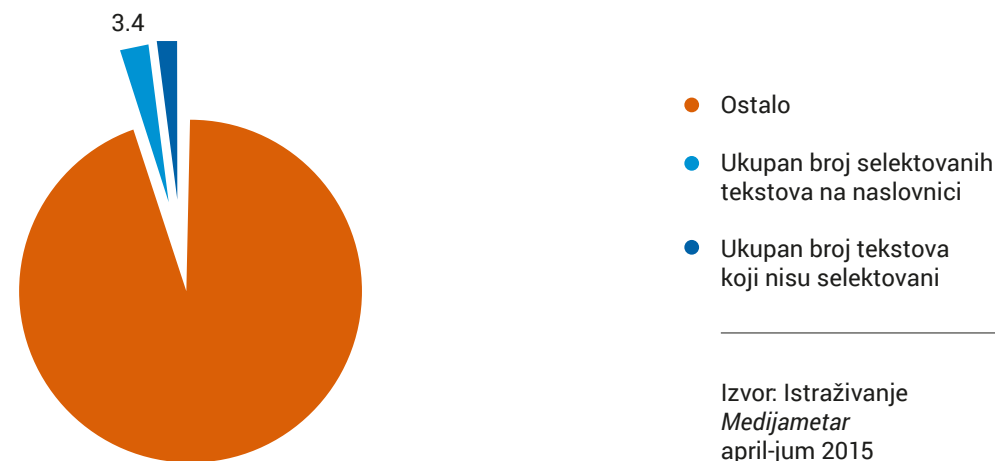
² Za više informacija videti Tabelu 100. u Apendiksu.

³ Za više informacija videti Tabelu 101. u Apendiksu.

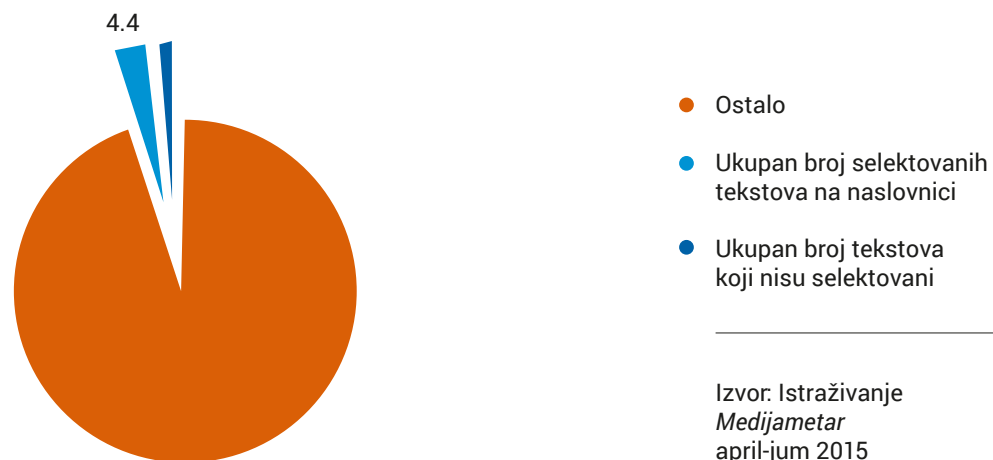
Grafikon 3. – Alo!⁴**Grafikon 4. – Blic⁵**

4. Za više informacija videti Tabelu 102. u Apendiksu.

5. Za više informacija videti Tabelu 103. u Apendiksu.

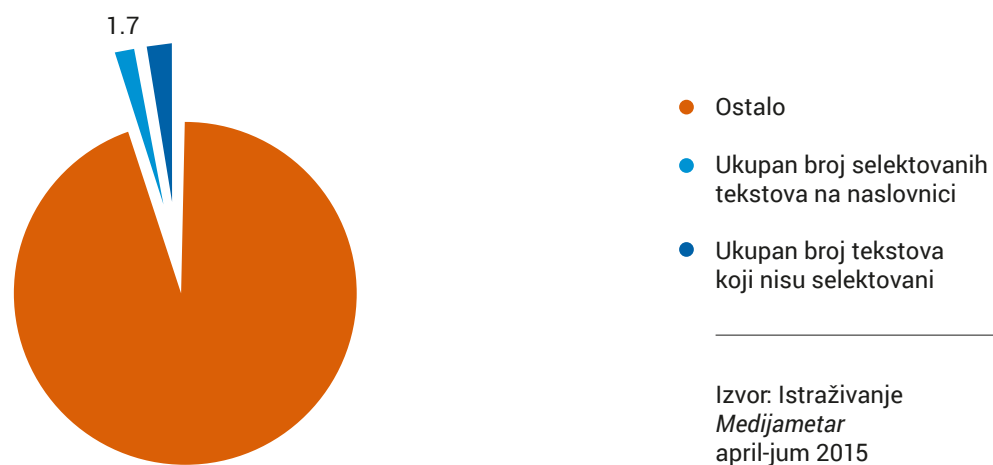
Grafikon 5. – Politika⁶

6. Za više informacija videti Tabelu 104. u Apendiksu.

Grafikon 6. – Danas⁷

Ukupan broj analiziranih tekstova u svih sedam medija koji su ušli u uzorak našeg istraživanja je 1.673 i taj broj čini prosečno 53,34% tekstova sa naslovnica i 2,70% od ukupnog broja tekstova.

Posebno zanimljivim se čini analiza distribucije rubrika u okviru kojih su objavljeni tekstovi iz našeg uzorka, jer ona otkriva uređivačke strategije putem kojih se određeni politički sadržaji uvode, razmatraju i interpretiraju unutar istraživanih medijskih reprezentacija.

Grafikon 7. – Kurir⁸

7. Za više informacija videti Tabelu 46 u Apendiksu.

8. Za više informacija videti Tabelu 47 u Apendiksu.

Tabela 1. – Večernje novosti

Novine: Večernje novosti / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Hronika	85	12	73
Društvo	93	76	17
Politika	87	86	1
Ekonomija	43	40	3
Aktuelno	70	39	31
Reportaža	32	12	20
Kultura	11	2	9
Intervju	22	15	7
Svet	9	5	4
Život plus	15	0	15
Sport	29	0	29
Novosti Beograd	16	0	16
Dodatak doktor u kući	9	0	9
Spektakl	7	0	7
BGD 011	5	0	5
Beogradske priče	6	0	6
Sport plus	0	0	0
TV Novosti	3	0	3
Sudbine	6	0	6
Region	4	1	3
Feljton	1	0	1
Akcija	0	0	0
Ispovest	0	0	0
Druga strana	2	1	1
Događaj	1	1	0
In memoriam	1	0	1
UKUPNO	557	290	267

Izvor: Istraživanje Medijametar april-jun 2015.

Tabela 2. – Informer

Novine: Informer / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Udarne vesti	183	172	11
Vesti	97	36	61
Showtime	61	0	61
Zabava	1	0	1
Sport	53	2	51
UKUPNO	395	210	185

Izvor: Istraživanje Medijametar april-jun 2015.

Tabela 3. – Alo!

Novine: Alo / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Aktuelno	99	88	11
Vesti	157	76	81
V.I.P.	111	3	108
Sport	69	0	69
UKUPNO	436	167	269

Izvor: Istraživanje Medijametar april-jun 2015.

Tabela 4. – *Blic*

Novine: Blic / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Serija	4	1	3
Aktuelno	3	3	0
Arhiv	0	0	0
Beograd	2	0	2
Dosije	5	1	4
Društvo	47	24	23
Ekonomija	17	16	1
Feljton	2	0	2
Hronika	50	7	43
Kultura	4	2	2
Politika	45	41	4
Sport	46	0	46
Sudbine	6	0	6
Svet	3	2	1
Tema dana	79	59	20
Tema nedelje	9	4	5
U fokusu	0	0	0
Vremeplov	0	0	0
Zabava	66	7	59
UKUPNO	388	167	221

Izvor: Istraživanje Medijametar april-jun 2015.

Tabela 5. – *Politika*

Novine: POLITIKA / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Svet	80	42	38
Društvo	86	55	31
Ekonomija	63	58	5
Politika	56	52	4
Događaji dana	66	61	5
Kultura	29	5	24
Hronika	33	25	8
Dnevni dodatak	23	2	21
Beograd	15	6	9
Srbija	21	13	8
Čitaonica	10	0	10
Sport	40	3	37
Tema nedelje	11	9	2
Ličnosti	11	9	2
Region	17	17	0
Naslovna	18	10	8
Spektar	10	1	9
Pogledi	6	6	0
TV dodatak	7	0	7
Feljton	1	0	1
Potrošač	3	3	0
Beogradska hronika	4	0	4
UKUPNO	610	377	233

Izvor: Istraživanje Medijametar april-jun 2015.

Tabela 6. – *Danas*

Novine: Danas / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Beograd	2	1	1
Božić	0	0	0
Dijalog	2	1	1
Dodatak biznis	13	9	4
Danas specijalni dodatak	1	0	1
Danas dodatak	0	0	0
Danas vikend	36	9	27
Događaj dana	0	0	0
Društvo	68	60	8
Ekonomija	36	34	2
Globus	54	27	27
Kultura	31	2	29
Intervju	0	0	0
Naslovna	3	2	1
Zdravlje	2	0	2
Politika	148	144	4
Periskop	1	1	0
Pravo danas	28	26	2
Scena	4	0	4
Sport	30	1	29
Tema	1	1	0
Terazije	9	3	6
UKUPNO	469	321	148

Izvor: Istraživanje Medijametar april-jun 2015.

Tabela 7. – *Kurir*

Novine: KURIR / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Društvo	25	19	6
Ekonomija	2	1	1
Hronika	32	3	29
Kultura	1	0	1
Planeta	2	2	0
Politika	39	38	1
Sport	26	0	26
Tema dana	56	1	55
Tema dana	98	77	21
UKUPNO	281	141	140

Izvor: Istraživanje Medijametar april-jun 2015.t

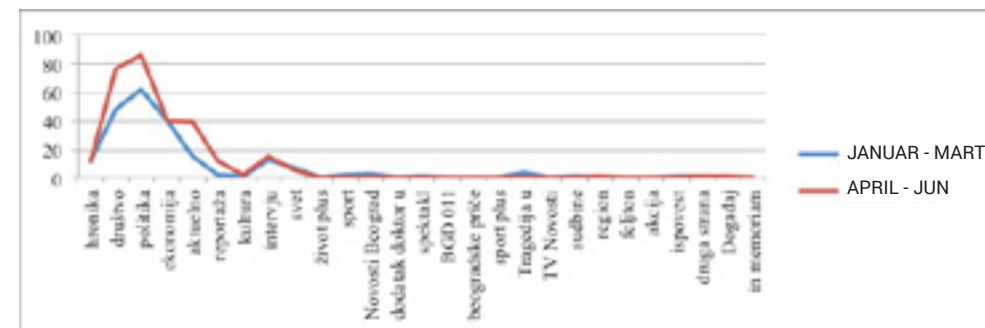
Već i letimičnim uvidom u prikazane tabele 1-7 primetno je da struktura analiziranih dnevnih novina prati dve različite logike. Najveći broj analiziranih listova prati tradicionalnu strukturu rubrika karakterističnu za dnevnu štampu. *Večernje novosti*, *Politika*, *Danas*, *Blic*, pa čak donekle i *Kurir*, prate ovu tradicionalnu matricu strukturisanja dnevnih izdanja novina. Međutim, dnevni listovi *Informer* i *Alo!* značajno odstupaju od ove matrice, iskoračujući u novu, hibridnu vrstu tabloida, koji na različite načine i u različitom obimu postepeno osvajaju delove medijskog prostora Srbije. Unutar ove nove strukture, gubi se tradicionalna podela vesti na one koje se tiču politike, društva, ekonomije, kulture, itd; sve one se objedinjuju u jednu provizornu rubriku vesti, a akcenat se stavlja na sadržaje zabavnog karaktera poput informacija o poznatim ličnostima, estradne sadržaje i sport. Ovako oblikovana struktura lista šalje jasnu poruku o profesionalnim kvalifikacijama novinara koje se traže, unutar kojih uskoprofesionalna znanja poput ekspertize u interpretiranju ekonomskih tema, spoljnopolitičkih ili bilo kojih drugih, više nisu neophodna, potrebna, a verovatno ni dobrodošla. Naravno, čak i u takvim medijima, najveći broj selektovanih tekstova iz uzorka našeg istraživanja objavljen je upravo u rubrikama «vesti» i «aktuelno/tema dana». U svim ostalim novinama najveći broj tekstova koji su ušli u uzorak našeg istraživanja objavljen je u rubrici «politika» i nešto manje njih u rubrikama «društvo» i «ekonomija», sa izuzetkom dnevnog lista *Politika* u kojem beležimo neznatno više tekstova objavljenih u rubrici «ekonomija».

U analizi koja sledi pokušaćemo da rekonstruišemo politike medijskog izveštavanja o aktuelnim događajima kroz analizu zastupljenosti određenih novinskih žanrova, strukture i frekvencije pojavljivanja određenih (individualnih i kolektivnih) društvenih aktera, strukturu tema tekstova sa naslovnica i analizu neposrednih povoda za uvođenje određenih tema u medijski diskurs, onako kako su ti povodi interpretirani unutar pojedinačnih novinskih narativa ne ulazeći u njihovu eventualnu (ne)istinitost.

Poređenje sa prethodnim tromesečjem

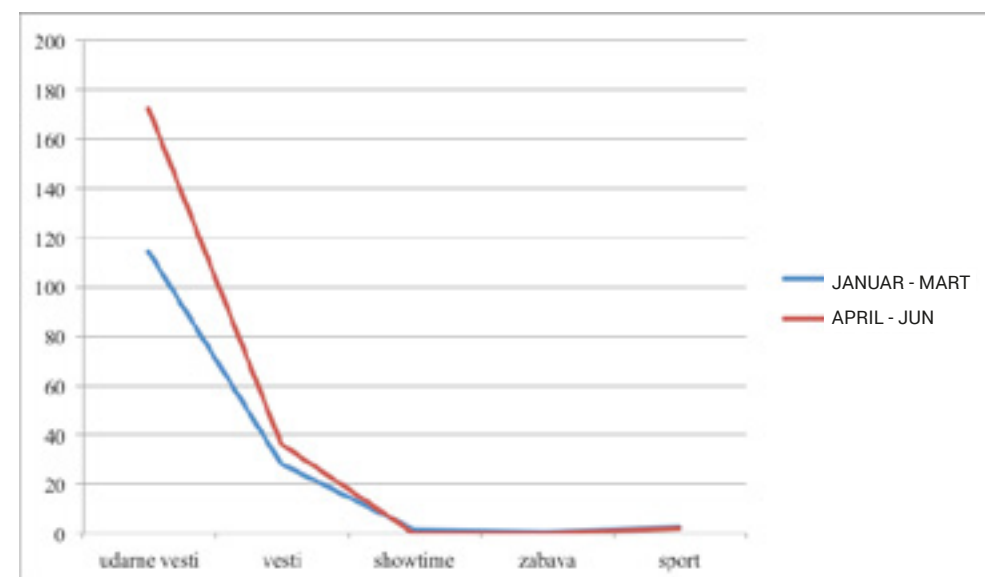
U grafikonima 8-14 prikazana je uporedna distribucija selektovanih tekstova iz uzorka istraživanja sprovedenog u prvom (januar-mart) i drugom (april-jun) tromesečju 2015. godine. Grafikoni pokazuju da je struktura oba uzorka slična, gotovo identična u svim istraživanim dnevnim novinama (videti grafikone 8-14).

Grafikon 8. – Večernje novosti

Izvor: Istraživanje Medijametar januar-mart 2015. i Medijametar april-jun 2015.

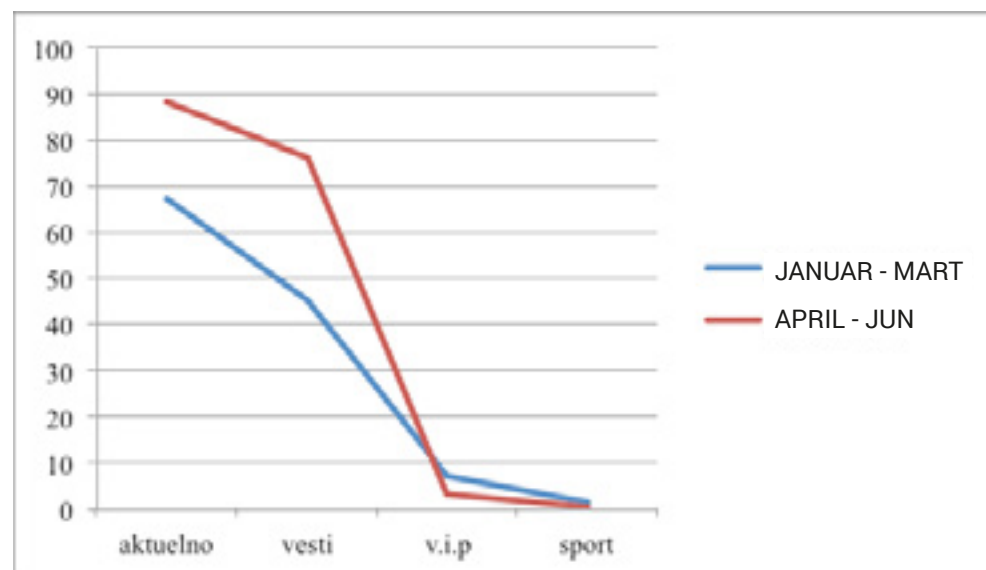
Grafikon 9. – Informer

Izvor: Istraživanje Medijametar januar-mart 2015. i Medijametar april-jun 2015.

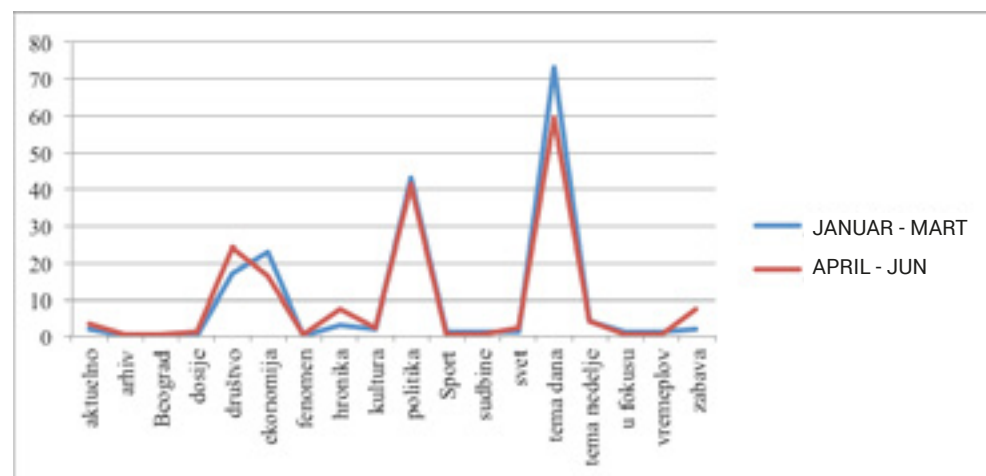

Grafikon 10. – *Alo!*

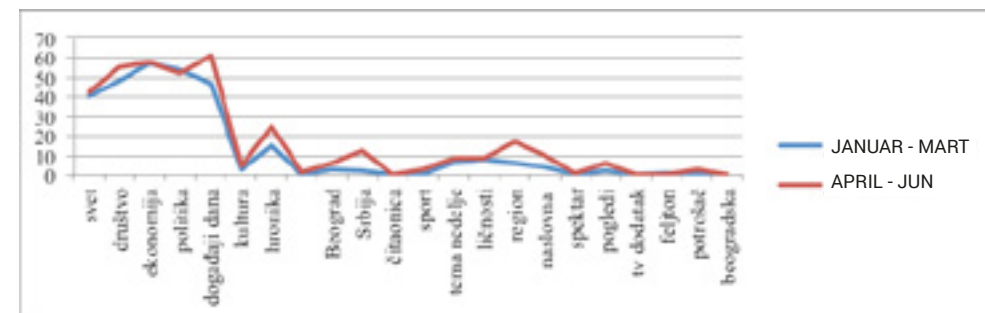
Izvor: Istraživanje Medijametar januar-mart 2015. i Medijametar april-jun 2015.

Grafikon 11. – *Blic*

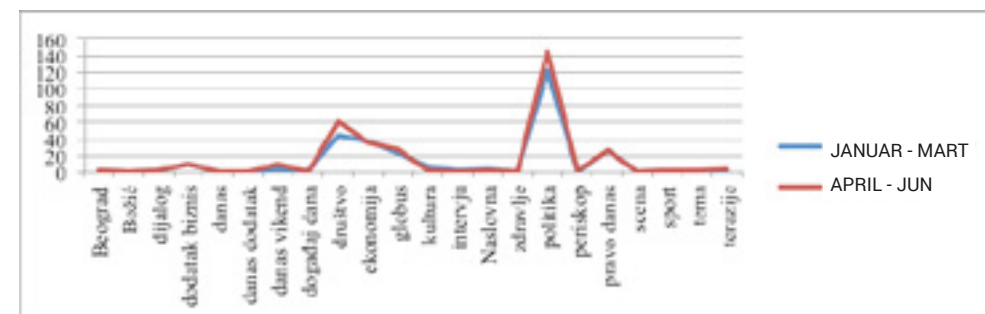
Izvor: Istraživanje Medijametar januar-mart 2015. i Medijametar april-jun 2015.

Grafikon 12. – *Politika*

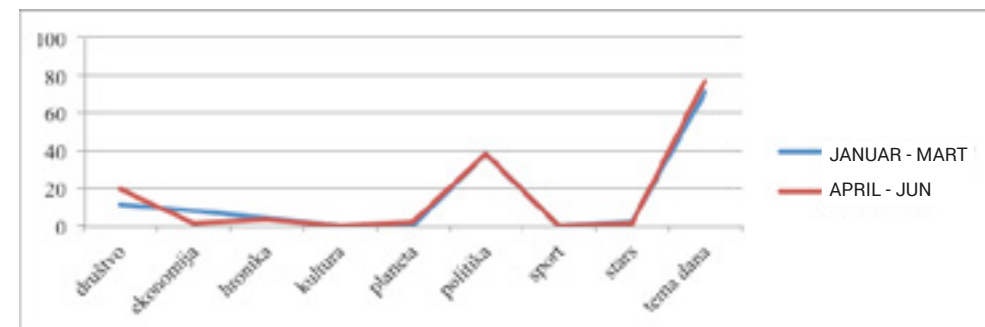
Izvor: Istraživanje Medijametar januar-mart 2015. i Medijametar april-jun 2015.

Grafikon 13. – *Danas*

Izvor: Istraživanje Medijametar januar-mart 2015. i Medijametar april-jun 2015.

Grafikon 14. – *Kurir*

Izvor: Istraživanje Medijametar januar-mart 2015. i Medijametar april-jun 2015.

4

Rezultati
istraživanja

ISIDORA JARIĆ, DANICA LABAN

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Zastupljenost novinskih žanrova

U žanrovskoj strukturi sedam dnevnih novina dominiraju izveštaji, kao i u periodu od 1. januara do 31. marta 2015. godine, koji je predstavljen u prvom izdanju Medijameta. Od 1.673 obrađena teksta, 1.020 ili 60,96%, napisan je u ovoj novinskoj formi, koja prevladuje u svim medijima. Vesti zauzimaju 11,89% tekstova sa naslovnih strana iz uzorka, članci i intervjui 9,50% odnosno, 9,21%, komentari 7,05%, dok su ostale novinske forme, poput reportaže, foto-vesti, ili nedefinisanih žanrova koje se sastoje od lista i nabiranja, zanemarljivo zastupljene (ukupno 1,38%).

Tabela 8. – Pojedinačno učešće žanrova u izveštavanju sedam medija iz uzorka

Žanr	ukupan broj	% učešća
Izveštaj	1.020	60,96
Vest	199	11,89
Članak	159	9,50
Intervju	154	9,21
Komentar	118	7,05
Reportaža	17	1,02
Ostale forme	6	0,36
UKUPNO	1.673	100

Izvor: Istraživanje Medijametar, april - jun 2015.

Tabela 9. - Distribucija novinskih formi prema medijima, u sedam medija iz uzorka

Žanr	Blic	Kurir	Večernje novosti	Alo!	Informer	Politika	Danas	total
Izveštaj	100	114	210	100	140	163	193	1020
Vest	41	9	1	47	53	8	40	199
Članak	9	8	35	1	8	86	12	159
Intervju	7	10	33	11	4	46	43	154
Komentar	6	0	2	7	2	70	31	118
Reportaža	1	0	8	1	0	4	3	17
Drugo	3	0	1	0	2	0	0	6
Total	167	141	290	167	209	377	322	1673

Izvor: Istraživanje Medijametar, april - jun 2015.

Izveštaj

U drugom kvartalu 2015. godine, izveštaji su u potpuno jednakom procentu zastupljeni kao i u prvom tromesečju ove godine, iako je tada analizirano čak 313 tekstova manje. I dalje postoje veoma uočljive razlike u konceptu i realizaciji ove novinske forme. Pojedini mediji taj žanr tretiraju kao prostor gde se iskazuje lični stav novinara, dok drugi izveštaj shvataju kao prostor gde se objavljuju informacije od pretpostavljenog interesa za čitalačku publiku. Mediji tradicionalne strukture, poput listova *Danas*, *Politika* i *Večernje novosti*, objavljuju značajno manje izveštaja koji imaju pozitivan ili negativan vrednosni kontekst¹ (*Danas* 12,95%, *Politika* 20,86% i *Večernje novosti* 27,62%), dok je u *Kuriru*, *Blicu* i listu *Alo!* nešto više od 50% izveštaja vrednosno obojeno. Najveći procenat izveštaja koji imaju pozitivnu ili negativnu konotaciju zabeleženo je u *Informeru* (76,43%). Ono što je interesantno napomenuti je da su izveštaji u svim medijima, osim u *Danasu*, gde samo 29,53% izveštaja nije balansirano², u najvećoj meri jednostrani (na primer, sadrže izjavu jednog aktera, odnosno čitav tekst je koncipiran na prenošenju stava jednog sagovornika ili stavove različitih sagovornika koji nastupaju sa istog

¹ U analizi koju predstavljamo, načine prezentovanja određenih tema u pojedinačnim tekstovima iz našeg uzorka kodirali smo na tri različita načina, uzimajući u obzir kako tekst, tako i opremu teksta (nadslov, naslov i podnaslov). *Neutralnim* prezentovanjem određenih tema označili smo one tekstove u kojima autori tekstova/novinari ne zauzimaju vrednosni stav prema određenom akteru, već nastoje da na relativno neutralan, odmeren način, poštujući profesionalne standarde, prezentuju određene činjenice koje su predmet teksta. Kao *pozitivne* označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih tema iskazuju jasne simpatije i pozitivan odnos prema njima. Kao negativne označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih tema iskazuju jasnu antipatiju i negativan odnos prema određenim temama.

² Balans predstavlja način na koji novinar pristupa temi. Balansiran tekst podrazumeva uravnotežen i objektivan pristup temi i sagovornicima i celovitost informacija.

stanovišta), tako da *Informer* u 92,86% izveštaja u tom smislu ne pruža celovite informacije, *Kurir* 81,58%, *Večernje novosti* u 80%, *Politika* 77,91%, *Alo!* 69% i *Blic* u 60% tekstova koji pripadaju ovom novinskom žanru. Tačnije, balans je prisutan u samo 30,98% svih objavljenih izveštaja u sedam analiziranih medija.

Tabela 10. - Struktura izveštaja u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Izveštaj	Vrednosni kontekst	
	pozitivan i negativan %	neutralan %
Informer	76.43	23.57
Blic	55	45
Kurir	53.51	46.69
Alo!	52	48
Večernje novosti	27.62	72.38
Politika	20.86	79.14
Danas	12.95	87.05
Total	38.04	61.69

Izvor: Istraživanje Medijametar, april-jun 2015.

Tabela 11. - Balansiranost izveštaja u sedam medija iz uzorka

Izveštaj Medij	Balans %	
	da	ne
Informer	7.14	92.86
Kurir	18.42	81.58
Večernje novosti	20.00	80.00
Politika	22.09	77.91
Alo!	31.00	69.00
Blic	40.00	60.00
Danas	70.47	29.53
Total	30.98	69.02

Izvor: Istraživanje Medijametar, april-jun 2015.

Ostale novinske forme

Vesti su najzastupljenije u dnevnom listu *Alo!*, što je i u skladu sa njegovim formatom (28,14%), a slede *Informer* (25,36%), *Blic* (24,55%), *Danas* (12,42%) i *Kurir* sa 6,38% tekstova u ovoj novinskoj formi. Vesti čine samo 2,12% tekstova sa naslovnih strana *Politike*, dok je u *Večernjim novostima* taj procenat gotovo zanemarljiv – 0,34% ili samo jedna vest. Vesti su u značajnijoj meri neutralne (50,75%), ali i tu postoji velika razlika u pristupu između sedam analiziranih dnevnih novina – od 90% neutralnih vesti u *Danasu* i 87,50% u *Politici*, preko 59,57% u *Alo!*, 51,22% u *Blicu* i 44,44% u *Kuriru*, pa sve do samo 9,43% neutralnih vesti u *Informeru*.³ Može se zaključiti da je, čak i ova, bazična novinska forma itekako podložna interpretacijama.

Dnevni list *Politika* tradicionalno nastavlja sa praksom objavljivanja najvećeg broja članaka, koji je ovoga puta uvećan u odnosu na prethodni period i iznosi 22,81%, odnosno 86 tekstova. *Večernje novosti* takođe neguju ovu novinsku formu (12,07%). U ostalim analiziranim medijima, zastupljenost članka varira od oko 4% u *Danasu* i *Informeru*, do oko 5,5% u *Blicu* i *Kuriru*. Medij koji se shodno svojoj uređivačkoj politici gotovo ne izražava u formi članka je dnevni list *Alo!* (0,60% - jedan negativan tekst). *Informer* i *Kurir* u ovom žanru tekstove najčešće objavljuju u negativnom kontekstu – 87,50%, odnosno 62,5%, *Večernje novosti* su objavile 37,14%, *Blic* 33,33%, *Politika* 29,07% članaka u negativnom kontekstu, dok je taj procenat u listu *Danas* 8,33%.

Kada govorimo o komentaru kao novinskom žanru, nastavlja se trend prema kojem *Politika* najviše neguje ovu značajnu formu, gde autori jasno iskazuju svoje stavove (18,57% tekstova) i to je i dalje treći žanr prema učestalosti u ovoj dnevnoj novini. Nešto veći značaj komentaru na naslovnim stranama pridaje i dnevni list *Danas* (9,63%), gde su evidentni i stavovi izraženi u tekstovima u kojima su autori ličnosti od šireg društvenog uticaja, poput bivšeg ministra finansija Grčke Janisa Varufakisa ili švedskog političara i diplomate Karla Bilta. Ostali mediji na naslovnim stranama u manjoj meri plasiraju komentare – od 4,19% tekstova u *Alo!*, do 0,67% u *Večernjim novostima*. Neuobičajena praksa, prema kojoj se urednički komentari objavljuju na naslovnim stranama i dalje je prisutna, ali u manjem obimu. Objavljeno je ukupno četiri urednička komentara – po dva glavne i odgovorne urednice *Politike*, Ljiljane Smajlović i zamenika glavnog urednika i odgovornog urednika lista *Blic*, Svetomira Marjanovića. Značajno je napomenuti da je kolumna Ljiljane Smajlović, *Gojkovići bez zaštite*, objavljena 03. 05. 2015. u *Politici* na strani A6, u celosti preneti narednog dana u *Informeru*, u tekstu koji je najavljen na naslovnoj strani.

Intervju je u periodu od aprila do maja 2015. najprisutniji u *Politici* i *Danasu*, gde je objavljeno 46, odnosno 43 intervju (12,20% i 13,35% svih objavljenih tekstova u ovim dnevnim novinama). Slede *Večernje novosti* sa 33, *Alo!* i *Kurir* sa 11, odnosno 10, zatim *Blic* sa 7 i *Informer* sa 4 intervju, što je u skladu sa nalazima iz prethodnog izdanja Medijametra.

Reportaže čine ukupno 17 ili zanemarljivih 1,02% tekstova. Najviše reportaža – 8, objavile su *Večernje novosti*, *Politika* – 4, *Danas* – 3, dok je po jedna reportaža evidentirana u *Blicu* i *Alo!*

³ Jedina objavljena vest u *Večernjim novostima* je u neutralnom kontekstu.

Izveštaj je, kako je već primećeno, dominantna forma u svim medijima, posebno u *Kuriru*, *Blic*, *Alo!* i *Informer* uglavnom se dodatno oslanjaju i na vesti, dok je upotreba novinskih žanrova u *Danasu*, *Večernjim novostima* i posebno *Politici* značajno bogatija. Sve do sada navedeno u potpunosti oslikava pravce u izveštavanju za koje su se opredelile sve navedene novine, kao i matricu strukturisanja ovih izdanja, prema kojoj novine klasične strukture raznovrsnije upotrebljavaju žanrove, dok se štampani mediji, koji su se opredelili za strukturu koja podrazumeva redukovani broj rubrika, opredeljuju u najvećoj meri za kraće forme, poput izveštaja i vesti.

Akteri

Mediji u Srbiji se, sudeći prema analizi empirijskog materijala prikupljenog sa naslovnica, pretežno bave političkim događajima unutar Srbije. Čak 39,90% od ukupnog broja aktera o kojima govore selektovani tekstovi sa naslovnica, čine (individualni i kolektivni) politički akteri koji zauzimaju različite pozicije unutar političkog života Srbije (videti tabelu 12 i tabele 13, 14, 15 i 16, koje govore o distribuciji učestalosti pojavljivanja pojedinih individualnih političkih aktera). Ukoliko ovom broju pridružimo i tekstove koji govore o inostranim političkim akterima, procenat učešća političkih činilaca u ukupnom broju aktera na naslovnica raste do 66,78%. Ako se ovom procentu priključe i tekstovi koji se pozivaju na neimenovane izvore, koji takođe obrađuju teme iz političkog života, najčešće društva Srbije, učešće ovih tekstova u ukupnom broju tekstova iz našeg uzorka se penje na čak 74,82%. Druga grupa po učestalosti pojavljivanja su različiti društveni akteri koji čine 22,76% našeg uzorka. Privredni i ekonomski akteri su protagonisti tekstova sa naslovnica tek u 2,41% slučajeva (videti tabelu 12).

Tabela 12. - Ukupna distribucija aktera koji se pojavljuju u tekstovima koji su ušli u uzorak istraživanja (izražena u apsolutnim brojevima)

Akteri					
Politički akteri	2934	Unutrašnji	1753	Individualni	1.184
				Kolektivni	569
	Inostrani	1181	Individualni	1.051	
			Kolektivni	130	
Privredni / ekonomski akteri	106	Unutrašnji	83	Individualni	65
				Kolektivni	18
	Inostrani	23	Individualni	4	
			Kolektivni	19	
Drugi društveni akteri	1000	Unutrašnji	1000	Individualni	929
				Kolektivni	71
	Inostrani	0	Individualni	0	
			Kolektivni	0	
Neimenovani izvor					353
Total					4.393

Izvor: Istraživanje Medijametar april - jun 2015

U tabelama 13, 14, 15. i 16 data je distribucija učestalosti pojavljivanja pojedinih individualnih političkih aktera koji delaju unutar političke scene društva Srbije. Individualni politički akteri članovi Vlade Srbije i političkih stranaka pozicije značajno su prisutniji na naslovnica (51% u odnosu na 38,31% opozicionih aktera i 10,37% onih koji ne pripadaju ni aktuelnoj Vladi Srbije, ni strankama pozicije i/ili opozicije).

Tabela 13. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih političkih aktera iz Vlade Republike Srbije i predsednika Republike Srbije

Vlada RS i predsednik RS	total	%
Aleksandar Vučić	522	33.61
Tomislav Nikolić	239	15.39
Ivica Dačić	179	11.53
Nebojša Stefanović	99	6.37
Bratislav Gašić	98	6.31
Zorana Mihajlović	80	5.15
Aleksandar Vulin	60	3.86
Rasim Ljajić	40	2.58
Nikola Selaković	31	2.00
Zlatibor Lončar	31	2.00
Kori Udovički	24	1.55
Ivan Tasovac	23	1.48
Dušan Vujović	21	1.35
Jadranka Joksimović	21	1.35
Aleksandar Antić	18	1.16
Željko Sertić	18	1.16
Srdjan Verbić	16	1.03
Vanja Udovičić	12	0.77
Velimir Ilić	11	0.71
Snežana Bogosavljević Bošković	10	0.64
Total	1.553	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april - jun 2015.

Tabela 14. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih političkih aktera iz pozicije

Pozicija	Total	%
Stanislava Pak	33	8.94
Zoran Babić	30	8.13
Oliver Antić	27	7.32
Ivan Mrkić	20	5.42
Siniša Mali	20	5.42
Marko Đurić	20	5.42
Maja Gojković	18	4.88
Igor Mirović	16	4.34
Vladimir Đukanović	15	4.07
Radomir Nikolić	15	4.07
Vuk Drašković	14	3.79
Branko Ružić	14	3.79
Dragica Nikolić	13	3.52
Dušan Bajatović	11	2.98
Momir Stojanović	10	2.71
Milutin Mrkonjić	10	2.71
Dragan Marković Palma	9	2.44
Tanja Mišćević	8	2.17
Nikola Nikodijević	8	2.17
Jasmina Mitrović Marić	8	2.17
Dijana Vukomanović	8	2.17
Milovan Drecun	7	1.90
Milan Krkobabić	7	1.90
Aleksandar Martinović	7	1.90
Igor Bečić	6	1.63
Miloš Vučević	5	1.36
Goran Vesić	5	1.36
Jorgovanka Tabaković	4	1.08
Dubravka Filipovski	1	0.27
Total	369	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april - jun 2015.

Tabela 15. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih političkih aktera iz **opozicije**

Opozicija	Total	%
Vojislav Šešelj	100	22.03
Bojan Pajtić	75	16.52
Boris Tadić	64	14.10
Borislav Stefanović	53	11.67
Dragan Šutanovac	29	6.39
Zoran Živković	13	2.86
Sanda Rašković Ivić	12	2.64
Nenad Čanak	11	2.42
Janko Veselinović	11	2.42
Čedomir Jovanović	11	2.42
Goran Ješić	8	1.76
Balša Božović	7	1.54
Nemanja Šarović	6	1.32
Marko Đurišić	6	1.32
Aleksandra Jerkov	6	1.32
Zoran Krasić	5	1.10
Vladimir Pavićević	5	1.10
Saša Radulović	5	1.10
Miroslav Vasin	5	1.10
Gordana Čomić	5	1.10
Branimir Kuzmanović	5	1.10
Andreja Mladenović	5	1.10
Dragoljub Mićunović	4	0.88
Vjerica Radeta	3	0.66
Total	454	100.00

Izvor: Istraživanje Medijametar, april - jun 2015.

Tabela 16. – Distribucija učestalosti pojavljivanja **drugih** individualnih političkih aktera

Drugi politički akteri	Total	%
Slobodan Milošević	57	46.34
Zoran Đinđić	18	14.63
Vojislav Koštunica	15	12.2
Mlađan Dinkić	13	10.57
Mirko Cvetković	9	7.32
Dragan Đilas	7	5.69
Vesna Pešić	4	3.25
Total	123	100

Izvor: Istraživanje Medijametar, april - jun 2015.

U analizi koja sledi, načine prezentovanja određenih aktera u pojedinačnim tekstovima iz našeg uzorka kodirali smo na tri različita načina, uzimajući u obzir kako tekst, tako i tekstualnu opremu teksta (nadslov, naslov i podnaslov). Neutralnim prezentovanjem određenih aktera označili smo one tekstove u kojima autori tekstova/novinari ne zauzimaju vrednosni stav prema određenom akteru već nastoje da na relativno neutralan i odmeren način prezentuju činjenice koje su predmet teksta. Kao pozitivne označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih aktera iskazuju jasne simpatije i pozitivan odnos prema njima. Kao negativne označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih aktera iskazuju jasnu antipatiju i negativan odnos prema njima. U tabelama 17, 18, 19 i 20 prikazan je vrednosni kontekst unutar koga se pojedini individualni politički akteri sa političke scene Srbije pojavljuju u selektovanim tekstovima sa naslovnica.

Tabela 17. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz Vlade Republike Srbije i predsednika Republike Srbije

Vlada RS i predsednik RS	pozitivan	%	neutraln	%	negativan	%
Aleksandar Vučić	19	3.64	490	93.87	13	2.49
Tomislav Nikolić	4	1.67	199	83.26	36	15.06
Ivica Dačić	3	1.68	161	89.94	15	8.38
Nebojša Stefanović	1	1.01	93	93.94	5	5.05
Bratislav Gašić	2	2.04	73	74.49	23	23.47
Zorana Mihajlović	0	0.00	68	85.00	12	15.00
Aleksandar Vulin	0	0.00	56	93.33	4	6.67
Rasim Ljajić	0	0.00	40	100.00	0	0.00
Nikola Selaković	0	0.00	29	93.55	2	6.45
Zlatibor Lončar	2	6.45	28	90.32	1	3.23
Kori Udovički	0	0.00	23	95.83	1	4.17
Ivan Tasovac	0	0.00	19	82.61	4	17.39
Dušan Vujović	0	0.00	20	95.24	1	4.76
Jadranka Joksimović	0	0.00	18	85.71	3	14.29
Aleksandar Antić	0	0.00	18	100.00	0	0.00
Željko Sertić	0	0.00	17	94.44	1	5.56
Srdjan Verbić	0	0.00	13	81.25	3	18.75
Vanja Udovičić	1	8.33	8	66.67	3	25.00
Velimir Ilić	0	0.00	8	72.73	3	27.27
Snežana Bogosavljević Bošković	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Total	32		1390		131	

Izvor: Istraživanje Medijametar april-jun 2015.

Tabela 18. - Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz stranaka pozicije i uposlenika državnih organa i institucija

Pozicija	pozitivan	%	neutraln	%	negativan	%
Stanislava Pak	0	0	25	75.76	8	24.24
Zoran Babić	0	0	23	76.67	7	23.33
Oliver Antić	0	0	20	74.07	7	25.93
Marko Đurić	0	0	20	100	0	0
Siniša Mali	0	0	19	95	1	5
Igor Mirović	0	0	16	100	0	0
Maja Gojković	0	0	16	88.89	2	11.11
Vladimir Đukanović	0	0	14	93.33	1	6.67
Vuk Drašković	0	0	13	92.86	1	7.14
Branko Ružić	0	0	11	78.57	3	21.43
Radomir Nikolić	0	0	10	66.67	5	33.33
Momir Stojanović	0	0	10	100	0	0
Ivan Mrkić	0	0	10	50	10	50
Milutin Mrkonjić	0	0	9	90	1	10
Tanja Mišević	0	0	8	100	0	0
Dušan Bajatović	0	0	8	72.73	3	27.27
Dragan Marković Palma	0	0	8	88.89	1	11.11
Nikola Nikodijević	0	0	7	87.5	1	12.5
Milovan Drecun	0	0	7	100	0	0
Jasmina Mitrović Marić	0	0	7	87.5	1	12.5
Dijana Vukomanović	0	0	7	87.5	1	12.5
Aleksandar Martinović	0	0	6	85.71	1	14.29
Milan Krkobabić	0	0	5	71.43	2	28.57
Miloš Vučević	0	0	4	80	1	20
Dragica Nikolić	0	0	4	30.77	9	69.23
Igor Bečić	0	0	3	50	3	50
Goran Vesić	0	0	3	60	2	40
Jorgovanka Tabaković	0	0	2	50	2	50
Dubravka Filipovski	0	0	1	100	0	0
Total	0		296		73	

Izvor: Istraživanje Medijametar april-jun 2015.

Tabela 19. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz opozicionih stranaka

Opozicija	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vojislav Šešelj	0	0.00	90	90.00	10	10.00
Bojan Pajtić	1	1.33	54	72.00	20	26.67
Boris Tadić	1	1.56	58	90.63	5	7.81
Borislav Stefanović	1	1.89	37	69.81	15	28.30
Dragan Šutanovac	0	0.00	24	82.76	5	17.24
Zoran Živković	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Sanda Rašković Ivić	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Nenad Čanak	0	0.00	10	90.91	1	9.09
Janko Veselinović	1	9.09	8	72.73	2	18.18
Čedomir Jovanović	0	0.00	10	90.91	1	9.09
Goran Ješić	0	0.00	5	62.50	3	37.50
Balša Božović	0	0.00	5	71.43	2	28.57
Nemanja Šarović	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Marko Đurišić	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Aleksandra Jerkov	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Zoran Krasić	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Vladimir Pavićević	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Saša Radulović	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Miroslav Vasin	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Gordana Čomić	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Branimir Kuzmanović	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Andreja Mladenović	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dragoljub Mićunović	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vjerica Radeta	0	0.00	3	100.00	0	0.00
TOTAL	4		382		68	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 20.** – Vrednosni kontekst pojavljivanja **drugih** individualnih političkih aktera

Drugi politički akteri	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Slobodan Milošević	0	0	53	92.98	4	7.02
Zoran Đinđić	0	0	18	100	0	0
Vojislav Koštunica	0	0	13	86.67	2	13.33
Mirko Cvetković	0	0	8	88.89	1	11.11
Mlađan Dinkić	0	0	7	53.85	6	46.15
Dragan Đilas	0	0	6	85.71	1	14.29
Vesna Pešić	0	0	3	75	1	25
TOTAL	0		108		15	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Kao i u prethodnom tromesečju, najzastupljeniji akter na naslovnim stranicama dnevnih novina u Srbiji je predsednik Vlade Aleksandar Vučić, o kome mediji iz našeg uzorka izveštavaju pretežno neutralno (u čak 94,06% slučajeva). O njemu je napisano još i 3,64% pozitivnih i 2,49% tekstova sa negativnom konotacijom. Kao protagonista tekstova na naslovnicama, premijer se pojavljuje čak 522 puta, što je značajno više od prvog sledećeg rangiranog aktera (što je "neimenovani izvor" koji se, kao "protagonista" tekstova sa naslovnica, pojavljuje čak 353 puta). Najveću frekvenciju pojavljuje Aleksandra Vučića, izraženu u apsolutnim brojevima, beležimo u dnevnim listovima *Danas* (121) i *Politika* (112) (videti tabele 21 i 22). Međutim, izraženo u relativnim brojevima procentualnog učešća tekstova u kojima se on pojavljuje kao akter u odnosu na ukupan broj selektovanih tekstova iz iste pojedinačne novine, vidimo da je on kao akter najzastupljeniji u *Kuriru* (čak 42,55% tekstova iz našeg uzorka govori o Vučiću) i *Danasu* (37,58% tekstova) (videti tabelu 22). Procentualno najveće učešće pozitivnih tekstova o njemu, kao i u prethodnom tromesečju, beležimo u dnevnim novinama *Informer* (gde nalazimo čak 18,18% tekstova sa naslovnica u kojima se on pojavljuje, a koji su pozitivno konotirani) i dnevnom listu *Alo!* (11,32%), a negativnih, opet kao i u prethodnom tromesečju, u listu *Danas* (6,61%, odnosno 8 negativno konotiranih tekstova u drugom tromesečju 2015. godine) (videti tabelu 21).

Tabela 21. – Aleksandar Vučić: Vrednosti kontekst u odnosu na medij

Medij	pozitivan		neutralan		negativan		Total	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Danas	1	0.83	112	92.56	8	6.61	121	100
Politika	1	0.89	110	98.21	1	0.89	112	100
Večernje novosti	1	1.3	76	98.7	0	0	77	100
Kurir	2	3.33	57	95	1	1.67	60	100
Blic	0	0	54	98.18	1	1.82	55	100
Alo!	6	11.32	46	86.79	1	1.89	53	100
Informer	8	18.18	36	81.82	0	0	44	100
TOTAL	19	3.64	491	94.06	12	2.3	522	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 22. - Broj pojavljivanja Aleksandra Vučića u odnosu na ukupan broj tekstova u pojedinim dnevnim novinama

Aleksandar Vučić po medijima	broj pojavljivanja	ukupan broj tekstova	% učešća u odnosu na ukupan broj tekstova
Kurir	60	141	42.55
Danas	121	322	37.58
Blic	55	167	32.93
Alo!	53	167	31.74
Politika	112	377	29.71
Večernje novosti	77	290	26.55
Informer	44	209	21.05
TOTAL	522	1.673	31.2

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Drugi individualni politički akter sa političke scene Srbije koji se najčešće pojavljivao na naslovnicama analiziranih dnevnih novina je predsednik Republike Srbije Tomislav Nikolić. On je protagonist u čak 14,28% analiziranih tekstova (videti tabelu 23).

Tabela 23. – Broj pojavljivanja Tomislava Nikolice u odnosu na ukupan broj tekstova u pojedinim dnevnim novinama

Tomislav Nikolić po medijima	broj pojavljivanja	ukupan broj tekstova	% učešća u odnosu na ukupan broj tekstova
Kurir	28	141	19.85
Alo!	30	167	17.96
Danas	53	322	16.45
Politika	57	377	15.11
Blic	24	167	14.37
Večernje novosti	39	290	13.44
Informer	8	209	3.82
TOTAL	239	1.673	14.28

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Najviše negativno konotiranih tekstova, čak 36, odnosi se na aktuelnog predsednika Srbije Tomislava Nikolića (videti tabelu 17). Najveći broj negativno konotiranih tekstova o Tomislavu Nikoliću beležimo u dnevnom listu *Alo!*, čak 16, koji čine 53,33% tekstova u kojima je Tomislav Nikolić protagonist, a objavljeni su u ovom listu (videti tabelu 24). Ovom broju mogu se pridodati i negativno konotirani tekstovi o članovima predsednikove najuže porodice – sinu Radomiru Nikoliću (5 tekstova) i supruzi Dragici Nikolić (9 tekstova), što govori o trenutno relativno lošem imidžu aktuelnog predsednika Srbije unutar medijske realnosti dnevnih novina u Srbiji i tokom drugog tromesečja 2015. godine.

Tabela 24. - Tomislav Nikolić: Vrednosti kontekst u odnosu na medij

Medij	pozitivan		neutralan		negativan		Total	
	Broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Politika	4	7.02	53	92.98	0	0	57	100
Danas	0	0	47	88.68	6	11.32	53	100
Večernje novosti	0	0	39	100	0	0	39	100
Alo!	0	0	14	46.67	16	53.33	30	100
Kurir	0	0	22	78.57	6	21.43	28	100
Blic	0	0	16	66.67	8	33.33	24	100
Informer	0	0	8	100	0	0	8	100
TOTAL	4	1.67	199	83.26	36	15.06	239	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Ipak, izraženo u relativnim brojevima najveći procentualni skor negativnih tekstova beležimo o Dragici Nikolić. Čak 69,23% tekstova iz našeg uzorka koji su se našli na naslovnim stranama a koji govore o Dragici Nikolić je negativno konotirano. Drugo mesto zauzima Ivan Mrkić, o kome čak 50% tekstova govori na negativan način. Najviše negativno konotiranih tekstova među ministrima vlade Republike Srbije napisano je o Bratislavu Gašiću, ministru odbrane, ukupno 23. Od opozicionih aktera najviše negativno konotiranih tekstova napisano je o Bojanu Pajtiću, ukupno 20 (videti tabele 17, 18 i 19).

Značajno je manje onih tekstova koji se bave određenim kolektivnim političkim akterima značajnim za političku scenu Srbije koji su zastupljeni sa manje od 32,44% među unutarpolitičkim socijalnim akterima. U tabelama 25 - 30 izlistani su svi akteri klasifikovani u ovu kategoriju iz našeg uzorka zajedno sa frekvencijama i vrednosnim konotacijama njihovog pojavljivanja.

Tabela 25. – Distribucija učestalosti pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: državne institucije

Državne institucije	total	%
Vlada Srbije	167	42.39
MUP	38	9.64
Ministarstvo odbrane	37	9.39
Narodna skupština	25	6.35
Ministarstvo zdravlja	15	3.81
Ministarstvo spoljnih poslova	14	3.55
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja	12	3.05
Ministarstvo privrede	11	2.79
Ministarstvo građevine, saobraćaja i infrastrukture	11	2.79
Ministarstvo finansija	11	2.79
Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja	10	2.54
Ministarstvo poljoprivrede	10	2.54
Ministarstvo kulture i informisanja	8	2.03
Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave	7	1.78
Kancelarija za Kosovo i Metohiju	6	1.52
Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija	5	1.27
Ministarstvo omladine i sporta	5	1.27
Kancelarija za evropske integracije	2	0.51
TOTAL	394	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 26. – Vrednosni kontekst u odnosu na domaće kolektivne političke aktere: državne institucije

Državne institucije	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vlada Srbije	2	100	160	42.22	5	38.46
Ministarstvo odbrane	0	0	36	9.5	1	7.69
MUP	0	0	35	9.23	3	23.08
Narodna skupština	0	0	24	6.33	1	7.69
Ministarstvo zdravlja	0	0	15	3.96	0	0
Ministarstvo spoljnih poslova	0	0	14	3.69	0	0
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja	0	0	12	3.17	0	0
Ministarstvo privrede	0	0	11	2.9	0	0
Ministarstvo finansija	0	0	11	2.9	0	0
Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja	0	0	10	2.64	0	0
Ministarstvo poljoprivrede	0	0	10	2.64	0	0
Ministarstvo građevine, saobraćaja i infrastrukture	0	0	9	2.37	2	15.38
Ministarstvo kulture i informisanja	0	0	8	2.11	0	0
Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave	0	0	7	1.85	0	0
Kancelarija za Kosovo i Metohiju	0	0	6	1.58	0	0
Ministarstvo omladine i sporta	0	0	5	1.32	0	0
Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija	0	0	4	1.06	1	7.69
Kancelarija za evropske integracije	0	0	2	0.53	0	0
TOTAL	2	100	379	100	13	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 27. – Distribucija učestalosti pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **pozicija**

Pozicija	total	%
Srpska napredna stranka	68	85.00
Socijalistička partija Srbije	12	15.00
TOTAL	80	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 28. – Vrednosni kontekst u odnosu na domaće kolektivne političke aktere: **pozicija**

Političke stranke: pozicija	total	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Srpska napredna stranka	68	85.00	1	100.00	65	95.59	2	2.94
Socijalistička partija Srbije	12	15.00	0	0.00	11	91.67	1	8.33
TOTAL	80	100.00	1		76		3	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 29. – Distribucija učestalosti pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **opozicija**

Opozicija	total	%
Demokratska stranka	63	66.32
Srpska radikalna stranka	12	12.63
Socijaldemokratska stranka	11	11.58
Demokratska stranka Srbije	9	9.47
TOTAL	95	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 30. – Vrednosni kontekst u odnosu na domaće kolektivne političke aktere: **opozicija**

Opozicija	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Demokratska stranka	1	1.59	49	77.78	13	20.63
Srpska radikalna stranka	1	8.33	11	91.67	0	0
Socijaldemokratska stranka	0	0	10	90.91	1	9.09
Demokratska stranka Srbije	0	0	8	88.89	1	11.11
TOTAL	2		78		15	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Značajno manji procenat tekstova sa naslovnica govori o inostranim (individualnim i kolektivnim) političkim akterima i političkim akterima sa Kosova (svega 26,88% od ukupnog broja tekstova). Protagonisti ovih tekstova češće su individualni akteri/pojedinci (u 88,99% slučajeva), nego oni kolektivni (11,00%) (videti tabelu 12 i tabele 39 i 40). Među individualnim inostranim političkim akterima u nešto većem procentu su prisutni oni koji nisu iz regiona (55,28% - videti tabele 43 - 52), nego oni regionalni (44,71% - videti tabele 31 - 42).

Tabela 31. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih inostranih političkih aktera iz regiona: Hrvatska

Hrvatska	total	%
Kolinda Grabar Kitarović	26	41.27
Zoran Milanović	12	19.05
Vesna Pusić	11	17.46
Predrag Matić	6	9.52
Gordan Markotić	5	7.94
Ivo Josipović	3	4.76
TOTAL	63	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 32. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne inostrane političke aktere iz regiona: Hrvatska

Hrvatska	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Kolinda Grabar Kitarović	1	3.84	23	88.46	2	7.70
Zoran Milanović	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Vesna Pusić	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Predrag Matić	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Gordan Markotić	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Ivo Josipović	0	0.00	3	100.00	0	0.00
TOTAL	1		59		3	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 33.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih inostranih političkih aktera iz regiona: Crna Gora

Crna Gora	total	%
Milo Đukanović	6	50.00
Filip Vujanović	6	50.00
TOTAL	12	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015."**Tabela 34.** – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne inostrane političke aktere iz regiona: Crna Gora

Crna Gora	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milo Đukanović	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Filip Vujanović	0	0.00	5	83.33	1	16.67
TOTAL	0		11		1	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 35.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih inostranih političkih aktera iz regiona: Federacija BiH/Republika Srpska

Federacija BiH/Republika Srpska	total	%
Milorad Dodik	68	38.64
Naser Orić	49	27.84
Mladen Ivanić	19	10.80
Bakir Izetbegović	17	9.66
Čamil Duraković	13	7.39
Željka Cvijanović	5	2.84
Dragan Čović	5	2.84
TOTAL	176	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015."**Tabela 36.** – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne inostrane političke aktere iz regiona: Federacija BiH/Republika Srpska

Federacija BiH/Republika Srpska	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milorad Dodik	0	0.00	68	100.00	0	0.00
Naser Orić	0	0.00	38	77.55	11	22.45
Mladen Ivanić	0	0.00	19	100.00	0	0.00
Bakir Izetbegović	0	0.00	15	88.24	2	11.76
Čamil Duraković	0	0.00	10	76.92	3	23.08
Željka Cvijanović	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dragan Čović	0	0.00	4	80.00	1	20.00
TOTAL	0		159		17	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 37. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih inostranih političkih aktera iz regiona: Makedonija

Makedonija	total	%
Nikola Gruevski	20	33.90
Ivo Kotevski	12	20.34
Ali Ahmeti	9	15.25
Đorđe Ivanov	8	13.56
Zoran Zaev	7	11.86
Gordana Jankulovska	3	5.08
TOTAL	59	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 38.** – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne inostrane političke aktere iz regiona: Makedonija

Makedonija	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Nikola Gruevski	0	0	18	90	2	10
Ivo Kotevski	0	0	12	100	0	0
Đorđe Ivanov	0	0	8	100	0	0
Zoran Zaev	0	0	7	100	0	0
Gordana Jankulovska	0	0	3	100	0	0
Ali Ahmeti	0	0	7	77.78	2	22.22
TOTAL	0		55		4	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 39.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih političkih aktera: Kosovo

Kosovo	total	%
Hašim Tači	42	43.30
Isa Mustafa	25	25.77
Ramuš Haradinaj	20	20.62
Edita Tahiri	5	5.15
Atifete Jahjaga	5	5.15
TOTAL	97	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 40.** – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne političke aktere: Kosovo

Kosovo	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Hašim Tači	0	0	33	78.57	9	21.43
Isa Mustafa	0	0	24	96	1	4
Ramuš Haradinaj	0	0	12	60	8	40
Edita Tahiri	0	0	5	100	0	0
Atifete Jahjaga	0	0	5	100	0	0
TOTAL	0		79		18	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 41.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih inostranih političkih aktera iz regiona: Albanija

Albanija	total	%
Edi Rama	49	81.67
Škelzen Malići	7	11.67
Bujar Nišani	4	6.67
TOTAL	60	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 42.** – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne inostrane političke aktere iz regiona: Albanija

Albanija	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Edi Rama	0	0	34	69.39	15	30.61
Škelzen Malići	0	0	7	100	0	0
Bujar Nišani	0	0	4	100	0	0
TOTAL	0		45		15	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 43. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih inostranih političkih aktera izvan regiona: Strani političari

Strani političari	total	%
Angela Merkel	59	19.34
Majkl Kirbi	24	7.87
Barak Obama	22	7.21
Aleksis Cipras	21	6.89
Džozef Bajden	17	5.57
Fransoa Oland	15	4.92
Frank Valter Štajnmajer	13	4.26
Denis Kif	11	3.61
Dejvid Kamerun	11	3.61
Toni Bler	10	3.28
Viktorija Nuland	9	2.95
Bil Klinton	8	2.62
Majkl Devenport	8	2.62
Redžep Tajip Erdogan	7	2.30
Peter Sjatro	7	2.30
Džon Mekejn	7	2.30
Borut Pahor	7	2.30
Petro Porošenko	7	2.30
Viktor Orban	6	1.97
Raul Kastro	6	1.97
Mateo Renci	6	1.97
Janis Varufakis	6	1.97
Viktor Janukovič	5	1.64
Miloš Zeman	5	1.64
Sebastijan Kurc	4	1.31
Džon Keri	4	1.31
TOTAL	305	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 44.** – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne inostrane političke aktere izvan regiona: Strani političari

Strani političari	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Angela Merkel	2	3.39	57	96.61	0	0
Majkl Kirbi	0	0	24	100	0	0
Barak Obama	0	0	22	100	0	0
Aleksis Cipras	1	4.76	20	95.24	0	0
Džozef Bajden	0	0	16	94.12	1	5.88
Fransoa Oland	0	0	15	100	0	0
Frank Valter Štajnmajer	0	0	13	100	0	0
Dejvid Kamerun	0	0	11	100	0	0
Denis Kif	0	0	10	90.91	1	9.09
Toni Bler	0	0	9	90	1	10
Viktorija Nuland	0	0	8	88.89	1	11.11
Bil Klinton	0	0	8	100	0	0
Džon Mekejn	0	0	7	100	0	0
Borut Pahor	0	0	7	100	0	0
Majkl Devenport	0	0	7	87.5	1	12.5
Petro Porošenko	0	0	7	100	0	0
Raul Kastro	0	0	6	100	0	0
Redžep Tajip Erdogan	1	14.29	6	85.71	0	0
Peter Sjatro	0	0	6	85.71	1	14.29
Mateo Renci	0	0	6	100	0	0
Janis Varufakis	0	0	6	100	0	0
Viktor Orban	0	0	5	83.33	1	16.67
Viktor Janukovič	0	0	5	100	0	0
Miloš Zeman	0	0	5	100	0	0
Sebastijan Kurc	0	0	4	100	0	0
Džon Keri	0	0	2	50	2	50
TOTAL	4		292		9	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 45. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih inostranih političkih aktera: Rusija

Rusija	total	%
Vladimir Putin	66	60.55
Sergej Lavrov	20	18.35
Sergej Šojgu	9	8.26
Aleksandar Čepurin	9	8.26
Dmitrij Medvedev	5	4.59
TOTAL	109	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 46.** – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne inostrane političke aktere: Rusija

Rusija	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vladimir Putin	4	6.06	57	86.36	5	7.58
Sergej Lavrov	0	0	20	100	0	0
Sergej Šojgu	0	0	9	100	0	0
Aleksandar Čepurin	0	0	9	100	0	0
Dmitrij Medvedev	0	0	5	100	0	0
TOTAL	4		100		5	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 47.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih inostranih političkih aktera: Predstavnicu EU institucija

Predstavnicu EU institucija	total	%
Johanes Han	28	28.57
Federika Mogerini	24	24.49
Žan Klod Junker	16	16.33
Maja Kocijančić	15	15.31
Martin Šulc	6	6.12
Ivo Vajgl	5	5.10
Tanja Fajon	4	4.08
TOTAL	98	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 48.** – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne inostrane političke aktere: Predstavnicu EU institucija

Predstavnicu EU institucija	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Johanes Han	0	0	27	96.43	1	3.57
Federika Mogerini	0	0	23	95.83	1	4.17
Žan Klod Junker	0	0	15	93.75	1	6.25
Maja Kocijančić	0	0	13	86.67	2	13.33
Martin Šulc	0	0	6	100	0	0
Ivo Vajgl	0	0	5	100	0	0
Tanja Fajon	0	0	4	100	0	0
TOTAL	0		93		5	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 49.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih inostranih političkih aktera: Akteri u vezi sa Haškim tribunalom

Akteri u vezi sa Haškim tribunalom	total	%
Serž Bramerc	20	35.09
Žan Klod Antoneti	10	17.54
Goran Hadžić	10	17.54
Ratko Mladić	8	14.04
Radovan Karadžić	6	10.53
Nenad Golčevski	3	5.26
TOTAL	57	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 50. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne inostrane političke aktere: Akteri u vezi sa Haškim tribunalom

Akteri u vezi sa Haškim tribunalom	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Serž Bramerc	0	0	20	100	0	0
Žan Klod Antoneti	0	0	10	100	0	0
Goran Hadžić	0	0	10	100	0	0
Ratko Mladić	0	0	8	100	0	0
Radovan Karadžić	0	0	6	100	0	0
Nenad Golčevski	0	0	3	100	0	0
TOTAL	0		57		0	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 51. – Distribucija učestalosti pojavljivanja kolektivnih inostranih političkih aktera

Inostrani kolektivni politički akteri	total	%
Haški tribunal	45	34.62
NATO	26	20.00
OVK/ONA	19	14.62
OEBS	14	10.77
Ambasada SAD	11	8.46
Evropski parlament	6	4.62
Ambasada Velike Britanije	5	3.85
Siriza	4	3.08
TOTAL	130	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 52. – Vrednosni kontekst u odnosu na inostrane kolektivne političke aktere:

Inostrani kolektivni politički akteri	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Haški tribunal	0	0	40	88.89	5	11.11
NATO	0	0	21	80.77	5	19.23
OEBS	0	0	13	92.86	1	7.14
Ambasada SAD	0	0	11	100	0	0
Evropski parlament	0	0	6	100	0	0
Ambasada Velike Britanije	0	0	5	100	0	0
OVK/ONA	0	0	5	26.32	14	73.68
Siriza	0	0	2	50	2	50
TOTAL	0		103		27	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Već i iz ovog letimičnog pregleda frekvencija pojavljivanja pojedinih aktera na naslovnim stranama odabranih štampanih dnevnih novina iz našeg uzorka jasno se uočava da mediji sa nejednakim interesovanjem tretiraju pitanja iz domena unutrašnje i spoljne politike. Činjenica da su inostrani akteri na naslovnicaama dnevnih novina u Srbiji prisutni u značajno manjem procentu (40,23% u odnosu na 59,76% učestalosti pojavljivanja domaćih političkih aktera) govori o fokusiranosti domaćih medija na polje unutrašnje politike, koje u interpretaciji pojedinih dnevnih listova često poprima obrise fikcije, o čemu će biti više reči u delu analize koji se bavi interpretativnim strategijama u medijskoj obradi određenih tema. Razlozi za primetno odsustvo interesovanja za privredne aktere i njihovo razumevanje društvene, ekonomske i političke situacije u Srbiji i svetu ostaje zagonetno (svega 2,41% od ukupnog uzorka aktera čine privredni akteri), tim pre što se u narativima mnogih političara ekonomska pitanja i privredna konsolidacija zemlje apostrofiraju kao ključni elementi budućih razvojnih strategija društva Srbije (videti tabelu 12. i tabele 53, 54. i 55.).

Tabela 53. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih privrednih/ekonomskih aktera

Privrednici	total	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Miroslav Mišković	37	56.92	0	0	28	75.68	9	24.32
Miodrag Kostić	10	15.38	0	0	8	80	2	20
Miroslav Bogičević	7	10.77	0	0	2	28.57	5	71.43
Mića Jovanović	6	9.23	0	0	2	33.33	4	66.67
Milan Beko	5	7.69	0	0	4	80	1	20
TOTAL	65	100	0		44		21	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 54.** – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja kolektivnih domaćih privrednih/ekonomskih aktera

Kolektivni domaći privredni/ ekonomski akteri	total	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Narodna banka Srbije	18	100	0	0	17	94.44	1	5.56
TOTAL	18		0		17		1	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 55.** – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja (individualnih i kolektivnih) inostranih privrednih/ekonomskih aktera

Inostrani privredni akteri	total	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
MMF	19	82.61	0	0.00	18	94.74	1	5.26
Zuzana Murgasova	4	17.39	0	0.00	4	100.00	0	0.00
TOTAL	23	100.00	0		22		1	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Pored već pominjanih političkih i privrednih aktera protagonisti naslovnica su i razni drugi društveni akteri, koji na različite načine utiču na društvene i političke prilike unutar Srbije. Na osnovu prikupljene empirijske građe podelili smo ih na:

1. individualne: (a) predstavnici samostalnih i nezavisnih državnih organa (videti tabelu 56), (b) analitičari¹ političkih, društvenih, ekonomskih, bezbednosnih i inih prilika (tabela 57 i 58), (c) predstavnici Srpske pravoslavne crkve i drugih verskih organizacija (tabela 59), (d) predstavnici Vojske Srbije (tabela 60) i (e) ostali (tabela 61), i one
2. kolektivne: samostalni i nezavisni državni organi (tabela 62.), Srpska pravoslavna crkva i Vojska Srbije (tabela 63.).

Posebnu "ulogu" u tekstovima na naslovnim stranama medija iz uzorka imaju analitičari (videti tabelu 57.). Mediji ih tretiraju u neutralnom kontekstu u čak 98,16% tekstova, dok su u preostalih 1,84% napisa, u negativnom kontekstu tretirani analitičari Jovo Bakić (u tri teksta), Vladislav Jovanović, Slobodan Samardžić i Dragomir Anđelković (u po jednom tekstu.)

Tabela 56. – Distribucija učestalosti i vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: Predstavnici samostalnih i nezavisnih državnih organa

Predstavnici samostalnih i nezavisnih državnih organa	total	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Saša Janković	110	75.86	14	12.73	32	29.09	64	58.18
Rodoljub Šabić	23	15.86	0	0	22	95.65	1	4.35
Zoran Stojiljković	6	4.14	0	0	6	100	0	0
Tatjana Babić	6	4.14	0	0	6	100	0	0
TOTAL	145	100	14		66		65	

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

¹ Za više podataka o zastupljenosti pojedinih analitičara na naslovnica različitim medija iz našeg uzorka videti tabele 107-113 u Apendiksu.

Tabela 57. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: Analitičari

Analitičari	total	%
Dragomir Anđelković	34	10.40
Dušan Janjić	30	9.17
Branko Radun	22	6.73
Aleksandar Radić	21	6.42
Zoran Dragišić	19	5.81
Jovo Bakić	16	4.89
Marko Nicović	12	3.67
Đorđe Vukadinović	12	3.67
Miroslav Lazanski	10	3.06
Vladimir Pejić	9	2.75
Dejan Vuk Stanković	9	2.75
Vladislav Jovanović	8	2.45
Ljubodrag Savić	8	2.45
Dušan Spasojević	8	2.45
Zlatko Nikolić	6	1.83
Petar Vojinović	6	1.83
Milan Nikolić	6	1.83
Ljubomir Madžar	6	1.83
Darko Trifunović	6	1.83
Božidar Spasić	6	1.83
Vladimir Goati	5	1.53
Mladen Kovačević	5	1.53
Milan Škulić	5	1.53
Milan Prostran	5	1.53
Milan Kovačević	5	1.53
Dušan Proroković	5	1.53
Cvjetin Milivojević	5	1.53
Aleksandar Popov	5	1.53
Vladimir Gligorov	4	1.22
Ratko Božović	4	1.22
Boško Jakšić	4	1.22
Milojko Arsić	4	1.22
Orhan Dragaš	3	0.92

Božo Prelević	3	0.92
Vladimir Vuletić	2	0.61
Draško Đenović	2	0.61
Slobodan Samardžić	2	0.61
Jurij Bajec	2	0.61
Slobodan Antonić	1	0.31
Ljubodrag Stojadinović	1	0.31
Tomislav Kresović	1	0.31
TOTAL	327	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 58.** - Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u različitim medijima iz uzorka istraživanja

Medij	Broj analitičara	%
Informer	116	35.47
Kurir	79	24.16
Politika	42	12.84
Blic	28	8.56
Danas	25	7.65
Alo!	23	7.03
Večernje novosti	14	4.28
TOTAL	327	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 59. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: Predstavnici SPC i drugih verskih organizacija

Predstavnici SPC i drugih verskih organizacija	total	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Patrijarh Irinej	44	19.47	0	0	42	95.45	2	4.55
Vladika Georgije	28	12.39	0	0	24	85.71	4	14.29
Vladika Filaret	28	12.39	0	0	23	82.14	5	17.86
Papa Franja	23	10.18	0	0	22	95.65	1	4.35
Mitropolit Amfilohije	22	9.73	0	0	20	90.91	2	9.09
Vladika Irinej	10	4.42	0	0	7	70	3	30
Vladika raško prizrenski Teodosije	9	3.98	0	0	9	100	0	0
Vladika Grigorije	7	3.1	0	0	7	100	0	0
Muamer Zukorlić	6	2.65	0	0	6	100	0	0
Mitropolit Porfirije	5	2.21	0	0	5	100	0	0
Vladika slavonski Jovan	4	1.77	0	0	4	100	0	0
Vladika kruševački David	4	1.77	0	0	1	25	3	75
Vladika Joanikije	4	1.77	0	0	4	100	0	0
Vladika Artemije	4	1.77	0	0	4	100	0	0
Vladika žički Justin	3	1.33	0	0	1	33.33	2	66.67
Arhiepiskop Jovan	3	1.33	0	0	3	100	0	0
Vladika Niški Jovan	2	0.88	0	0	1	50	1	50
Vladika Hrizostom	2	0.88	0	0	2	100	0	0
Episkop šabački Lavrentije	2	0.88	0	0	2	100	0	0
bivši iguman manastira Crna Reka Nikolaj	2	0.88	0	0	2	100	0	0
Vladika zapadnoevropski Luka	1	0.44	0	0	0	0	1	100
Vladika zapadnoamerički Maksim	1	0.44	0	0	1	100	0	0
Vladika vranjski Pahomije	1	0.44	0	0	0	0	1	100

Vladika Vasilije Kačavenda	1	0.44	0	0	0	0	1	100
Vladika šumadijski Jovan	1	0.44	0	0	0	0	1	100
Vladika srednjoevropski Sergej	1	0.44	0	0	0	0	1	100
Vladika banatski Nikanor	1	0.44	0	0	0	0	1	100
Vladika Atanasije Rakita	1	0.44	0	0	1	100	0	0
Vladika britansko skandinavski Dositej	1	0.44	0	0	0	0	1	100
Episkop toplički Arsenije	1	0.44	0	0	1	100	0	0
Episkop Konstantin	1	0.44	0	0	1	100	0	0
Episkop Dionisije	1	0.44	0	0	1	100	0	0
Arhimandrit Ilarion	1	0.44	0	0	1	100	0	0
Arhimandrit Danilo Ljubotin	1	0.44	0	0	1	100	0	0
TOTAL	226	100	0	0	196	30	0	0

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.**Tabela 60.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: Vojska Srbije

Individualni društveni akteri: Vojska Srbije	total	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Ljubiša Diković	36	36	0	0	28	77.78	8	22.22
Predrag Bandić	29	29	1	3.45	26	89.66	2	6.9
Ranko Živak	16	16	0	0	15	93.75	1	6.25
Petar Cvetković	11	11	0	0	11	100	0	0
Nebojša Draić	8	8	4	50	4	50	0	0
TOTAL	100	100	5	5	84	84	11	11

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015.

Tabela 61. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: Ostali

Ostali	total	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Porodica Predraga Gojkovića	56	43.08	2	3.57	54	96.43	0	0
Predrag Gojković	54	41.54	0	0	54	100	0	0
Đorđe Grubačić	11	8.46	0	0	7	63.64	4	36.36
Saša Mišić	9	6.92	0	0	4	44.44	5	55.56
TOTAL	130	100	2		119		9	

Izvor: Istraživanje Medijametar april-jun 2015

Tabela 62. – Distribucija učestalosti pojavljivanja kolektivnih domaćih društvenih aktera: Samostalni i nezavisni državni organi

Samostalni i nezavisni državni organi	total	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Agencija za borbu protiv korupcije	14	100.00	0	0.00	14	100.00	0	0.00
TOTAL	14		0		14		0	

Izvor: Istraživanje Medijametar april-jun 2015

Tabela 63. – Distribucija učestalosti pojavljivanja kolektivnih domaćih društvenih aktera: SPC i vojska

Kolektivni domaći društveni akteri	total	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Srpska pravoslavna crkva	30	52.63	0	0.00	29	96.67	1	3.33
Vojska Srbije	27	47.37	2	7.41	24	88.89	1	3.70
TOTAL	57	100.00	2		53		2	

Izvor: Istraživanje Medijametar april-jun 2015

Drugi po učestalosti pojavljivanja, u odnosu na ukupan broj aktera, je akter koji se u narativnim priložima novinara dnevnih listova navodi pod pseudonimom "neimenovani izvor" ili alternativnim pseudonimima poput "izvor našeg lista", "izvor poznat redakciji" (čak 353 tekstova iz našeg uzorka pominje neimenovane izvore, videti tabelu 12.).

Učestalost pojavljivanja ove vrste suspektnih² sagovornika/izvora informacija nije jednako zastupljena u svim dnevnim novinama³ (videti tabelu 98. na str. 78), što slikovito govori o različitim uređivačkim politikama koje na različite načine implementiraju osnovne principe profesionalne etike prezentovane u *Kodeksu novinara Srbije*.⁴ Na izvestan način sklonost ka korišćenju anonimnih izvora,⁵ o čemu svedoče podaci o učestalosti njihovog pojavljivanja u slučaju pojedinih medija, prati logiku kolokvijalne podele dnevnih novina na one dominantno tabloidnog karaktera i one koji nastoje da to ne budu. Nažalost, sudeći po podacima iz našeg uzorka unutar medijskog prostora Srbije opiranje sveobuhvatnim spoljnim i unutrašnjim procesima tabloidizacije i estradizacije medija ispostavlja se kao izuzetno komplikovan profesionalni zadatak sa neizvesnim ishodom.

Povodi

Iako je uzorak u drugom kvartalu 2015. godine povećan za 18,71%, tekstovi su ipak inicirani sličnim povodima kao i u prethodnom periodu, odnosno sličan tip događaja i aktera generisao je novinske napise. *Povod osmišljen u redakciji* i dalje dominira u ovoj oblasti, u nešto manjem procentu – 31,08% ili 520 tekstova, u odnosu na 35,88% ili 488 tekstova iz prvog kvartala. Navedeni povod prisutan je najviše kada tekstovi govore o političkom životu u Srbiji (129), zaštitniku građana Saši Jankoviću (51), privredi (31), aktivnostima Vlade Republike Srbije

² U smislu njihove transparentnosti, dostupnosti za proveru određenih informacija, unutrašnje motivacije da uzmu učešća u interpretaciji određenih događaja, otvaranju i/ili razjašnjavanju određenim afera i tome slično.

³ Primera radi najveći broj „neimenovanih izvora“ prisutan je u dnevnom listu *Informer* (91), zatim u *Danasu* (74), dnevnom listu *Alo!* (47) i *Kurir* (46).

⁴ *Kodeks novinara Srbije* usvojili su 2006. godine Nezavisno udruženje novinara Srbije i Udruženje novinara Srbije. Novinarska udruženja su 2013. godine dopunila Kodeks odredbama o sprečavanju korupcije i sukobu interesa. Unutar profesionalne zajednice novinara usvajanje ovog Kodeksa je prepoznato kao značajan doprinos u jačanju medijske samoregulacije i unapređenja etičkih standarda slobodnog i nezavisnog novinarstva.

⁵ Na primer, u poglavlju VI kojim se reguliše "Odnos prema izvorima informacija", u stavu 3, ovog Kodeksa se kaže: "Novinar je dužan da poštuje zahtev izvora informisanja za anonimnošću. Izmišljanje anonimnih izvora je težak prekršaj standard profesionalnog postupanja novinara.

Smernice:

- Korišćenje anonimnih (poverljivih) izvora informacija generalno se ne preporučuje, osim ukoliko nema drugog načina da se dođe do informacije od izuzetnog značaja za javnost.
- Često, upotreba neimenovanih izvora informacija predstavlja samo način da izvor ili sam novinar/medij iznese netačne, nepotpune i nedovoljno proverene informacije. U slučaju da se pokaže da skrivanje izvora služi za pokriće njegovog nepostojanja, kredibilitet novinara/medija biće ozbiljno narušena.
- Anonimnost/poverljivost treba omogućiti izvorima koji mogu da pruže informaciju „iz prve ruke“, odnosno za dokumenta koja direktno potvrđuju, ili, sama po sebi, predstavljaju informaciju od izuzetnog značaja za javnost.
- Urednik je obavezan da sa novinarom proveri opravdanost upotrebe anonimnih (poverljivih) izvora informacija. U tom smislu, neophodno je da bar jedan urednik zna i štiti identitet anonimnog izvora.
- Ukoliko izvor informacija zahteva od novinara da njegov identitet ne otkrije ni uredniku, ovakav zahtev treba odbiti." (Kodeks novinara Srbije, 2013:20-21)

(27) i medijima/slobodi medija (22).⁶ Tekstovi objavljeni povodom koji je osmišljen u redakciji imaju jasan vrednosni kontekst (49,23% tekstova je pozitivno ili negativno), a interesantno je napomenuti da, kada je reč o zaštitniku građana, svi tekstovi potekli iz samih medija imaju jasno određen vrednosni stav (videti tabelu 53.).

Prvi naredni povod, *događaj iniciran od strane inostranog faktora* zastupljen je sa 13,33%, dok je *izjava drugog relevantnog aktera* na trećem mestu kao povod prisutan sa 10,7%. Oba povoda su zabeležena u gotovo jednakom procentu kao u proteklom kvartalu (13,24%, odnosno 10,00%). *Događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera* je ovoga puta prisutan u 10,7% tekstova, u odnosu na samo 2,72% iz prethodnog perioda, dok je ovoga puta, na petom mestu povoda *događaj iniciran od strane Vlade Republike Srbije* prisutan u 71 tekstu, odnosno 4,24%.

Tabela 64. - Distribucija povoda u sedam medija iz uzorka

Total	broj pojavljivanja	% učešća
Povod osmišljen u redakciji	520	31.08
Događaj iniciran od strane inostranog faktora	223	13.33
Izjava drugog relevantnog aktera	179	10.7
Događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	179	10.7
Događaj iniciran od strane Vlade RS	71	4.24

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 65. – Povod osmišljen u redakciji – najčešće teme i vrednosni konteksti u sedam medija iz uzorka

Povod osmišljen u redakciji/tema	broj tekstova	pozitivan	neutralan	negativan
Politički život u Srbiji	129	1	74	54
Zaštitnik građana Saša Janković	51	5	0	46
Privreda	31	2	15	14
Aktivnosti Vlade RS	27	2	17	8
Mediji/sloboda medija	22	0	5	17
TOTAL	520	26	264	230

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

⁶ U tabelama je predstavljeno pet najzastupljenijih povoda.

Kada gledamo novine pojedinačno, jedino u *Večernjim novostima* nisu dominantni povodi osmišljeni u redakciji, već se nalaze na trećem mestu, sa učešćem od 12,76%, što je u skladu sa nalazima iz prvog kvartala (12,21%). Pisanje ovih dnevnih novina i dalje najviše potiče od događaja iniciranih od strane inostranog faktora - 30,69%, što je znatno uvećanje u odnosu na prethodni period, kada je ovim povodom objavljeno 19,25% napisa. Događaji u vezi sa drugim relevantnim akterima i Vlada Republike Srbije inicirali su pisanje 13,1%, odnosno 9,66% tekstova, a 6,55% tekstova sa naslovnih strana *Večernjih novosti* iz uzorka podstaknuto događajima u vezi sa Srpskom pravoslavnom crkvom.

Tabela 66. - Distribucija povoda u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	broj pojavljivanja	% učešća
Događaj iniciran od strane inostranog faktora	89	30.69
Događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	38	13.1
Tema osmišljena u redakciji	37	12.76
Događaj iniciran od strane Vlade RS	28	9.66
Događaj iniciran od strane SPC	19	6.55

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Dnevni list *Blic* je, iako se i dalje dosta povoda osmišljava u redakciji, u ovom kvartalu smanjio tu praksu – sa 52,57% na 36,53%. Izjave i događaji u vezi sa drugim relevantnim akterima su povod u po 12,57% tekstova, što predstavlja značajnu razliku u odnosu na prva tri meseca 2015, gde je samo jedan od ovih povoda uzrokovao 6,86% tekstova. *Događaj iniciran od strane tužilaštva/suda* je povod za 5,39% tekstova, a inostrani faktor inicirao je 8,38% napisa, što je takođe u skladu sa rezultatima prvog kvartala (8%).

Tabela 67. - Distribucija povoda u listu *Blic*

<i>Blic</i>	broj pojavljivanja	% učešća
Tema osmišljena u redakciji	61	36.53
Događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	21	12.57
Izjava drugog relevantnog aktera	21	12.57
Događaj iniciran od strane inostranog faktora	14	8.38
Događaj iniciran od strane tužilaštva/suda	9	5.39

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

U drugom kvartalu 2015, dnevni list *Kurir* takođe objavljuje mnogo manje tekstova kojima je povod osmišljen u redakciji (17,73% u odnosu na 44,03% u prvom tromesečnom periodu 2015.). Događaji i izjave u vezi sa drugim relevantnim akterima čine povod u 14,18% i 13,48% tekstova. Inostrani faktor inicira 12,77%, a u odnosu na prethodni period, gde su povodi u 17,16% procenata bili u vezi sa Vladom Srbije i pozicijom, sada su samo izjave premijera Srbije povod u 7,8% tekstova.

Tabela 68. – Distribucija povoda u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	broj pojavljivanja	% učešća
Tema osmišljena u redakciji	25	17.73
Događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	20	14.18
Izjava drugog relevantnog aktera	19	13.48
Događaj iniciran od strane inostranog faktora	18	12.77
Izjava premijera RS	11	7.8

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april – jun 2015.

Dnevne novine *Alo!* smanjuju broj tekstova čiji su povodi osmišljeni u redakciji sa 75,41% na 49,7% u drugom kvartalu. Izjave i događaji inicirani od strane drugog relevantnog aktera zauzimaju 19,76% tekstova, značajno više nego u prethodnom periodu (4,92%). Izjave premijera su povod u 8 ili 4,79% tekstova, dok 10 napisa (5,99%) čine događaji inicirani od strane suda ili tužilaštva.

Tabela 69. - Distribucija povoda u listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	broj pojavljivanja	% učešća
Tema osmišljena u redakciji	83	49.7
Izjava drugog relevantnog aktera	18	10.78
Događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	15	8.98
Događaj iniciran od strane tužilaštva/suda	10	5.99
Izjava premijera RS	8	4.79

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Informer uvećava broj tekstova osmišljenih u redakciji sa 40% u prvom, na 53,59% u drugom kvartalu 2015, odnosno sa 58 na 112 tekstova. U skladu sa trendom zastupljenim u do sada predstavljenim medijima, povodi u vidu događaja i izjava drugih relevantnih aktera iniciraju ukupno 22% tekstova. Događaji inicirani od strane inostranog faktora i izveštavanje drugog medija su povod u po 5,26% napisa i zajedno beleže pad u odnosu na prvo tromesečje za 6,03%.

Tabela 70. – Distribucija povoda u listu *Informer*

<i>Informer</i>	broj pojavljivanja	% učešća
Tema osmišljena u redakciji	112	53.59
Događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	23	11
Izjava drugog relevantnog aktera	23	11
Izveštavanje drugog medija	11	5.26
Događaj iniciran od strane inostranog faktora	11	5.26

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april – jun 2015.

U dnevnom listu *Politika*, iako se u periodu od aprila do juna procentualno smanjuje broj napisa koji potiču iz redakcije sa 18,18% na 16,98%, ovaj povod, zajedno sa izjavama drugih relevantnih aktera, inicira najveći broj tekstova - 64, odnosno 61. Događaji inicirani od strane inostranih faktora, koji su bili dominantni u prva tri meseca 2015, sada se nalaze na trećem mestu sa 13,53% i beleže pad za 7,68%. Izjave premijera, predstavnika Vlade Republike Srbije i izveštavanje drugih medija, povod su za po 5,04% tekstova.

Tabela 71. - Distribucija povoda u listu *Politika*

<i>Politika</i>	broj pojavljivanja	% učešća
Povod osmišljen u redakciji	64	16.98
Izjava drugog relevantnog aktera	61	16.18
Događaj iniciran od strane inostranog faktora	51	13.53
Događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	25	6.63
Izjava premijera RS	19	5.04
Izjava predstavnika Vlade RS	19	5.04
Izveštavanje drugog medija	19	5.04

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Danas povećava broj tekstova osmišljenih u redakciji sa 39,05% na 42,86%, tokom druga tri meseca 2015. Događaji i izjave drugih relevantnih aktera povod su u 18,94% tekstova, dok događaj iniciran od strane inostranog faktora podstiče pisanje 10,56% tekstova. Događaj iniciran od strane Vlade Republike Srbije je podjednako zastupljen u oba kvartala, 6,93% u prvom, odnosno 6,52% u drugom tromesečju.

Tabela 72. - Distribucija povoda u listu *Danas*

<i>Danas</i>	broj pojavljivanja	%učešća
Tema osmišljena u redakciji	138	42.86
Događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	37	11.49
Događaj iniciran od strane inostranog faktora	34	10.56
Izjava drugog relevantnog aktera	24	7.45
Događaj iniciran od strane Vlade RS	21	6.52

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Povod za pokretanje određenih tema svakako je u vezi sa dešavanjima koja su zaokupljala našu pažnju u drugom tromesečju 2015, pa su tako u svim novinama u većoj meri prisutni događaji i izjave drugih relevantnih aktera (primer: reakcije činilaca javnog života na odluku o rehabilitaciji Dragoljuba Mihailovića) i događaji inicirani od strane inostranog faktora (vojna parada u Moskvi, reakcije na konflikt u Kumanovu, poseta Aleksandra Vučića Albaniji i slično), koji su nametnuli određene teme, a bili su prisutni u značajnijoj meri u svim dnevnim novinama, osim u listu *Alo!*. Interesantno je napomenuti da događaji i izjave premijera i predstavnika Vlade Republike Srbije generišu samo 10,46% tekstova. Kao što je već naglašeno u prvom broju *Medijametra*, ovaj podatak svakako ne ukazuje na kontekst i intonaciju ovih tekstova, ali govori o načinu odabira tekstova koji se mogu naći na naslovnim stranama sedam najuticajnijih dnevnih novina.

Tabela 73. – Zastupljenost tekstova iniciranih izjavama i aktivnostima predsednika i predstavnika Vlade RS u sedam medija iz uzorka

Povod	broj tekstova	% u ukupnom broju tekstova
Događaj iniciran od strane Vlade RS	71	4.24
Događaj iniciran od strane premijera RS	20	1.2
Izjava predstavnika Vlade RS	34	2.03
Izjava premijera RS	50	2.99
TOTAL	175	10.46

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Teme

Svaki tekst, obrađen u okviru ovog istraživanja, klasifikovan je u okviru samo jedne teme, što često predstavlja veliki izazov s obzirom na raznovrsnost informacija, koja je evidentna u svakom novinskom napisu. Osim dominantne teme, evidentirani su i elementi koji su zastupljeni u tekstu (mogućnost višestrukog izbora), kako bi tema bila preciznije formulisana. Sve šire formulisane teme iz prvog kvartala 2015. su i dalje prisutne, s tim što su posebno indeksirana četiri događaja od značaja za period april – jun: vojna parada u Moskvi, poseta predsednika Vlade Republike Srbije Aleksandra Vučića Tirani, teme u vezi sa zaštitnikom građana Sašom Jankovićem i konflikt u Kumanovu.

Zastupljenost tema

Tema *politički život u Srbiji*, koja podrazumeva aktivnosti svih političkih činilaca na svim nivoima vlasti, izuzimajući *aktivnosti Vlade Republike Srbije*, *aktivnosti predsednika Vlade* i *aktivnosti predsednika Srbije* ponovo zauzima najviše prostora – 14,7%. Sve četiri "političke" teme ipak, privlače značajno manju pažnju medija, tako da taj procenat sada iznosi 23,3%, u odnosu na 33,68% iz prvog kvartala. Interesovanje medija za oblast privrede i ekonomije takođe opada i sada te dve oblasti zajedno okupiraju 7,21% naslovnica, dvostruko manje nego tokom prva tri meseca 2015. Ovoga puta, u fokusu medija bila je regionalna saradnja, sa 5,32% objavljenih tekstova na naslovnica, kao i zaštitnik građana Saša Janković, o kojem se vodila velika polemika u javnosti (4,96% tekstova posvećeno je ovoj temi), što je i treća tema od interesa. Pitanja Haga i ratnih zločina, kao i odnosi Beograda i Prištine praćeni su jednakim intenzitetom (4,72%, odnosno 4,24%). Teme u vezi sa dešavanjima u Srpskoj pravoslavnoj crkvi praćene su u 65 tekstova (3,89%), a mediji su pokazali veći interes za pitanja u vezi sa politikama EU (3,17%)⁷. Zaštitnik građana i ostale tri teme koje su posebno indeksirane, zauzele su ukupno 8,65% tekstova sa naslovnica iz uzorka⁸. Mediji su pratili konflikt u Kumanovu u 25 tekstova, vojnu paradu u Moskvi u 22 i posetu premijera Aleksandra Vučića Albaniji u 15 tekstova.

Kada govorimo o vrednosnom kontekstu, tema *politički život u Srbiji* predstavljena je negativno u 100, odnosno 40,65% tekstova, a sličan procenat negativnih tekstova zabeležen je kada je pitanju izveštavanje o regionalnim odnosima (43,82%). U oko 30% negativnih tekstova predstavljeni su *privreda*, *pitanja vere*, *crkva*, *religija* i teme koje se odnose na Haški tribunal i ratne zločine. Najveći broj negativnih tekstova odnosi se na polemike u vezi sa zaštitnikom građana Sašom Jankovićem, tako da je čak 74,7% tekstova o ovoj temi u negativnom vrednosnom kontekstu, koji u najvećoj meri potiče iz dnevnog lista *Informer*. Isto tako, zaštitnik građana je istovremeno, kao tema, predstavljen i u najvećem broju pozitivnih tekstova - 13, odnosno 15,66%, objavljenih u *Blicu* i *Danasu*. *Aktivnosti Vlade Republike Srbije* takođe beleže 9 pozitivnih tekstova ili 12,68% tekstova objavljenih o ovoj temi.

⁷ U tabelama koje prate segment o temama, prezentovano je po 10 najfrekventnijih tema.

⁸ Vrednosni kontekst za navedene teme videti u tabeli 75.

Tabela 74. –Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Tema	učestalost	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
Politički život u Srbiji	246	14.7	2	0.81	144	58.54	100	40.65
Regionalna saradnja/ odnosi u regionu	89	5.32	1	1.12	49	55.06	39	43.82
Zaštitnik građana Saša Janković	83	4.96	13	15.66	8	9.64	62	74.7
Hag/ratni zločini	79	4.72	0	0	55	69.62	24	30.38
Privreda	75	4.48	4	5.33	48	64	23	30.67
Aktivnosti Vlade RS	71	4.24	9	12.68	45	63.38	17	23.94
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	71	4.24	0	0	47	66.2	24	33.8
Pitanja vere, crkva, religija	65	3.89	3	4.61	42	64.62	20	30.77
Pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	58	3.47	4	6.9	40	68.97	14	24.13
EU/politika Evropske Unije	53	3.17	1	1.89	37	69.81	15	28.3

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 75. - Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Svi mediji iz uzorka	total	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Zaštitnik građana Saša Janković	83	4.96	13	15.66	8	9.64	62	74.70
Konflikt u Kumanovu	25	1.49	0	0.00	8	32.00	17	68.00
Vojna parada u Moskvi	22	1.31	9	40.90	10	45.46	3	13.64
Poseta premijera Srbije Tirani	15	0.89	0	0.00	13	86.70	2	13.30
Total	145	8.65	22	15.17	39	26.90	84	57.93

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Distribucija tema po medijima

Blic

Politički život u Srbiji zauzima 23,35% naslovnih strana *Blica*, a nešto manje od polovine tih tekstova predstavljeno je u negativnom kontekstu (46,15%). Ovaj dnevni list tokom aprila i dalje pridaje pažnju helikopterskoj nesreći⁹ i o toj temi izveštava u 12 tekstova (66,67% negativno konotiranih). Srpska pravoslavna crkva je treća tema od interesa u *Blicu*, predstavljena negativno u 72,73% napisa. Dešavanja u privredi predstavljena su negativno u sličnom procentu 71,43%, dok je oko trećine tekstova u vezi sa regionalnim i međunarodnim odnosima, kao i ekonomijom takođe predstavljeno negativno. Interesantno je napomenuti da je svih 6 tekstova koji se odnose na zaštitnika građana Sašu Jankovića napisano u pozitivnom kontekstu. Ostale teme od interesa predstavljene su u po jednom neutralnom tekstu (poseta premijera Tirani i vojna parada u Moskvi), odnosno u četiri (po dva neutralna i negativna), kada se govorilo o konfliktu u Kumanovu. Teme u vezi sa EU zastupljene su u jednom neutralnom tekstu.

Jasan vrednosni kontekst ima 51,5% tekstova u *Blicu* (videti tabelu 77.).

Tabela 76. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Blic*

<i>Blic</i>	total	%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Politički život u Srbiji	39	23.35	0	0.00	21	53.85	18	46.15
Helikopterska nesreća	12	7.19	0	0.00	4	33.33	8	66.67
Pitanja vere, crkva, religija	11	6.59	0	0.00	3	27.27	8	72.73
Aktivnosti Vlade RS	8	4.79	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Regionalni saradnja/ odnosi u regionu	8	4.79	0	0.00	5	62.50	3	37.50
Pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	8	4.79	0	0.00	3	37.50	5	62.50
Privreda	7	4.19	0	0.00	2	28.57	5	71.43
Međunarodni odnosi	7	4.19	0	0.00	5	71.43	2	28.57
Ekonomija	6	3.59		0.00	4	66.67	2	33.33
Zaštitnik građana Saša Janković	6	3.59	6	100.00	0	0.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

9 15.03.2015. godine pao je helikopter Vojske Republike Srbije tokom izvođenja spasilačke akcije prevoza bebe stare pet dana, koja je bila teško bolesna. Pripadnici vojske su angažovani da prebace bebu do bolnice u Beogradu, jer to nije moglo biti učinjeno zbog odrona koji je onemogućio prevoz kopnenim putem. Tokom akcije spasavanja došlo je do komplikacija usled meteoroloških uslova što je dovelo do pada helikoptera.

Tabela 77. - Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Blic*

<i>Blic</i> – vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	7	4,19
neutralan	81	48,50
negativan	79	47,31
Total	167	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 78. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu *Blic*

<i>Blic</i>		%	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Zaštitnik građana Saša Janković	6	3.59	6	100.00	0	0.00	0	0.00
Konflikt u Kumanovu	4	2.4	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Vojna parada u Moskvi	1	0.6	0	0.00	1	100.00	0	0.00
Poseta premijera Srbije Tirani	1	0.6	0	0.00	1	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015

Kurir

Politički život u Srbiji čini 25,53% tekstova iz našeg uzorka koji se odnosi na naslovne strane *Kurira*, a tačno polovina napisa predstavljena je u negativnom vrednosnom kontekstu, što je u skladu sa pristupom *Kurira*, koji 50,36% svih tekstova predstavlja na taj način. Teme u vezi sa regionalnim odnosima *Kurir* u periodu od aprila do juna prezentuje u negativnom kontekstu (69,23%), kao i aktivnosti predsednika Srbije (80%). Informacije o aktivnostima Vlade Republike Srbije predstavljene su dominantno u negativnom vrednosnom kontekstu (55,56%), uz 11,11% tekstova u pozitivnom, dok su tekstovi u vezi sa Vojskom Srbije, takođe u najvećoj meri negativni. Kada su u pitanju četiri teme koje su posebno izdvojene u okviru ovog izdanja *Medijametra*, *Kurir* je objavio četiri teksta o konfliktu u Kumanovu (100% u negativnom kontekstu), tri teksta u primarnom fokusu o poseti premijera Srbije Aleksandra Vučića Tirani (dva teksta u neutralnom i jedan u negativnom kontekstu) i po jedan o zaštitniku građana (neutralan) i vojnoj paradi u Moskvi (pozitivan). Za razliku od proteklog perioda, kada teme u vezi sa Evropskom Unijom nisu bile uopšte u fokusu, *Kurir* je u drugom tromesečju objavio tri neutralna teksta koja se odnose na ovu temu.

Ove dnevne novine više od polovine tekstova sa naslovnih strana iz uzorka (53,2%) predstavljaju u pozitivnom ili negativnom kontekstu (videti tabelu 80.).

Tabela 79. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	učestalost	%	pozitivno	%	neutralno	%	Negativno	%
Politički život u Srbiji	36	25.53	1	2.78	17	47.22	18	50.00
Regionalni saradnja/odnosi u regionu	13	9.22	1	7.69	3	23.08	9	69.23
Aktivnosti Vlade RS	9	6.38	1	11.11	3	33.33	5	55.56
Terorizam	9	6.38	0	0.00	2	22.22	7	77.78
Helikopterska nesreća	8	5.67	0	0.00	5	62.50	3	37.50
Zabava/estrada ¹	7	4.96	0	0.00	4	57.14	3	42.86
Aktivnosti premijera	6	4.26	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Aktivnosti predsednika Srbije	5	3.55	0	0.00	1	20.00	4	80.00
Vojska	4	2.84	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Konflikt u Kumanovu	4	2.84	0	0.00	0	0.00	4	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 80. - Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Kurir*

<i>Kurir</i> – vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	4	2,84
neutralan	66	46,8
negativan	71	50,36
Total	141	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

¹ "Ovi tekstovi su uzeti u uzorak zbog povezanosti politike i estrade/zabave."

Tabela 81. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	učestalost	%	pozitivno	%	neutralno	%	Negativno	%
Konflikt u Kumanovu	4	2.84	0	0.00	0	0.00	4	100.00
Poseta premijera Srbije Tirani	3	2.13	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Zaštitnik građana Saša Janković	1	0.71	0	0.00	1	100.00	0	0.00
Vojna parada u Moskvi	1	0.71	1	100.00	0	0.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Informer

U fokusu dnevnog lista *Informer*, u drugom kvartalu, najviše je bio zaštitnik građana Saša Janković, koji je u svih 59 tekstova predstavljen negativno. Tokom juna meseca, ovaj dnevni list je svakodnevno ponavljao tekst sačinjen od kratkih informacija u vezi sa “aferom pištolj”,¹⁰ koji je sadržao “pitanja porodice Gojković za Sašu Jankovića”. Gotovo isti sadržaj, najavljen na naslovnoj strani, tako je ponovljen 22 puta,¹¹ dva dana su objavljivani drugačiji tekstovi o ovoj temi, dok zaštitnik građana nije bio na naslovnoj strani *Informer* samo 20. 06. 2015. Ovaj list bavio se i političkim životom u Srbiji u 33 teksta, koji su u 81,82% slučajeva bili u negativnoj konotaciji. Svi napisi u vezi sa medijima takođe imaju u potpunosti negativan kontekst. Na sličan način su tretirane i teme u vezi sa ratnim zločinima i Haškim tribunalom (72,73% negativno), dok je *Informer* u celini u pozitivnoj konotaciji pisao o vojnoj paradi u Moskvi. Kada govorimo o preostale dve teme od značaja za ovu analizu, dnevni list *Informer* je objavio jedan neutralan tekst kojem je bio fokus na poseti premijera Tirani i tri negativna napisa o konfliktu u Kumanovu. O temama u vezi sa EU (4 teksta), takođe je pisano u negativnoj konotaciji.

Novinari i urednici *Informer* svoj stav jasno izražavaju u 80,38% tekstova (videti tabelu 83).

¹⁰ O “aferi pištolj” *Informer* je prvi put objavio tekst 18. 04. 2015, kada je u javnost izneo informacije u vezi sa samoubistvom Predraga Gojkovića, koje je počinjeno iz pištolja koji je u to vreme pripadao zaštitniku građana Saši Jankoviću.

¹¹ Na 23. naslovnoj strani objavljena je samo najava, odnosno zahtev zaštitniku građana “da odgovori”

Tabela 82. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Informer*

<i>Informer</i>	učestalost	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
Zaštitnik građana Saša Janković	59	28.23	0	0.00	0	0.00	59	100.00
Politički život u Srbiji	33	15.79	0	0.00	6	18.18	27	81.82
Mediji/sloboda medija	19	9.09	0	0.00	0	0.00	19	100.00
Kriminal	14	6.7	0	0.00	8	57.14	6	42.86
Hag/ratni zločini	11	5.26	0	0.00	3	27.27	8	72.73
Pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	8	3.83	2	25.00	2	25.00	4	50.00
Privreda	7	3.35	0	0.00	5	71.43	2	28.57
Aktivnosti Vlade RS	4	1.91	2	50.00	1	25.00	1	25.00
Vojna parada u Moskvi	4	1.91	4	100.00	0	0.00	0	0.00
Terorizam	4	1.91	0	0.00	2	50.00	2	50.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 83. - Vrednosni kontekst u odnosu na teme u listu *Informer*

<i>Informer</i> – vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	13	6,22
neutralan	41	19,62
negativan	155	74,16
Total	209	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 84. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu *Informer*

<i>Informer</i>	učestalost	%	pozitivno	%	neutralno	%	Negativno	%
Zaštitnik građana Saša Janković	59	28.23	0	0.00	0	0.00	59	100.00
Vojna parada u Moskvi	4	1.91	4	100.00	0	0.00	0	0.00
Konflikt u Kumanovu	3	1.44	0	0.00	0	0.00	3	100.00
Poseta premijera Srbije Tirani	1	0.48	0	0.00	1	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Alo!

Novine *Alo!* 40,12% tekstova sa naslovnih strana iz našeg uzorka posvećuju *političkom životu u Srbiji*, a 41,79% ovih tekstova predstavljeno je u negativnom kontekstu. *Pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa* zauzimaju 5,99% tekstova iz uzorka lista *Alo!* (90% u neutralnom kontekstu), dok *aktivnosti Vlade Srbije* i *privreda* su u po 9 tekstova i 44,44% predstavljeni negativno. *Aktivnosti predsednika Srbije* i teme u vezi sa dešavanjima u Srpskoj pravoslavnoj crkvi predstavljene su u negativnoj konotaciji u 83,33% tekstova, dok odnosi Beograda i Prištine i konflikt u Kumanovu takođe imaju negativan prizvuk u 75% napisa. *Alo!* o ostale tri teme od interesa za ovo istraživanje piše u po dva teksta o poseti Tirani i zaštitniku građana (jedan negativan tekst o Saši Jankoviću, ostali u neutralnom kontekstu) i jednom neutralnom tekstu o vojnoj paradi u Moskvi. Dnevni list *Alo!* se temama u vezi sa EU bavi u dva neutralna teksta.

Vrednosni kontekst prisutan je u 44,91% tekstova u *Alo!* (videti tabelu 86).

Tabela 85. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u dnevnom listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	učestalost	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
Politički život u Srbiji	67	40.12	1	1.49	38	56.72	28	41.79
Pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	10	5.99	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Aktivnosti Vlade RS	9	5.39	1	11.12	4	44.44	4	44.44
Privreda	9	5.39	0	0.00	5	55.56	4	44.44
Kosovo/ odnosi Beograda i Prištine	8	4.79	0	0.00	2	25.00	6	75.00
Aktivnosti predsednika Srbije	6	3.59	0	0.00	1	16.67	5	83.33
Pitanja vere, crkva, religija	6	3.59	0	0.00	1	16.67	5	83.33
Helikopterska nesreća	6	3.59	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Aktivnosti premijera	5	2.99	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Konflikt u Kumanovu	4	2.4	0	0.00	1	25.00	3	75.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april-jun 2015

Tabela 86. - Vrednosni kontekst u odnosu na teme u listu *Alo!*

<i>Alo!</i> – vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	3	1,8
neutralan	92	55,09
negativan	72	43,11
Total	167	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 87. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	učestalost	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
Konflikt u Kumanovu	4	2.4	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Zaštitnik građana Saša Janković	2	1.2	0	0.00	1	50.00	1	50.00
Poseta premijera Srbije Tirani	2	1.2	0	0.00	2	100.00	0	0.00
Vojna parada u Moskvi	1	0.6	0	0.00	1	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Politika

U dnevnom listu *Politika*, osim što beležimo najveći broj selektovanih tekstova (377), možemo videti i naveću raznovrsnost tema, koje su ravnomerno raspoređene. Ovoga puta, najviše je bilo reči o Haškom tribunalu i ratnim zločinima (7,43% - 17,86% negativnih), političkom životu u Srbiji (6,63%), privredi i ekonomiji (zajedno 12,73%, od toga 36%, odnosno 47,83% negativnih tekstova). Socijalna pitanja generisala su 5,84% tekstova (36,36% negativnih). *Politika* je određenu pažnju posvetila i temama u vezi sa EU (20 tekstova – 5,31%, od toga 15% negativnih), regionalnim odnosima (5,04% - 42,11% negativnih) i dešavanjima u Srpskoj pravoslavnoj crkvi (bez negativnih tekstova, 88,89% neutralnih, 11,11% pozitivnih). Odnosi Beograda i Prištine prikazani su u 4,51% tekstova (41,18% negativnih), dok je Ruska Federacija bila u fokusu 3,98% napisa, od čega u pozitivnoj konotaciji 26,67% i neutralnoj 73,33% tekstova, dok negativni napisi nisu zabeleženi. Kada su četiri teme od interesa u pitanju, najviše tekstova napisano je o vojnoj paradi u Moskvi (5), 40% pozitivno, 60% neutralno konotiranih, konflikt u Kumanovu u primarnom fokusu je tri teksta (dva neutralna, jedan negativan), zaštitnik građana u po jednom negativnom i neutralnom tekstu, dok se u dva neutralna teksta *Politika* na naslovnim stranama bavi posetom premijera Aleksandra Vučića Tirani.

U dnevnom listu *Politika* 28,65% tema ima vrednosni kontekst (videti tabelu 89.).

Tabela 88. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Politika*

Politika	učestalost	%	pozitivan	%	neutralan	%	Negativan	%
Hag/ratni zločini	28	7.43	0	0.00	23	82.14	5	17.86
Politički život u Srbiji	25	6.63	0	0.00	24	96.00	1	4.00
Privreda	25	6.63	3	12.00	13	52.00	9	36.00
Ekonomija	23	6.1	0	0.00	12	52.17	11	47.83
Socijalna pitanja/socijalna politika	22	5.84	0	0.00	14	63.64	8	36.36
EU/politika Evropske Unije	20	5.31	0	0.00	17	85.00	3	15.00
Regionalni saradnja/odnosi u regionu	19	5.04	0	0.00	11	57.89	8	42.11
Pitanja vere, crkva, religija	18	4.77	2	11.11	16	88.89	0	0.00
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	17	4.51	0	0.00	10	58.82	7	41.18
Rusija/odnos prema Rusiji	15	3.98	4	26.67	11	73.33	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 89. - Vrednosni kontekst u odnosu na teme u listu *Politika*

<i>Politika</i> – vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	22	5.83
neutralan	269	71.35
negativan	86	22.82
Total	377	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 90. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu *Politika*

<i>Politika</i>	učestalost	%	pozitivan	%	neutralan	%	Negativan	%
Vojna parada u Moskvi	5	1.33	2	40.00	3	60.00	0	0.00
Konflikt u Kumanovu	3	0.8	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Zaštitnik građana Saša Janković	2	0.53	0	0.00	1	50.00	1	50.00
Poseta premijera Srbije Tirani	2	0.53	0	0.00	2	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Večernje novosti

Večernje novosti, poput *Politike*, na naslovnim stranama prezentuju veliki broj tema, koje su ravnomerno raspoređene. Regionalni odnosi su tema koja je generisala najviše tekstova u ovim novinama (8,97%), ali je 57,69% tih napisa u negativnom vrednosnom kontekstu. Hag i ratni zločini su predstavljeni uglavnom u neutralnom, dok su odnosi Beograda i Prištine u 47,06% tekstova negativni. Događanja u vezi sa Srpskom pravoslavnom crkvom su četvrta tema od interesa u *Večernjim novostima*, predstavljena u najvećoj meri u neutralnom kontekstu (82,35%), kao i teme u vezi sa privredom i socijalnom politikom (93,33%, odnosno 80% neutralnih tekstova). *Politički život u Srbiji* i *aktivnosti premijera* zauzimaju po 4,48% napisa iz našeg uzorka, s tim što je prva tema predstavljena u 23,08% tekstova u negativnom, a druga u istom procentu pozitivnih tekstova. *Aktivnosti Vlade Republike Srbije* predstavljene su u pozitivnom (20%) i neutralnom (80%) kontekstu, dok je *EU/Politika EU* prezentovana u negativnom i neutralnom kontekstu (po 50% tekstova). Četiri teme od interesa ne zaokupljuju veliku pažnju urednika i novinara *Večernjih novosti* – *konflikt u Kumanovu* praćen je u pet tekstova (jedan neutralan, četiri negativna), *vojna parada u Moskvi* u četiri (jedan pozitivan, tri neutralna), dok su događaji u vezi sa zaštitnikom građana praćeni u po jednom neutralnom i negativnom tekstu na naslovnim stranama *Večernjih novosti*. Poseta poseta premijera Tirani generisala je jedan negativan tekst.

Većina tekstova u *Večernjim novostima* je u neutralnom vrednosnom kontekstu (70,34%), dok 29,66% ima jasnu vrednosnu konotaciju. Slično kao i u *Politici*, *Večernje novosti*, generalno, vrednosni stav zauzimaju kada su u pitanju određene teme od interesa za redakciju (videti tabelu 92.).

Tabela 91. – Vrednosni kontekst prema temama u dnevnom listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	učestalost	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
Regionalni saradnja/odnosi u regionu	26	8.97	0	0.00	11	42.31	15	57.69
Hag/ratni zločini	21	7.24	0	0.00	17	80.95	4	19.05
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	17	5.86	0	0.00	9	52.94	8	47.06
Pitanja vere, crkva, religija	17	5.86	1	5.88	14	82.35	2	11.76
Privreda	15	5.17	1	6.67	14	93.33	0	0.00
Socijalna pitanja/socijalna politika	15	5.17	0	0.00	12	80.00	3	20.00
Politički život u Srbiji	13	4.48	0	0.00	10	76.92	3	23.08
Aktivnosti premijera	13	4.48	3	23.08	10	76.92	0	0.00
Aktivnosti Vlade RS	10	3.45	2	20.00	8	80.00	0	0.00
EU/politika Evropske Unije	10	3.45	0	0.00	5	50.00	5	50.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 92. - Vrednosni kontekst u odnosu na teme u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i> – vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	21	7.24
neutralan	204	70.34
negativan	65	22.42
Total	290	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 93. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu Večernje novosti

Večernje novosti	učestalost	%	pozitivno	%	neutralno	%	Negativno	%
Konflikt u Kumanovu	5	1.72	0	0.00	1	20.00	4	80.00
Vojna parada u Moskvi	4	1.38	1	25.00	3	75.00	0	0.00
Zaštitnik građana Saša Janković	2	0.69	0	0.00	1	50.00	1	50.00
Poseta premijera Srbije Tirani	1	0.34	0	0.00	0	0.00	1	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Danas

Dnevne novine *Danas* najviše tekstova objavljuju u neutralnom vrednosnom kontekstu, kada su skoro sve teme u pitanju. Najveći broj napisa posvećen je političkom životu u Srbiji, a zatim slede *Kosovo/odnosi Beograda i Prištine* (100% neutralan kontekst), *aktivnosti Vlade Srbije* (84,21% neutralno) i *EU/Politika Evropske Unije*, tema koja beleži nešto veći procenat negativnih tekstova – 22,22%. *Danas* se na naslovnim stranama bavi i regionalnim i međunarodnim odnosima, kao i temama u vezi sa pravosuđem. *Privreda i ekonomija* prezentovane su u nešto većem broju tekstova koji imaju negativnu konotaciju (18,18% i 27,27%). Kada je reč o zaštitniku građana Saši Jankoviću, tu beležimo najveći broj pozitivnih tekstova, kada su naslovne strane *Danasa* u pitanju, 63,64%. Od ostale tri teme od interesa, poseta premijera Tirani i *konflikt u Kumanovu* predstavljeni su u 5, odnosno 2 neutralna teksta, dok je *vojna parada u Moskvi* u 50% tekstova prezentovana negativno, a u 16,67% pozitivno. *Danas* beleži najveći broj tekstova u neutralnom vrednosnom kontekstu – 82,92% (videti tabelu 95.).

Tabela 94. – Vrednosni kontekst prema temama u dnevnom listu *Danas*

Danas	učestalost	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
Politički život u Srbiji	33	10.25	0	0.00	28	84.85	5	15.15
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	20	6.21	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Aktivnosti Vlade RS	19	5.9	1	5.26	16	84.21	2	10.53
EU/politika Evropske Unije	18	5.59	1	5.56	13	72.22	4	22.22
Regionalni saradnja/odnosi u regionu	17	5.28	0	0.00	16	94.12	1	5.88
Pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	16	4.97	0	0.00	14	87.50	2	12.50
Međunarodni odnosi	15	4.66	1	6.67	13	86.67	1	6.67
Mediji/sloboda medija	13	4.04	0	0.00	11	84.62	2	15.38
Privreda	11	3.42	0	0.00	9	81.82	2	18.18
Zaštitnik građana Saša Janković	11	3.42	7	63.64	4	36.36	0	0.00
Ekonomija	11	3.42	0	0.00	8	72.73	3	27.27

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 95. - Vrednosni kontekst u odnosu na teme u listu *Danas*

Danas – vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	15	4.66
neutralan	267	82.92
negativan	40	12.42
Total	322	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 96. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu *Danas*

<i>Danas</i>	učestalost	%	pozitivno	%	neutralno	%	Negativno	%
Zaštitnik građana Saša Janković	11	3.42	7	63.64	4	36.36	0	0.00
Vojna parada u Moskvi	6	1.86	1	16.67	2	33.33	3	50.00
Poseta premijera Srbije Tirani	5	1.55	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Konflikt u Kumanovu	2	0.62	0	0.00	2	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Neimenovani izvori

U svim istraživanim medijima i žanrovskim formama u drugom kvartalu 2015. primećen je još veći broj informacija koje potiču od neimenovanih izvora, koji su ponovo drugi akter po učešću u svim novinskim formama, sa ukupno 353 pojavljivanja. Postoje dva konkretna razloga za povećanje broja neimenovanih izvora na naslovnica u odnosu na prvi kvartal. Prvenstveno, sam uzorak je uvećan za 313 tekstova ili 18,71%. Sa druge strane, istraživački tim *Medijametra* je, uočivši zastupljenost neimenovanih izvora u prvom projektnom ciklusu, drugačije pristupio kvantifikaciji neimenovanih izvora, tako što su na taj način klasifikovani, ne samo izvori koje je sam medij definisao kao neimenovane, već svi oni koji obezbeđuju informacije koje nije moguće proveriti, bez obzira na način na koji su uvedeni u tekst. Na primer, medij kao dokaz svoje hipoteze navodi stav "stručnjaka upoznatog sa radom Katastra nepokretnosti", bez navođenja imena i prezimena pomenutog stručnjaka. Tako iznet stav potvrđuje hipotezu iznetu u tekstu, ali čitaoci i šira javnost nisu u mogućnosti da se uvere u istinitost tvrdnje, kao ni u kompetentnost neimenovanog stručnjaka, što ga tako čini samo još jednim u nizu neimenovanih izvora koje koriste predstavnici medija. Anonimnost izvora jeste izuzetno značajna ukoliko je neophodno saznati informacije koje ljudi, koji imaju moć u rukama, nisu voljni da podele sa javnošću. Sa druge strane, ta praksa ipak otvara nepregledne mogućnosti manipulacije informacijama od značaja za javnost. Takav način dolaženja do važnih saznanja može poljuljati poverenje javnosti u medij(e) i njihove izvore ukoliko se podaci kasnije pokažu neistinitim, ali to u nekim situacijama može biti i jako važan način da se rasvetle različiti oblici neprivhatljivog ponašanja i delanja osoba koje imaju moć.

Kako Mat Karston u svojoj knjizi "Pod uslovima anonimnosti" kaže: "Novinarstvo je utkano u okruženje i na njega se oslanja, što znači da nikada ne može biti nezavisni posmatrač, kako

se tvrdi... Na ovu vrstu nedoumica može se bolje odgovoriti ukoliko se kulturi neimenovanih izvora pristupi kao *kulturi*. Ovakav stav pomera istraživanje o nezavisnim izvorima dalje od frekventnosti i načina primene ka pitanjima značenja koja delimo i obrazaca kolektivne interpretacije između novinara, izvora i publike. Obezbeđivanje anonimnosti nije samo pitanje tehnika. Zapravo, to je zahtev za određenim načinom zamišljanja odnosa između ove tri strane".¹²

Kada su novinske forme u pitanju, najveći broj informacija dobijenih od neimenovanih izvora zabeležen je u izveštajima - 253, dok je procentualno, najveće učešće anonimnih izvora u vestima, 28,64% .

Tabela 97. - Učešće "neimenovanih izvora" u svim novinskim formama, u sedam medija iz uzorka

Žanr	Ukupan broj tekstova	Neimenovani izvor	%
Izveštaj	1.020	253	24,8
Vest	199	57	28,64
Članak	159	30	18,86
Komentar	118	12	10,17
Intervju	154	1	0,65
Reportaža	17	0	0
Drugo	6	0	0
TOTAL	1.673	353	21,09

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Povodi osmišljeni u redakciji su i dalje u neraskidivoj vezi sa upotrebom neimenovanih izvora, odnosno od 367 relevantnih tekstova¹³ neimenovani izvori su akter od značaja u 136, odnosno 37,05% ovakvih tekstova potiče od informacija koje su teško proverive.

Prisustvo neimenovanih izvora u tekstovima sa naslovnih strana generalno, najvidljivije je u *Informeru* (91 tekst ili 43,54%), dok je najmanje (i izraženo u brojevima i procentualno) pozivanje na informacije dobijene od anonimnih izvora prisutno u *Politici* 28 ili 7,42% (podatke za sve medije videti u tabeli 98.).

12 M. Carlson, On the condition of anonymity, University of Illinois Press, Urbana, Chicago, Springfield, 2011, 7

13 Od ukupnog broja tekstova čiji je povod *tema osmišljena u redakciji* – 520, intervjui čine 154 teksta, čiji je povod, prema prirodi novinske forme, najčešće osmišljen u redakciji, a sagovornik je uvek imenovan. Intervju u okviru analize najzastupljenijeg povoda nisu uzeti u razmatranje, osim jednog teksta u formi intervju, u kojem se novinar pozvao na informacije dobijene od neimenovanog izvora.

Tabela 98. - Učešće "neimenovanih izvora" po analiziranim medijima

Medij	ukupan broj tekstova	neimenovani izvori	%
Informer	209	91	43.54
Danas	322	74	22.98
Alo!	167	47	28.14
Kurir	141	46	32.62
Blic	167	37	22.15
Večernje novosti	290	30	10.34
Politika	377	28	7.42
TOTAL	1.673	353	21.09

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Kada govorimo o temama i upotrebi neimenovanih izvora, ova praksa primetna je u najvećem broju tekstova koji govore o političkom životu u Srbiji, što je i u skladu sa ukupnim brojem tekstova objavljenim o ovoj temi. Teme koje podstiču medije na upotrebu anonimnih izvora su još i dešavanja u vezi sa Srpskom pravoslavnom crkvom, zaštitnikom građana Sašom Jankovićem, aktivnostima Vlade Republike Srbije, pitanja u vezi sa Kosovom i druge (pogledati u tabeli 99.).

Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od "neimenovanih izvora" prema temama svakom od sedam analiziranih medija videti u Apendiksu – tabele 114 – 120.

Tabela 99. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od "neimenovanih izvora" prema temama, u sedam medija iz uzorka

<i>Svi mediji iz uzorka</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
Politički život u Srbiji	246	57	23.17
Pitanja vere, crkva, religija	65	27	41.54
Zaštitnik građana Saša Janković	83	20	24.10
Aktivnosti Vlade RS	71	20	28.17
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	71	15	21.13
Mediji/sloboda medija	52	15	28.85
Pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	58	14	24.14
Kriminal	34	14	41.18
Hag/ratni zločini	79	13	16.46
Privreda	75	12	16.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Zaključak

Kao što priložena analiza pokazuje, razlike između različitih štampanih medija (dnevni novina) u Srbiji postoje i nisu zanemarljive. One su prvenstveno posledica: (a) različite profesionalne opremljenosti pojedinih medija, (b) sposobnosti samih medija da plasiraju objektivne, pravovremene i relevantne informacije, (c) ekonomskih ograničenja sa kojima se suočavaju, (d) različitih uređivačkih politika, (e) profesionalnih kompetencija samih novinara i urednika, kao i (f) sveukupne društveno-političke atmosfere unutar koje mediji delaju. Čini se da su uređivačke politike većine medija u Srbiji pre posledica ovih osujećujućih okolnosti nego plod promišljene strategije osnaživanja pojedinih medija unutar medijskog, ali i tržišnog prostora društva Srbije. Kao jednu od posledica ovakvog stanja medija beležimo da unutar analiziranih dnevnih novina postoje teme koje nikako ne uspevaju da nađu odgovarajuće mesto. Na primer: privredne i ekonomske teme, problemi modernizacije i reformi, značaj i smisao evropskih integracija, status obrazovanja i nauke u Srbiji... Ne samo da su čitave oblasti zapostavljene, već se čini da je sve manje novinara koji su voljni da o ovim temama govore i pišu na profesionalan način. Gubljenje specijalističkog fokusa, posebno primetno u rubrikama posvećenim društvu, ekonomiji, spoljnoj politici i kulturi, na nivou novinarskog teksta rezultira stvaranjem svojevrsnog hibridnog *mischmasch*-a sastavljenog od fragmenata različitih tema bez jasnog tematskog i sadržinskog fokusa. Jedine rubrike koje su u usponu su crna hronika i estrada, a ovaj trend sve više prate i novine sa dugom profesionalnom tradicijom.

Posebno je zanimljivo napomenuti da čak i novine u kojima dominiraju vrednosno neutralni tekstovi, određene teme uvek prate sa izraženim vrednosnim stavom (većinom negativnim) i to se najčešće odnosi na delikatne oblasti poput regionalnih odnosa i evropskih integracija. Izvori poznati „samo redakciji“ su u konstantnoj ekspanziji. S druge strane, proveravanje izvora podataka postaje davno zaboravljena disciplina na koju je sećanje unutar medijskog prostora Srbije gotovo izbledelo. Danas su najbezbedniji prenosioci poruka i stavova svakako razni eksperti i analitičari, koji postaju zvezde mnogih naslovnica, jer mogu da iznose mišljenja i ocene koje medije ne obavezuju ni na šta. Osim toga, većina novina ima svoje omiljene analitičare, a već i sam izbor omiljenih analitičara slikovito govori i o određenim ideološkim i vrednosnim pozicijama pojedinih medija.

Apendiks

Tabela 100. – Uzorak *Večernje novosti*

Uzorak Večernje novosti	
Tekstovi sa naslovnica koji su ušli u uzorak	290
Tekstovi sa naslovnica koji nisu ušli u uzorak	267
Ostalo	10.379
Total tekstovi	10.936

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015

Tabela 101. – Uzorak *Informer*

Uzorak Informer	
Tekstovi sa naslovnica koji su ušli u uzorak	210
Tekstovi sa naslovnica koji nisu ušli u uzorak	185
Ostalo	5.793
Total tekstovi	6.188

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015

Tabela 102. – Uzorak *Alo!*

Tekstovi sa naslovnica koji su ušli u uzorak	167
Tekstovi sa naslovnica koji nisu ušli u uzorak	269
Ostalo	6.643
Total tekstovi	7.079

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015

Tabela 103. – Uzorak *Blic*

Uzorak Blic	
Tekstovi sa naslovnica koji su ušli u uzorak	167
Tekstovi sa naslovnica koji nisu ušli u uzorak	221
Ostalo	10.365
Total tekstovi	10.753

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015

Tabela 104. – Uzorak *Politika*

Uzorak <i>Politika</i>	
Tekstovi sa naslovnica koji su ušli u uzorak	377
Tekstovi sa naslovnica koji nisu ušli u uzorak	233
Ostalo	10.529
Total tekstovi	11.139

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015**Tabela 105.** – Uzorak *Danas*

Uzorak <i>Danas</i>	
Tekstovi sa naslovnica koji su ušli u uzorak	321
Tekstovi sa naslovnica koji nisu ušli u uzorak	148
Ostalo	6.837
Total tekstovi	7.306

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015**Tabela 106.** – Uzorak *Kurir*

Uzorak <i>Kurir</i>	
Tekstovi sa naslovnica koji su ušli u uzorak	141
Tekstovi sa naslovnica koji nisu ušli u uzorak	140
Ostalo	8.084
Total tekstovi	8.365

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015**Tabela 107.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Večernje novosti*

Analitičari	Večernje novosti	%
Zoran Dragišić	1	0.07
Zlatko Nikolić	0	0.00
Vladislav Jovanović	3	0.21
Vladimir Vuletić	0	0.00
Vladimir Pejić	0	0.00
Vladimir Goati	0	0.00

Vladimir Gligorov	0	0.00
Draško Đenović	0	0.00
Slobodan Samardžić	0	0.00
Slobodan Antonić	0	0.00
Ratko Božović	0	0.00
Petar Vojinović	0	0.00
Orhan Dragaš	0	0.00
Mladen Kovačević	0	0.00
Miroslav Lazanski	0	0.00
Boško Jakšić	0	0.00
Milojko Arsić	0	0.00
Milan Škulić	1	0.07
Milan Prostran	1	0.07
Milan Nikolić	0	0.00
Milan Kovačević	0	0.00
Marko Nicović	0	0.00
Ljubomir Madžar	0	0.00
Ljubodrag Stojadinović	0	0.00
Ljubodrag Savić	0	0.00
Jurij Bajec	0	0.00
Jovo Bakić	2	0.14
Dušan Spasojević	2	0.14
Dušan Proroković	0	0.00
Dušan Janjić	2	0.14
Dragomir Anđelković	1	0.07
Đorđe Vukadinović	0	0.00
Dejan Vuk Stanković	0	0.00
Darko Trifunović	1	0.07
Cvjetin Milivojević	0	0.00
Branko Radun	0	0.00
Božo Prelević	0	0.00
Božidar Spasić	0	0.00
Tomislav Kresović	0	0.00
Aleksandar Radić	0	0.00
Aleksandar Popov	0	0.00
TOTAL	14	100.00%

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015

Tabela 108. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Informer*

Analitičari	Informer	%
Zoran Dragišić	6	0.05
Zlatko Nikolić	5	0.04
Vladislav Jovanović	2	0.02
Vladimir Vuletić	1	0.01
Vladimir Pejić	6	0.05
Vladimir Goati	2	0.02
Vladimir Gligorov	1	0.01
Draško Đenović	0	0.00
Slobodan Samardžić	0	0.00
Slobodan Antonić	0	0.00
Ratko Božović	0	0.00
Petar Vojinović	1	0.01
Orhan Dragaš	3	0.03
Mladen Kovačević	1	0.01
Miroslav Lazanski	6	0.05
Boško Jakšić	4	0.03
Milojko Arsić	0	0.00
Milan Škulić	1	0.01
Milan Prostran	0	0.00
Milan Nikolić	2	0.02
Milan Kovačević	4	0.03
Marko Nicović	9	0.08
Ljubomir Madžar	2	0.02
Ljubodrag Stojadinović	0	0.00
Ljubodrag Savić	5	0.04
Jurij Bajec	0	0.00
Jovo Bakić	4	0.03
Dušan Spasojević	2	0.02
Dušan Proroković	4	0.03
Dušan Janjić	5	0.04
Dragomir Anđelković	8	0.07
Đorđe Vukadinović	5	0.04
Dejan Vuk Stanković	3	0.03

Darko Trifunović	3	0.03
Cvjetin Milivojević	1	0.01
Branko Radun	7	0.06
Božo Prelević	1	0.01
Božidar Spasić	4	0.03
Tomislav Kresović	1	0.01
Aleksandar Radić	6	0.05
Aleksandar Popov	1	0.01
TOTAL	116	100.00%

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015**Tabela 109.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Alo!*

Analitičari	Alo!	%
Zoran Dragišić	2	0.09
Zlatko Nikolić	0	0.00
Vladislav Jovanović	1	0.04
Vladimir Vuletić	0	0.00
Vladimir Pejić	0	0.00
Vladimir Goati	1	0.04
Vladimir Gligorov	0	0.00
Draško Đenović	0	0.00
Slobodan Samardžić	1	0.04
Slobodan Antonić	1	0.04
Ratko Božović	0	0.00
Petar Vojinović	1	0.04
Orhan Dragaš	0	0.00
Mladen Kovačević	1	0.04
Miroslav Lazanski	1	0.04
Boško Jakšić	0	0.00
Milojko Arsić	0	0.00
Milan Škulić	0	0.00
Milan Prostran	0	0.00
Milan Nikolić	0	0.00
Milan Kovačević	1	0.04

Marko Nicović	0	0.00
Ljubomir Madžar	1	0.04
Ljubodrag Stojadinović	1	0.04
Ljubodrag Savić	0	0.00
Jurij Bajec	0	0.00
Jovo Bakić	1	0.04
Dušan Spasojević	0	0.00
Dušan Proroković	0	0.00
Dušan Janjić	1	0.04
Dragomir Anđelković	2	0.09
Đorđe Vukadinović	1	0.04
Dejan Vuk Stanković	2	0.09
Darko Trifunović	0	0.00
Cvjetin Milivojević	1	0.04
Branko Radun	0	0.00
Božo Prelević	0	0.00
Božidar Spasić	0	0.00
Tomislav Kresović	0	0.00
Aleksandar Radić	3	0.13
Aleksandar Popov	0	0.00
TOTAL	23	100.00%

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015**Tabela 110.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Blic*

Analitičari	Blic	%
Zoran Dragišić	0	0.00
Zlatko Nikolić	0	0.00
Vladislav Jovanović	0	0.00
Vladimir Vuletić	0	0.00
Vladimir Pejić	1	0.04
Vladimir Goati	0	0.00
Vladimir Gligorov	1	0.04
Draško Đenović	0	0.00
Slobodan Samardžić	0	0.00
Slobodan Antonić	0	0.00

Ratko Božović	3	0.11
Petar Vojinović	3	0.11
Orhan Dragaš	0	0.00
Mladen Kovačević	0	0.00
Miroslav Lazanski	0	0.00
Boško Jakšić	0	0.00
Milojko Arsić	1	0.04
Milan Škulić	0	0.00
Milan Prostran	2	0.07
Milan Nikolić	0	0.00
Milan Kovačević	0	0.00
Marko Nicović	0	0.00
Ljubomir Madžar	0	0.00
Ljubodrag Stojadinović	0	0.00
Ljubodrag Savić	0	0.00
Jurij Bajec	1	0.04
Jovo Bakić	1	0.04
Dušan Spasojević	0	0.00
Dušan Proroković	0	0.00
Dušan Janjić	5	0.18
Dragomir Anđelković	1	0.04
Đorđe Vukadinović	3	0.11
Dejan Vuk Stanković	0	0.00
Darko Trifunović	0	0.00
Cvjetin Milivojević	2	0.07
Branko Radun	0	0.00
Božo Prelević	1	0.04
Božidar Spasić	0	0.00
Tomislav Kresović	0	0.00
Aleksandar Radić	2	0.07
Aleksandar Popov	1	0.04
TOTAL	28	100.00%

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015

Tabela 111. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Politika*

Analitičari	Politika	%
Zoran Dragišić	2	0.05
Zlatko Nikolić	1	0.02
Vladislav Jovanović	0	0.00
Vladimir Vuletić	1	0.02
Vladimir Pejić	2	0.05
Vladimir Goati	2	0.05
Vladimir Gligorov	1	0.02
Draško Đenović	0	0.00
Slobodan Samardžić	0	0.00
Slobodan Antonić	0	0.00
Ratko Božović	0	0.00
Petar Vojinović	0	0.00
Orhan Dragaš	0	0.00
Mladen Kovačević	1	0.02
Miroslav Lazanski	2	0.05
Boško Jakšić	0	0.00
Milojko Arsić	3	0.07
Milan Škulić	2	0.05
Milan Prostran	0	0.00
Milan Nikolić	0	0.00
Milan Kovačević	0	0.00
Marko Nicović	0	0.00
Ljubomir Madžar	2	0.05
Ljubodrag Stojadinović	0	0.00
Ljubodrag Savić	0	0.00
Jurij Bajec	1	0.02
Jovo Bakić	2	0.05
Dušan Spasojević	3	0.07
Dušan Proroković	1	0.02
Dušan Janjić	3	0.07
Dragomir Anđelković	6	0.14
Đorđe Vukadinović	1	0.02
Dejan Vuk Stanković	0	0.00

Darko Trifunović	0	0.00
Cvjetin Milivojević	1	0.02
Branko Radun	2	0.05
Božo Prelević	1	0.02
Božidar Spasić	0	0.00
Tomislav Kresović	0	0.00
Aleksandar Radić	0	0.00
Aleksandar Popov	2	0.05
TOTAL	42	100.00%

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015**Tabela 112.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Danas*

Analitičari	Danas	%
Zoran Dragišić	0	0.00
Zlatko Nikolić	0	0.00
Vladislav Jovanović	1	0.04
Vladimir Vuletić	0	0.00
Vladimir Pejić	0	0.00
Vladimir Goati	0	0.00
Vladimir Gligorov	1	0.04
Draško Đenović	0	0.00
Slobodan Samardžić	1	0.04
Slobodan Antonić	0	0.00
Ratko Božović	0	0.00
Petar Vojinović	0	0.00
Orhan Dragaš	0	0.00
Mladen Kovačević	0	0.00
Miroslav Lazanski	0	0.00
Boško Jakšić	0	0.00
Milojko Arsić	0	0.00
Milan Škulić	1	0.04
Milan Prostran	2	0.08
Milan Nikolić	0	0.00
Milan Kovačević	0	0.00
Marko Nicović	0	0.00

Ljubomir Madžar	1	0.04
Ljubodrag Stojadinović	0	0.00
Ljubodrag Savić	3	0.12
Jurij Bajec	0	0.00
Jovo Bakić	6	0.24
Dušan Spasojević	0	0.00
Dušan Proroković	0	0.00
Dušan Janjić	3	0.12
Dragomir Anđelković	1	0.04
Đorđe Vukadinović	0	0.00
Dejan Vuk Stanković	0	0.00
Darko Trifunović	2	0.08
Cvjetin Milivojević	0	0.00
Branko Radun	0	0.00
Božo Prelević	0	0.00
Božidar Spasić	0	0.00
Tomislav Kresović	0	0.00
Aleksandar Radić	2	0.08
Aleksandar Popov	1	0.04
TOTAL	25	100.00%

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015

Tabela 113. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Kurir*

Analitičari	Kurir	%
Zoran Dragišić	8	0.10
Zlatko Nikolić	0	0.00
Vladislav Jovanović	1	0.01
Vladimir Vuletić	0	0.00
Vladimir Pejić	0	0.00
Vladimir Goati	0	0.00
Vladimir Gligorov	0	0.00
Draško Đenović	2	0.03
Slobodan Samardžić	0	0.00
Slobodan Antonić	0	0.00
Ratko Božović	1	0.01

Petar Vojinović	1	0.01
Orhan Dragaš	0	0.00
Mladen Kovačević	2	0.03
Miroslav Lazanski	1	0.01
Boško Jakšić	0	0.00
Milojko Arsić	0	0.00
Milan Škulić	0	0.00
Milan Prostran	0	0.00
Milan Nikolić	4	0.05
Milan Kovačević	0	0.00
Marko Nicović	3	0.04
Ljubomir Madžar	0	0.00
Ljubodrag Stojadinović	0	0.00
Ljubodrag Savić	0	0.00
Jurij Bajec	0	0.00
Jovo Bakić	0	0.00
Dušan Spasojević	1	0.01
Dušan Proroković	0	0.00
Dušan Janjić	11	0.14
Dragomir Anđelković	15	0.19
Đorđe Vukadinović	2	0.03
Dejan Vuk Stanković	4	0.05
Darko Trifunović	0	0.00
Cvjetin Milivojević	0	0.00
Branko Radun	13	0.16
Božo Prelević	0	0.00
Božidar Spasić	2	0.03
Tomislav Kresović	0	0.00
Aleksandar Radić	8	0.10
Aleksandar Popov	0	0.00
TOTAL	79	100.00%

Izvor: Istraživanje *Medijametar* april - jun 2015

Tabela 114. – Tekstovi koje sadrže neimenovane izvore, prema temama u listu *Blic*

<i>Blic</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
Politički život u Srbiji	39	7	17.95
Pitanja vere, crkva, religija	11	5	45.45
Aktivnosti Vlade RS	8	3	37.50
Međunarodni odnosi	7	3	42.86
Privreda	7	3	42.86

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.**Tabela 115.** – Tekstovi koje sadrže neimenovane izvore, prema temama u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
Politički život u Srbiji	36	11	30.56
Aktivnosti Vlade RS	9	5	13.89
Regionalni saradnja/odnosi u regionu	13	4	11.11
Aktivnosti premijera	6	4	11.11
Terorizam	9	3	8.33

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.**Tabela 116.** – Tekstovi koje sadrže neimenovane izvore, prema temama u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
Pitanja vere, crkva, religija	17	8	47.06
Regionalni saradnja/odnosi u regionu	26	2	7.69
Hag/ratni zločini	21	2	9.52
EU/politika Evropske Unije	10	2	20.00
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	17	1	5.88

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.**Tabela 117.** – Tekstovi koje sadrže neimenovane izvore, prema temama u listu *Alo!*

<i>Alo!</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
Politički život u Srbiji	67	14	20.90
Pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	10	5	50.00
Privreda	9	3	33.33
Helikopterska nesreća	6	3	50.00
Konflikt u Kumanovu	4	3	75.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.**Tabela 118.** – Tekstovi koje sadrže neimenovane izvore, prema temama u listu *Informer*

<i>Informer</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
Politički život u Srbiji	33	17	51.52
Zaštitnik građana Saša Janković	59	13	22.03
Mediji/sloboda medija	19	12	63.16
Kriminal	14	8	57.14
Hag/ratni zločini	11	4	36.36

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.**Tabela 119.** – Tekstovi koje sadrže neimenovane izvore, prema temama u listu *Politika*

<i>Politika</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
Pitanja vere, crkva, religija	18	4	22.22
Politički život u Srbiji	25	3	12.00
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	17	3	17.65
Hag/ratni zločini	28	1	3.57
Privreda	25	1	4.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

Tabela 120. – Tekstovi koje sadrže neimenovane izvore, prema temama u listu *Danas*

<i>Danas</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	20	8	40.00
Aktivnosti Vlade RS	19	7	36.84
EU/politika Evropske Unije	18	6	33.33
Međunarodni odnosi	15	5	33.33
Politički život u Srbiji	33	4	12.12

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, april - jun 2015.

5

Diskurzivna
analiza

DEJAN VUK STANKOVIĆ

DISKURZIVNA ANALIZA

Osnovni istraživački cilj diskurzivne analize je da predstavi slike političkih aktera, procesa i događaja u štampanim medijima, posebno u nedeljnicima. Slike imaju ulogu da predstavljaju političku ličnost, kolektivnog aktera, proces i događaj. Kao što je istaknuto u prethodnoj studiji **Medijametar I**, slike načelno ne teže da budu racionalno uverljive, tačnije činjenički utemeljene i logički konzistentne, već je njihov cilj da budu retorički sugestivne. One ne dokažu, već ubeđuju i često pozivaju na politički aktivizam. Takođe, slike aktera, događaja i političkih procesa zasnovane su na specifičnom modelu interpretacije aktera i događaja. Model interpretacije koji tvori slike je model dodeljenih uloga (politički akteri) i model ideološki poželjnih i unapred utvrđenih ciljeva i ishoda političko-istorijskih procesa.

U skladu sa postavljenom metodologijom, predmet diskurzivne analize su urednički uvodnici, novinarske kolumne, intervjui, kao i reportaže koje su u korelaciji sa naslovnim stranama.

Faktičko postojanje raznovrsnih i sukobljenih stavova i modela interpretacije političkih aktera, političkih događaja i procesa, dominantno negativne slike ključnih političkih aktera – vlasti i opozicije, visok nivo sadržinskog preklapanja između autora kolumni, učesnika u intervjuima i neposrednih aktera političke borbe, snažno naglašeni polemički naboj u pristupu političkim i društvenim fenomenima i gotovo konstantno odsustvo saglasja o smislu i značenju određenog političkog događaja i procesa, glavna su obeležja diskursa u štampanim medijima u Srbiji u periodu od aprila do juna 2015. godine.

Učinak navedene medijsko-političke optike je snažna relativizacija i svođenje javnog prostora u medijima na nivo dnevnopolitičkih sporenja u kojima nema izvornog, tačnije objektivno obavezujućeg racionalnog sadržaja. Neretko, sadržina tekstova i intervjua ima intenzivno polemički karakter. On se manifestuje kroz duh optužbi koje, gotovo po pravilu, imaju karakter personalne stigmatizacije, najčešće premijera i nekih značajnijih ministara. Slična matrica stigmatizacije upotrebljava se u afirmaciji provladinih stavova, premda je broj tekstova i intervjua koji su objavljeni, zarad afirmacije ili pak odbrane vladinih stavova, kvantitativno neuporedivo manji. Uz to, kritičko-opozicioni diskurs daleko je razvijeniji kako u pogledu pokušaja racionalne konstrukcije argumentativnih stanovišta, ali i ubeđivačkih strategija, koje bi u krajnjoj instanci trebalo da proizvedu učinak na razočarano biračko telo opozicionih stranaka.

Pomenuti zaključci proizlaze iz diskurzivne analize uredničkih komentara i kolumni, tekstova koji se nadovezuju na naslovne strane nedeljnika, kao i velikog broja intervjua koji su u pomenutom periodu značajno zastupljeni na stranama nedeljnih novina.

Pluralitet vrednosnih i političkih stavova i gledišta prati i podela na provladine i antivladine komentare i komentatore. Uprkos dominaciji vladajućih stranaka u javnom mnjenju, postoji nesumnjiv primat opozicionog i kritičkog diskursa u štampanim medijima, posebno u oblasti kolumnističkog novinarstva koje ustanovljuje interpretativne matrice za razumevanje politike, društva i istorije. U periodu april-jun 2015. godine, primetno je da dolazi do značajne ekspanzije intervjua kao novinarskog žanra/forme u nedeljnicima, posebno u nedeljnicima *Vreme* i *NIN*. Neretko, intervjuisana ličnost iz javnog i političkog života dobija i naslovnu stranu istih, čime se dodatno potcrtava njen značaj i ističe poruka koju šalje javnosti.

Gotovo prema nepisanom pravilu, kao što ćemo videti u nastavku studije, reč je o poruci političko-propagandne prirode, sračunatoj da stvori negativan stav prema vlasti. Zanimljiv medijski gest jeste kriterijum selekcije intervjuisanih ličnosti. One postaju nosioci ne samo određene političko-moralne poruke, već i merilo za utvrđivanje onoga što je moralno poželjno i politički razborito, a samim tim, u neku ruku i društveno-istorijski neophodno.

Naglašeno poklanjanje pažnje određenim javnim ličnostima pokazuje da je u toku proces rađanja nove (stare) prosvetlene elite. Reč je o proto-prosvetiteljskoj ideji koja spaja različite oblike znanja o društvu i politici, sa zahtevom za konkretnim delanjem u društvenoj i političkoj areni. Konkretno, izneti stavovi su pledoaje za političku akciju, što ćemo kasnije dokazati. Ujedno, treba primetiti, poseban značaj se pridaje izgledu naslovnih strana, koje sadrže jaku političku poruku, često nalik predizbornim plakatima ili posterima, sugerišući da je reč o ljudima „naročitog kova“. Konkretno, pojedinačno i zajedno, pripadnici elite sa naslovnih strana merilo su racionalnosti u tumačenju političkih, društvenih i ekonomskih tokova, primeri moralne izuzetnosti i najzad, politička alternativa aktuelnoj vlasti.

Dodeljivanje statusa lokalnih prosvetitelja pojedinim pripadnicima elite, događa se u trenutku kada u Srbiji, prema istraživanjima javnog mnjenja i s obzirom na niz manje važnih izbornih izjašnjava, postaje jasno da je prisutna kriza poverenja i programskog identiteta opozicije. To upućuje na zaključak da uredništva određenih medija smatraju da pojedini intelektualni krugovi čine svojevrsnu društveno-istorijsku avangardu. Oni, po prećutnoj ali i delotvornoj pretpostavci, treba da izvedu Srbiju iz istorijskog ćorsokaka u koji je zapala izborom aktuelne vlasti. U prvom koraku, istorijsko-politički zadatak ove elite je da što potpunije konstruiše negativan imidž aktuelne vlasti. Proces konstrukcije negativnog imidža je višeslojno, dinamično i temeljno sproveden. Vlast se osporava u svim segmentima, od unutrašnje i spoljne politike, preko ekonomije, medija zaključno sa kulturnom politikom. U drugom koraku, rezultat ovakve interperetacije trebalo bi da bude široko okupljanje i motivacija pasivnog biračkog tela, koje je u velikom broju slučajeva podržavalo petookotobarske pobednike.

Ni slika drugog aktera političkog života – opozicije – nije značajno drugačija. Opozicija je u komentarima u štampanim medijima u navedenom periodu najčešće prikazivana negativno. Takođe, njoj je posvećeno daleko manje prostora u štampanim medijima, te je shodno tome izostala i temeljnija analiza njenih aktivnosti. U tom smislu, uglavnom je reč o osporavanju njenog moralno-političkog kredibiliteta da kritikuje aktuelnu vlast, te podsećanju na greške iz vremena kada je bila vlast iz čega proističe „nedostojnost“ narodnog poverenja pa i navodna politička nerelevantnost.

U analiziranim nedeljnicima, izdatim u periodu april-jun 2015. godine, nema nijednog objavljenog teksta u kome se direktno ili indirektno podržava ma koje opredeljenje vlasti, bilo da je reč o konceptijskom opredeljenju, bilo da je reč o konkretnoj odluci. Izuzetak čine slučajevi u kojima takve afirmativne poruke dolaze od samih aktera, političara direktno uključenih u vlast. Ponekad je moguće, kao npr. u slučaju „Janković“ (o čemu će biti reči kasnije) pronaći uslovnu, tačnije indirektnu afirmaciju onih stanovišta koja eventualno mogu biti smatrana bliskim stanovištu vlasti. Van indirektno odbrane ili direktnog obraćanja predstavnika vlasti, nema tekstova ili intervjuja koji su povezani sa naslovnica nedeljnika, za koje bi se moglo reći da na bilo koji način afirmišu ili utemeljuju poziciju vlasti. Rečju, kolumnističko novinarstvo je medijum društvene i političke kritike. Ujedno, ono je svedočanstvo o postojanju pluraliteta različitih gledišta u srpskoj javnosti.

Pored praćenja složene dinamike u konstrukciji i eksplikaciji imidža ključnih političkih aktera, predmetna diskurzivna analiza tretira i niz događaja koji su relevantno zastupljeni u štampanim medijima.

Poseta premijera Srbije Aleksandra Vučića Tirani, kriza u Makedoniji, Parada povodom Dana pobe u Moskvi, medijsko-politički i širi spoljnopolitički zapleti oko Rezolucije o Srebrenici u Savetu bezbednosti UN, slučaj Poverenika za zaštitu prava građana Saše Jankovića i rehabilitacija generala Dragoljuba Draže Mihailovića, potpadaju u red događaja koji su izazvali značajnu medijsku pažnju. Tretman ovih događaja u medijima predstavlja i svojevrsan test o tome na koji način srpska medijska scena pristupa događajima koji, svaki na svoj način, figuriraju kao relevantni sa stanovišta evropskog puta Srbije.

Poseta premijera Vučića Albaniji, makedonska kriza i sporenja oko Deklaracije o Srebrenici događaji su kroz koje se prelama složena i po mnogo čemu kontroverzna problematika odnosa u regionu. Polazeći od stava da je politika dobrosusedskih odnosa jedan od ključnih političkih uslova za priključenje Srbije evropskoj porodici naroda, važno je istražiti da li su i u kojoj meri, mediji pomenute događaje interpretirali u kontekstu jednog od ključnih evropskih zahteva za uspostavljanjem dobrosusedskih odnosa, ili je u javno-političkoj sferi još delotvorna matrica koja učvršćuje etničku i političku distancu i zatvara mogućnost saradnje među narodima u regionu.

Druga tema, parada povodom Dana pobe u Moskvi, predstavljala je medijsko-politički izazov u uslovima zategnutosti u odnosima između Zapada i Rusije i to u svetlu dubokih spo-

renja oko Ukrajine. U kontekstu ove teme relevantno je pitanje da li je i, ukoliko jeste, u kojoj meri parada u Moskvi bila shvaćena u širem kontekstu usklađivanja spoljne politike Srbije i EU?

Premda na prvi pogled rehabilitacija generala Dragoljuba Draže Mihailovića, strogo gledano, pripada pitanjima srpske istorije, iskustvo postkomunističkih društava koja su integrisana u evropsku porodicu naroda pokazuje da se ispravljanjem nepravdi komunističkih režima, postepeno i neopozivo, stvorio moralni, politički i istorijski osnov za izgradnju pravnog poretka. U kontekstu ove okolnosti, slučaj rehabilitacije generala Mihailovića postaje relevantan za istraživanje odnosa medija i politike u okvirima evropskog puta Srbije.

I najzad, slučaj „Saše Jankovića“, Poverenika za zaštitu građana, posmatran je u okviru važnog aspekta evropskih integracija – odnosa države i nezavisnih institucija koja štite prava i interese građana.

Interpretacije navedenih ličnosti, događaja i procesa izvršene su pod snažnim uticajem dnevno-političke relativizacije koja je dodatno potkopala ionako fragilnu podršku evropskom procesu u Srbiji.

Mnoštvo različitih dijametralno suprotstavljenih tumačenja, što eksplicitno, što implicitno, dovelo je u pitanje opredeljenje za dobrosusedske odnose. Reaktiviranje i oživljavanje geopolitičkih matrica iz vremena Miloševićevog antievropskog režima jedan je od pokazatelja i simptoma neprevladane loše prošlosti.

Uporedo sa njom, višak deklarativnog rusofilstva iskazan povodom devetomajske parade u Moskvi, zajedno sa često banalnom politizacijom slučaja Poverenika za zaštitu građana Saše Jankovića, te duboki ideološki i politički sporovi po pitanju rehabilitacije generala Mihailovića, pokazali su izostanak saglasnosti oko evropskih vrednosti. Poslovično, manifestovan je i izostanak racionalne matrice za procenu aktera, događaja i procesa koji su bili u središtu medijske pažnje. Natpisi u štampanim medijima pokazali su da duh radikalnog sporenja ostaje dominantna karakteristika našeg javno-političkog polja.

Slika vlasti (najčešće poruke): autoritarna, neograničena, ekstremno manipulativna, nasilna, niskog kulturnog nivoa, spornog legitimiteta, nestručna i nemoralna

Slika vlasti u štampanim medijima, posebno u intervjuima i kolumnama, je personifikovana. Imidž vlasti je imidž Aleksandra Vučića, čoveka koji je i vrhovni politički autoritet u dvojakom smislu: s obzirom na širok opseg ovlašćenja koji je Ustavom dodeljen Vladi i s obzirom na poverenje koje aktuelno uživa u biračkom telu.

Konstrukcija Vučićevog imidža u analiziranim štampanim medijima je sveobuhvatna i detaljna. Sadržinski, njegov imidž je generalno gledano izrazito negativno određen. Oспорavanje Vučićevog političkog delanja je dvostruko i tiče se skupa osobina njegove ličnosti, načina vršenja i organizovanja vlasti, političkog koncepta, tačnije njegovih proklamovanih ciljeva, ali i konkretnih rezultata u radu Vlade koju predvodi.

Psihološko-moralne crte Vučićeve ličnosti, kao što su odlučnost, energičnost i preduzimljivost razumevaju se kao naglašena autoritarnost, isključivost i netolerancija. Realističko-pragmatičan pristup u rešavanju političkih i ekonomskih problema olako se dovodi u pitanje konstruktom o neostvarivosti političkih i ekonomskih ciljeva i projekata Vlade. I najzad, autentična posvećenost u obavljanju dužnosti predsednika Vlade kontinuirano se karikira i prikazuje kao otvoreni fanatizam i nestrpljiva želja za uspehom.

Medijski obračun sa Vučićevim psihološko-moralnim karakteristikama transponuje se i na dnevno-političku i neretko pseudonaučnu ravan. Propaganda koja spaja (zloupotrebljava) elemente nauke, dnevno-političke komentare i ličnu ostrašćenost dobila je na zamahu u intervjuima i uredničkim komentarima u periodu koji je bio predmet ove analize. Sinergijski efekat ova tri u osnovi iracionalna momenta u pristupu političkim i socijalnim fenomenima, uočljiva je u vokabularu, pojmovnim shemama, premisama i zaključcima koje je povodom aktivnosti aktuelne Vlade Srbije ponudila stručna, dnevno-politički izrazito zainteresovana javnost.¹

Premda je izabrana na demokratskim izborima čije su rezultate prihvatili i verifikovali svi relevantni akteri izbornog procesa, od neposrednih učesnika do pojedinih međunarodnih institucija, iako tokom dosadašnjeg vršenja funkcija vlasti nije suspendovala/derogirala nijedan član Ustava i zakona koji afirmiše bazična liberalno-demokratska načela, Vlada premijera Vučića označena je kao autokratska: "Najtačnije bi bilo reći da je Srbija najbliža pojmu stvarne autokratije."² „Sada je vlast doslovno lična, što će reći lična, paranoična, osvetoljubiva, svađalačka, pa i nasilna. Kada imate jednu takvu vlast, svu od jedne ličnosti i njenog karaktera, i kada ta ličnost izrasta u zlostavljača, neminovno je da će žrtve pružiti otpor.”³ Već citirani Slobodan Antić definisaće Vladu Aleksandra Vučića kao „autoritarni populizam baronminhauzenovskog tipa”.⁴ Svoju naraciju o prvom čoveku srpske Vlade, Antić nastavlja stavom, iz koga sledi da je Vučić politički hibrid koji spaja snažno liderstvo nalik Slobodanu Miloševiću i sposobnost da vešto koristi politički marketing, što je definišuća odlika nekadašnjeg predsednika Borisa Tadića: „Vučić je sinteza

1 Pod stručnom dnevno-politički izrazito zainteresovanom javnošću, podrazumevamo skup društvenih naučnika, publicista i novinara koji svojim stavovima ne iskazuju težnju ka što potpunijim i preciznijim opisom i objašnjenjem političkih aktera, događaja i procesa, već nastoje da direktno i nedvosmisleno zauzimaju stranu u dnevno-političkim sporenjima, optužujući i braneći u ime i za račun nekog subjekta ili pretedenta na vlast. Konkretno, stručna dnevno-politički izrazito zainteresovana javnost bavi se dnevnom politikom, a naučna zvanja i znanja koristi u dnevno-političkoj borbi, bilo kao deo pseudoprosvetiteljskog imidža (naučna zvanja), bilo kao adut u političkim sporenjima (naučna znanja).

2 Vesna Pešić, „Oda radu jednog lezilebovića,” *Vreme*, br. 1266, str.

3 Slobodan Antić, „Posle Vučića Srbija će biti olupina,” intervju sa Filipom Švarmom, *Vreme*, br. 1271, str. 15

4 Isto, str. 15

Vreme, 14. maj 2015.

Miloševićeve težnje da demonstrira moć i Tadićeve ideje o značaju marketinga. Ukratko – hibrid Miloševića i Tadića.⁵

Sa „naučne ravni“, kritičari Vučićevog načina vladanja, u cilju ostvarenja retoričke sugestije, to jest u težnji da izazovu odobravanje kod svojih čitalaca, neosetno prelaze na kolokvijalni govor.

Ovakav diskurs nesumnjivo je značajno prihvatljiviji od suvoparnog sociološko-politikantskog jezika i jezgrovitost se očitava u jednoj opasci glumice Bojane Maljević: „Vučića više ne zovu ni Aca, ni Alek, ni premijer, nego Država. Videćemo šta Država misli, šta kaže, šta smatra.“⁶

Aktuelni predsednik Vlade Srbije se stigmatizuje na više različitih nivoa. Ne samo da je reč o politički pogrešnim idejama i odlukama koje ga karakterišu, već su problematične i njegove lične osobine.

Svođenje političkog diskursa na usputne psihološke intuicije predstavlja „mesto susreta“ dva, u osnovi ideološko-vrednosna antipoda, konzervativca Slobodana Antonića i liberalno orijentisane Vesne Pešić, uglednih i politički angažovanih sociologa. Nadovezujući se na već pominjani Antonićev psihološko-politički potret Aleksandra Vučića, Vesna Pešić odsečno tvrdi: „On (misli se na Aleksandra Vučića – *prim. autora*) zna da ne raspolaže ni znanjem ni nadarenostima – osim nadarenosti za manipulaciju i laganje.“⁷

Da bi se Vučić kao politička ličnost još više iskarikirao, njegov politički rad treba predstaviti kao jednu nesumnjivu ambiciju da se „večno vlada“. Ovaj motiv u prikazu Vučićeve ličnosti, novinarsko je otkriće urednika nedeljnika *Vreme*, Dragoljuba Žarkovića: „Vučić je u sebi otkrio talenat 'čoveka za sva vremena', a u leđa mu duvaju visoka popularnost i potreba međunarodne zajednice da sa 'druge strane stola' ima nekog ko drži sve dizgine u svojim rukama. Što on ne bi bio srpski Putin?“⁸

Da Vučićeva vlast ima srodnosti sa ruskim podnebljem, reći će Zoran Panović, glavni urednik lista *Danas*, koji u svojoj kolumni Vučićevu vladavinu određuje kao „evrostaljinizam“ ili kao „seljački staljinizam“. Oba kvalifikativa Panović upotrebljava povodom slučaja emisije „Uti-sak nedelje“ i povodom polemike između predstavnika vlasti i Poverenika za zaštitu građana Saše Jankovića: „...entropija u delu unutrašnje politike zapretila je da ugrozi pasionirano dopadanje međunarodnim činiocima... srpski premijer je krenuo u ofanzivu koketiranja sa civilnim prozapadnim sektorom koji je ubeđen da iza dva skandala „afera Utisak nedelje“ i „afera Janković“ stoji premijer. Nakon pomalo senzacionalnog susreta baš sa Jankovićem,

5 Isto, str. 16

6 Bojana Maljević, „Ovde više nije ništa smešno,“ intervju sa Aleksandrom Đuričićem, *Newsweek*, br. 14, str. 34

7 Vesna Pešić, „Oda radu jednog lezilebovića,“ *Vreme*, br. 1266

8 Dragoljub Žarković, „Godišnjica formalne vladavine Aleksandra Vučića – Najava reza u političko tkivo i želja za dugovečnošću,“ *Vreme*, br. 1269, str. 4

te predstavnicima nevladinih organizacija, moglo bi se govoriti o detantu... Bilo bi preterano očekivati da Vučić naprasno prekine veze sa tabloidima i desnicom, ali napuštanje ove faze seljačkog staljinizma (fabrikovanje unutrašnjeg neprijatelja u sprezi sa stranim faktorom) bilo bi lekovito za njega i društvo.“⁹

Takozvani „seljački staljinizam“, koji počiva na fabrikovanju „unutrašnjih neprijatelja koji imaju aromu stranih plaćenika“ transformiše se u „evrostaljinizam“ koji bi se po pretpostavci Panovića mogao uočiti u polemici predstavnika vlasti i poverenika za zaštitu građana Saše Jankovića: „Režim koristi meki staljinizam dozirano. Imamo čudni evrostaljinizam u kome kampanja protiv Jankovića ne znači manji intenzitet briselskog amoka.“¹⁰

Svaka autokratska ili samovoljna vlast nema nikavih obzira prema poštovanju institucija pravno-političkog poretka. Ovaj motiv u kritici Vučića nadovezuje se na prethodni stav o autokratskoj vlasti. Stav o procesu rušenju institucija „koje se upravo događa“, može se uočiti u stavu sociologa Jove Bakića: „Potcenjivanje institucija, njihovo rušenje, kao i politika zasnovana na uceni, mehanizmi su vladavine ove vlasti i problemi sa kojima se suočavaju građani... Jedan čovek je preuzeo vlast i u njoj se sve više gubi.“¹¹

Rušenje institucija kršenje je načela podele vlasti koje je jedno od temeljnih načela liberalno-demokratskog poretka. Ovu navodnu anomaliju funkcionisanju političko-pravnog poretka, konstatovao je prof. Vukašin Pavlović: „Parlament ima samo formalnu moć, a stvarna je u rukama Vlade, ili još uže, u rukama premijera. Na delu je pragmatična politika populističkog tipa kakvu u Mađarskoj i Turskoj vode Orban i Erdogan.“¹²

Slično Bakiću, ni Pavlović nije naveo nijedan od plauzabilnih argumenta u prilog tezi o kršenju načela podele vlasti. Pojedinačni primer, odnosno primeri, ne postoje u njegovom obraćanju, osim sa naučnog stanovišta spornog metoda zaključivanja po analogiji, u ovom slučaju, kako sugeriše prof. Vukašin Pavlović, posredstvom pozivanja na iskustvo Turske i Mađarske.

U osvrtu na rad Vlade, učinjen je i pokušaj njenog preciznog ideološkog klasifikovanja. Ideološku karakterizaciju aktulne vlade Srbije ponudio je prof. dr Vladimir Vuletić sa Filozofskog fakulteta u Beogradu. Ekonomsku politiku štednje i podsticanje razvoja privatnog sektora, institucionalne reforme koje bi stvorile okvir za tržišnu privredu, Vuletić ne smatra ideološki inovativnim. Naprotiv, reformski napori Vlade Srbije označeni su kao ideološki kontinuitet sa neoliberalnom ideološkom paradigmatom: „...meni je bilo očekivano i jasno da će ova vlada ići u pravcu onoga što se naziva reformski kurs. Međutim

9 Zoran Panović, „Šarmiranje građanske Srbije,“ *Danas, Vikend*, 23. 05. 2015, str. 3

10 Zoran Panović, „Dozirani staljinizam,“ *Danas, Vikend*, 25. 04. 2015, str. 3

11 Jovo Bakić „Vladavina ucenjiivačke politike“ – „Zumiranje,“ razgovor Filipa Švarma sa Đorđem Vukadinovićem, Jovom Bakićem i Branislavom Bugarskim, *Vreme*, br. 1272, str. 30

12 Vukašin Pavlović, u tekstu Vere Didanović „Ahilova peta demokratije,“ *NIN*, br. 3360, str. 18

mora se priznati da taj kurs zapravo nije nikakva reforma, nego nastavak procesa koji na svetskom nivou traje četvrt veka.¹³

Iako je jasno da se ekonomska politika Vlade Srbije u velikoj meri naslanja na liberalnu političko-ekonomsku matricu, Vuletić joj odriče supstancijalni liberalni karakter. Prihvatanje liberalne ekonomske paradigme proizvod je političkog pragmatizma, a nikako posvećenosti načelima ove političke i ekonomske ideologije: „Ne mislim da je on (misli se na premijera Vučića – prim. autora) liberal ni bilo šta drugo u strogo ideološkom smislu. Prepoznao je koje su to ključne međunarodne institucije, prepoznao je da će, ako se bude ponašao ovako, dobiti njihovu podršku. U tom smislu, on je pre pragmatičar nego ideološki zastupnik ovoga ili onoga. On nije rob ideologije, on je rob pragmatizma.“¹⁴

Ipak, za Vuletića najveća tajna Vučićeve politike nije u sposobnosti prepoznavanja okolnosti koje vladaju na međunarodnom nivou i u skladu sa njima, prihvatanjem politički i ekonomski poželjnih paradigmi. Tajna je negde drugde: na unutrašnje-političkom planu, i ona se ogleda u sposobnosti Vučića da ubedi „građane da glasaju protiv sopstvenih interesa.“

Pragmatični liberal, premijer Vučić ima svoju sopstvenu tehnologiju vlasti, kao i političku organizaciju koja omogućava da vlast efektivno vrši.

Tehnologija vlasti i politička organizacija, tačnije stranka koju predvodi Aleksandar Vučić bili su na „liniji vatre“ političko-intelektualne elite. U duhu već citirane izjave o „demokratiji koja vene“ sociološkinje Vesne Pešić, politički analitičar i urednik desničarskog sajta *Nova Srpska Politička Misao*, Đorđe Vukadinović, Vučićevu tehnologiju vlasti poistovetio je sa orvelovskom koncepcijom politike i društva. Na novinarsko pitanje: „Na čemu počiva Vučićeva vlast?“, on direktno i sugestivno odgovara: „Na obmani, laži i manipulaciji. Pa tako tri puta. Plus, na neodgovornosti, opsenarstvu, bezobrazluku i beskrupuloznosti. Ali, podjednako je važno istaći – i na ogromnom razočarenju običnog sveta u ono što se dešavalo posle Petog oktobra.“¹⁵

Uz to, tehnologija vlasti počiva i na stalnom proizvodnji neprijatelja: „Na permanentnu proizvodnju neprijatelja. Permanentna proizvodnja neprijatelja, proizvodnja krize, kao i raznih kulisa i maketa, ključni su elementi na kojima vlast opstaje. (A to je uglavnom i jedina proizvodnja koja pod ovom vlašću cveta.) Očito postoji određeni kontinuitet sa politikom devedesetih, samo što su tada neprijatelji bili jedni, a sada su neki drugi. Danas su to „žuti“ i „tajkuni“, a onda su bili „strani plaćenici i domaći izdajnici“, „balije“ i „ustaše“, kao i Amerikanci. Amerikanci su sada dobri momci, a „ustaše i balije“ su naši partneri na evropskom putu. Ali ta potreba za proizvodnjom neprijatelja, za stavljanjem ljudi na stub srama, za homogenizacijom biračkog tela tako što ćeš javno linčovati nekoga, sada se zadovoljava preko satani-

13 Vladimir Vuletić, „Rob pragmatizma vlada Srbijom,“ intervju sa Jovanom Gligorijević, *Vreme*, br. 1268

14 Isto

15 Đorđe Vukadinović, „Vladavina laži, obmane i manipulacije,“ *Vreme*, br. 1265

zacije i stigmatizacije ionako slabe političke opozicije, nepodobnih tajkuna i malobrojnih medijskih kritičara... U suštini, Vučiću nije važno da stvarno uništi tog neprijatelja, koji ga ionako ne ugrožava previše, već da ga razapne virtuelno, preko medija, ne mora da ih hapsi, ubija ili nešto slično. Važno je da neprijatelj postoji, da se demonizuje i dehumanizuje, da može da ga oblati i kompromituje, i tu mediji, ako se to medijima može nazvati, igraju ključnu ulogu.“¹⁶

Praktikovanje pomenute tehnologije vlasti moguće je jedino i isključivo ako su mediji pod nesumnjivom i potpunom kontrolom prvog čoveka srpske politike. U tom pogledu, urednik NSPM iznosi mišljenje karakteristično za veliki broj javnih i političkih delatnika opozicione provenijencije, koje se sažima u kolokvijalnu i politički provokativnu sintagmu: „mediji su toljaga režima“. Oni po principu „virtuelne eliminacije“ političkih protivnika sprovode svojevrstnu „medijsku torturu“.¹⁷

U razmatranju Vučićevog profila, kritičari njegove politike dotakli su se i njegove političke organizacije i Vučićevih saradnika u Vladi Srbije. Poput imidža lidera, imidž saradnika je takođe izrazito negativan. Tako Slobodan Antonić navodi: „SNS ne samo da je liderska partija... nego je jedna takva partija rezultat čitave negativne evolucije u svim liderskim partijama: ona je pokupila sve najgore od Srpske radikalne stranke, Demokratske stranke i drugih.“¹⁸ Sličnu negativnu karakterizaciju Vučićevih saradnika u Vladi, prvenstveno ministara, dala je prof. dr Danica Popović sa Ekonomskog fakulteta u Beogradu: „Od svakog ko se pridružio Vučićevoj vladi u ovakvom sastavu nisam očekivala apsolutno ništa. Za mene su svi isti koji su se pridružili onome ko je za ministra postavio Aleksandra Vulina, keramičara za ministra odbrane, ko je oko sebe okupio tim plagijatora i još ih uzima u zaštitu kad im se dokaže krađa intelektualne svojine.“¹⁹

Bez obzira na pobrojane karakteristike Vučićeve vlasti od strane jednog dela javnosti, u svim istraživanjima javnog mnjenja ona figurira kao višestruko popularnija od svoje konkurencije, a time je ujedno, u političkom smislu, demokratski legitimna. Legitimacija kao izraz poverenja u vlast pomalo je i paradoksalna, budući da aktuelna srpska vlada sprovodi mere štednje, podstiče privatnu inicijativu, vrši efikasniju naplatu potraživanja države od privrednih subjekta i građana, dok istovremeno na spoljnom planu sprovodi evropsku politiku, prihvata Briselski sporazum i aktivno se zalaže za prevladavanje loše prošlosti sa susednim narodima i državama, vodeći politiku pomirenja. Iako je podrška Vučiću, SNS-u i vladajućoj koaliciji u celini nesporna, postoji nedvosmislena potreba da se podrška što više minimizira i iskariki-

16 Isto

17 U prilog razvijanju teze o dikaturi i cenzuri, kao ključne „dokaze“ medijske cenzure, Vukadinović navodi slučaj „Utiška nedelje“, čiji je epilog vansudsko poravnanje autorke emisije i B92, i nastavak njene novinarske karijere u uglednom nedeljniku NIN, kao i nedovoljnu medijsku zastupljenost „Istraživanja NSPM“. Reč je o veb sajtu i časopisu, a ne licenciranoj istraživačkoj agenciji za ispitivanje javnog mnjenja. Inače NSPM je sajt i časopis čiji je Vukadinović urednik (psihološki indikativan je govor o sebi u trećem licu jednine - prim. autora). Navodi i izostanak medijskog pokrivanja anegdote o privatnom susretu premijera Vučića i sociologa Jove Bakića, prepričanu od strane Bakića jednom beogradskom dnevnom listu. Opširnije u Đorđe Vukadinović „Ko je sakrio pištolj koji se puši“, *Vreme*, br. 1275

18 Slobodan Antonić, „Posle Vučića Srbija će biti olupina,“ intervju sa Filipom Švarmom, *Vreme*, br. 1271, str. 14.

19 Danica Popović, „Vučić nije iskoristio svoju šansu,“ intervju sa Milanom Đulibrkom, *NIN*, br. 3356

ra. Osporavanje demokratskog legitimiteta vlasti, s obzirom na stav javnog mnjenja, zadatak je koji je (samo)dodeljen NSPM-u i njenom uredniku, Đorđu Vukadinoviću.

Podrška premijeru i SNS, u istraživanjima javnog mnjenja konstatno je visoka i stabilna. Među političkim ličnostima Aleksandar Vučić, a među strankama SNS, ubedljivo potvrđuju primat. Prestižno mesto na političkoj sceni u Srbiji, lideru i ovoj partiji, potvrđuje i prof. dr Srđan Bogosavljević, direktor agencije IPSOS Strategic Marketing: "Sve, ne samo naše ankete, pokazuju nadmoć Aleksandra Vučića i SNS. Stranka ima permanentno iznad polovine opredeljenih birača."²⁰

Nasuprot istraživačkom nalazu i oceni prof. dr Srđana Bogosavljevića, sajt NSPM u majskom istraživanju objavio je nalaz, prema kome je rejting SNS pao na 42,4 posto podrške. Nalaz NSPM nije sam po sebi sporan. Istraživanja javnog mnjenja su „fotografija trenutka“ i moguće je uočiti određena odstupanja, tačnije oscilacije u stepenu podrške. Međutim, kada se uzme u obzir obrazloženje istraživača Đorđa Vukadinovića sadržano u tekstu objavljenom u nedeljniku *Vreme*: „Obrnula kola niza stranu“, vidna je inicijalna pristrasnost istraživača i s pravom se može posumnjati da je istraživanje NSPM samo jedan od „medijsko-političkih“ aduta u ratu sa „diktatorom“ Vučićem.

Na početku teksta Vukadinović kaže; „Da, rejting SNS-a je konačno počeo da pada. Ali nemojte se prerano i preterano radovati“²¹, čime baca senku na posao istraživača koji bi trebalo da precizno, što je moguće objektivnije i na osnovu statističkih pokazatelja objašnjava aktuelni status političara i partija u javnom mnjenju. Umesto toga, Vukadinović svojim iskazom implicitno „priziva radost“ čitalaca, što sugeriše i Vukadinovićevu pretpostavku da su čitaoci željno očekivali pad rejtinga, o kojoj okolnosti ih on, poput donosioca dobrih vesti, obavestava. Zaključak koji se nameće povodom navedenog teksta je zapravo postojanje nepristrasnog „istraživačkog“ nauma NSPM-a – rušenje rejtinga SNS-a. Vukadinović se ne zaustavlja na sopstvenim analizama, već u cilju afirmisanja rezultata istraživanja NSPM istovremeno paušalno omalovažava rad drugih istraživača. Tako on kaže: „...više nema ni pomena da – bez drastičnog povećanja represije i izvan nekih pojedinačnih lokalnih izbora-SNS može ostvarivati one pedeset plus rezultate, kojima ga još uvek udvorički časte pojedini blagonakloni istraživači“.²²

Konstatovani pad podrške SNS-u, po mišljenju pomenutog istraživača je definitivni: „Možda je važno napomenuti da su, po svemu sudeći, oni koji su otišli, otišli definitivno. Odnosno, teško je zamisliti medijski hokus-pokus koji bi se mogli povratiti razočarani glasači naprednjaka.“²³ Birači SNS-a koji su nepovratno otišli u apstinenciju ili u druge političke opcije, vratili su se već u junskom istraživanju NSPM-a i to u ne tako malom procentu od 2,8 odsto.

20 Srđan Bogosavljević, „Opozicija treba da se menja“, *Novi Magazin*, br. 197

21 Đorđe Vukadinović, „Obrnula kola niza stranu“, *Vreme*, br. 1270, str. 22

22 Isto, str. 22

23 Isto, str. 22

Za razliku od majskih 42,6 % birača koji bi za SNS glasali u maju, u junu, kako navodi NSPM, za naprednjake bi glasalo 45 % građana koji su politički opredeljeni.²⁴

I u ovom slučaju, problem nije u tome što su rezultati SNS-a, prema istraživanju NSPM, u maju i junu različiti, već je problematičnost nalaza sadržana u poništavanju prethodno izrečene opaske prilikom objašnjenja majskog pada rejtinga SNS-a, a koja glasi: „birači su otišli definitivno“. Ostaje pitanje: „Kako je skup ljudi koji je definitivno otišao, ponovo došao na istu stranu političkog spektra u roku od mesec dana?“ Na ovo pitanje koje se nužno nameće, imajući u vidu prethodno izrečene tvrdnje, politički analitičar Đorđe Vukadinović nije dao nikakav odgovor. Upravo sintagma kojom je izražen „fatalni“ pad rejtinga SNS-a pokazuje skrivenu nameru istraživača: dovođenje u pitanje statusa najjače stranke na vlasti i njenog prvog čoveka, osporiti legitimitet, pokazati da podrška pada, naprosto „častiti“ omraženi Vučićev režim još jednom lošom veću, dati doprinos izgradnji negativnog imidža vlasti ukazivanjem na gubitak poverenja u biračkom telu.

I najzad, treba primetiti da konstrukcija negativnog imidža vlasti nije stvar različite vrste naučnih ili intuitivnih uvida pojedinaca. Ona ima za cilj da podstakne specifičan oblik, u ovom slučaju, zajedničke opozicione političke akcije. Utoliko, u najvećem broju slučajeva, svaki stav ili skup stavova nema sazajnju dimenziju, već je reč o pozivu na političku akciju koje nema bez jasnog i nedvosmislenog opredeljenja. Jedinstvo uvida i političke akcije sažima više pobornika takozvanog kritičkog diskursa. Tako karikaturista Dušan Petričić, koji redovno objavljuje karikature u *Politici*, dnevnom listu u vlasništvu države, kaže: „...tako ovom ubogaljenom narodu izgleda treba nacrtati, krajnje svedene poruke „Ova vlast vas uništava“ ili „Oslobađajte se gluposti i neznanja što pre“. Te dve rečenice treba ispisati jasno, likovno ubedljivo, emitovati svakodnevno, da ih narod zapamti i shvati da to što ne veruje svojim očima, nego njegovim rečima, nigde ne vodi.“²⁵ Bojana Maljević, glumica, glasno poručuje: „Mora se reagovati na ovu autokratiju koja nam se dogodila. Važno je da se pomerimo sa društvenih mreža, da izađemo negde, zato sam bila na mitingu DS-a. Čisto da podržim okupljanje na ulicama.“²⁶ Najzad, Slobodan Antonić uobličava poziv na akciono jedinstvo u cilju rušenja „omraženog režima“: „Da bi se formirala efikasna opozicija, izuzetno je važno da se postigne neka vrsta konsenzusa ili dogovora oko osnovnih vrednosti naspram Vučića. Prve od tih vrednosti jesu demokratija i demokratske ustanove: mi možemo da se ne slažemo oko spoljne politike ili demokratskih integracija, ali naš najvažniji interes je da se raspravlja u demokratskim institucijama. Drugu vrednost predstavlja naš državni i nacionalni interes – ako to postoji, onda se oko mnogo drugih stvari može uspostaviti saradnja ka tome da se uspostavi alternativa režimu.“²⁷

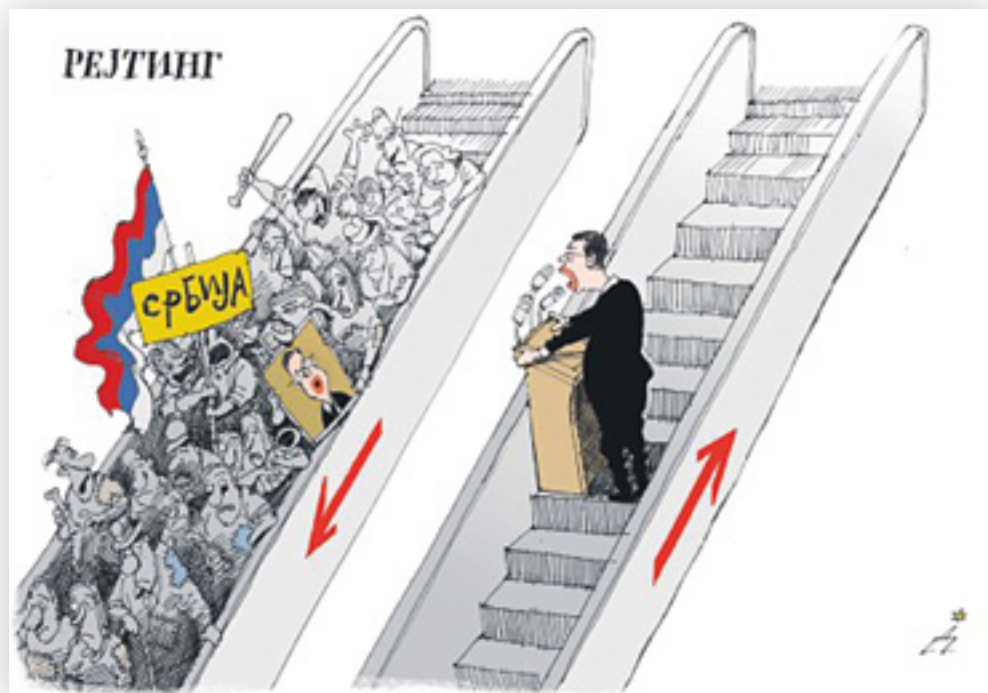
24 <http://rs.n1info.com/a74190/Vesti/Istrazivanje-NSPM-o-standardu-gradjana.html>

25 Dušan Petričić, „Vlast nam je pojela čitav vek“, intervju sa Oljom Bečković, *NIN*, br. 3360, str.14

26 Bojana Maljević, „Ovde više nije ništa smešno“, intervju sa Aleksandrom Đuričićem, *Newsweek*, br. 14, str. 30, 32

27 Slobodan Antonić, „Posle Vučića Srbija će biti olupina“, intervju sa Filipom Švarmom, *Vreme*, br. 1271, str. 17

Politika, 31. maj 2015.

Epilog navodnog prosvetljenog diskursa u kritici vlasti kulminira u pozivu na angažman, i to u dnevnoj politici. Krićka javnost postaje aktivni dnevopolitićki činilac, a ne učesnik koji autoritetom znanja u javnoj sferi problematizuje i otvara politićke i šire teme i dileme. Društvene, politićke i druge probleme u duhu i slovu demokratskog Ustava vlasne su da razreše nadležne institucije sistema i demokratski izabrani predstavnici, dok su javni delatnici slobodni, jednaki i racionalni učesnici u javnoj raspravi, a nipošto moralni i politićki prosuditelji općinjeni sopstvenom istorijsko-politićkom i kulturnom misijom.

Kao i u prošlom broju **Medijametra**, može se uočiti nesumnjivo i relevantno preklapanje između stavova pobornika kritićkog diskursa i predstavnika zvanićne opozicije.

Prilikom posete Sofiji i ućešća na Konferenciji o Zapadnom Balkanu u organizaciji asocijacije evropskih socijalista, lider DS Bojan Pajtić izjavio je da: "U Srbiji vlada strah, jer vlast apsolutno ne toleriše nikakvu kritiku, bez obzira da li dolazi od novinara, opozicije ili nezavisnih institucija."²⁸

Isto tako, Pajtić navodi "...jer je Srbija za tri godine njegove (misli se na Aleksandra Vučića, premijera Srbije – prim. autora) vladavine ekonomski osiromašena, svi danas žive lošije nego pre tri godine. Vlast je neodgovorna, bahata, sloboda medija je ugašena."²⁹

Demokratska stranka, taćnije njeni ćelnici na sve naćine nastoje da ospore demokratski legitimitet aktuelne vlasti. Tako predsednik DS, verovatno inspirisan majskim istraćivanjem NSPM, konstatuje: "Istraćivanja govore o ozbiljnom padu poverenja u rećim koji svakog dana iznosi neistinu za neistinom...". Da bi pojaćao snagu svoje tvrdnje, Pajtić ponovo potencira istraćivanja: "Istraćivanja pokazuju kako pad vladajuće stranke, tako i ubrzano vraćanje poverenja u DS, uostalom, jedinu politićku organizaciju koja može da pobedi SNS."³⁰ Ipak DS-u ne predstavlja problem samo većina koju ostvaruje SNS-a u javnom mnjenju, već je problematićno pristustvo SNS i u institucijama sistema, uprkos činjenici da je DS priznala rezultate izbora 2014. godine. U tom kontekstu, Dragoljub Mićunović, predsednik Politićkog saveta DS, tvrdi: "...imamo posla sa osionošću, bahatošću i verovanjem u dijalektićki princip da će svaki kvantitet preći u kvalitet i da masa od 150 poslanika sama po sebi donosi kvalitet. Naćalost, kvantitet sam po sebi ne ćini ništa, samo povećava aroganciju i agresivnost. Onaj u Severnoj Koreji ima 99,9 podrške i je li to cenjena država?"³¹

Navedeni retorićki zaplet koji poćiva na izjednaćavanju Srbije i Severne Koreje ćini se da upućuje na jednu specifićnu karakteristiku Mićunovićevog medijsko-politićkog nastupa. Reć je o lakoći pretvaranja općtih mesta iz politićke teorije u blagoglagoljive propagandne poruke. Demonstraciju ovog pseudo-prosvetiteljskog gesta, možemo prepoznati u oceni strukture i

28 Bojan Pajtić, "Srbijom vlada strah," *Danas*, 12.05.2015, str. 4

29 Bojan Pajtić, "Koalicija sa Vučićem ne dolazi u obzir," *Danas*, 14.04.2016, str. 2

30 Bojan Pajtić, "Rado bih video Sašu Jankovića u DS," *Danas*, 23.05.2015, str. 3

31 Dragoljub Mićunović, "Ova vlast privatizuje državu," intervju sa Ranko Pivljaninom, *Blic*, 03.05.2015, str. 2

načina funkcionisanja vlasti: „Cilj je privatizovati državu i sve institucije podvrći svojoj volji. Još je Monteskeje primetio da vlast uvek nastoji da se sužava, to je glad za moći. Ali postoji opasna granica kad vladar pomisli da je država. Niko nije država, država je narod. U Solonovim zakonima, pre 2.600 godina, stoji da svako ko zavede samovladu, pokušava da ukine jednakost građana i tvrdi da je on država, mora da bude proteran iz države. U političkom rečniku naših rukovodećih ljudi najviše se koristi zamenica ja, retko mi, što otkriva autokratske ambicije. „Ja ne dam pare, ja preuzimam odgovornost, ja sam rekao. Kome treba država u kojoj će se odluke donositi u jednoj glavi?“³²

Svoj doživljaj aktuelne vlasti, iskazao je u nedeljniku *Vreme* i šef poslaničkog kluba DS u Skupštini Srbije i najavljivani nesuđeni lider srpske Sirize, Borislav Stefanović. Njegova poruka semantički i retorički je simetrična, kako sa stavovima partijskih kolega, tako i sa mnogim stavovima pripadnika politički angažovane inteligencije. U oceni sadašnje vlasti, Stefanović je ponovio već poznate stavove: „...ono što je ova vlast definitivno uništila to su ekonomska i socijalna perspektiva, ekonomska supstanca ove zemlje je dokrajčena, vlast je autokratska, kontroliše većinu medija, svoje neistomišljenike naziva najgorim imenima, blati ih kroz tabloide, proganja i hapsi, a sada ima i batinaše. Ova vlast guši nezavisnost institucija i sudstva, usudila se da gazi i instituciju ombudsmana, dakle ova vlast i Aleksandar Vučić su kreatori jednog sofisticiranog autokratskog modela zasnovanog na prodaji magle i vlasti jednog čoveka koji se apsolutno pita o svemu. On sprovodi ličnu i državnu vlast.“³³

I na kraju, da bi se razumeo do kraja zaplet oko kritičko-propagandnog diskursa čije su konture prikazane, treba primetiti da je on izrazito ciljno orijentisan. Može se reći da je, između ostalog, u funkciji „buđenja“ interesa za politiku onog sloja biračkog tela koji je kaznio Demokratsku stranku i ostale petooktobarske pobednike. Reč je o srpskom srednjem sloju, u materijalnom smislu bogatijem, odnosno obrazovanijem i tehnološki pismenijem sloju stanovništva. On je, kako to navodi istraživanje NSPM objavljeno u martu, politički pasivan i bez interesa da se uključi u politički proces.³⁴ Upravo zbog demografsko-socijalnih i vrednosnih preferenci ovog segmenta biračke populacije, kritički diskurs je pun elemenata političko-obrazovne retorike oličene u narativima o cenzuri, diktaturi, samovlasti, krahu institucija i slično.

Slika opozicije u medijima – deficit poverenja javnosti, hipoteka neuspeha, oskudan nivo političko-vrednosne inovacije, fragmentarizovana i bez novih lidera

Za razliku od aktuelne vlasti koja je značajno prisutna u novinarskim kolumnama u dnevnim novinama i nedeljnicima, o opoziciji se tek povremeno i sporadično pisalo, izuzimajući

32 Isto, str. 3

33 Borislav Stefanović, „Beda i siromaštvo su okovali Srbiju“, intervju sa Ivanom Milanović Hrašovec, *Vreme*, br. 1273

34 Vidi tekst „Obrnula kola niza stranu“, *Vreme*, br.1270, str. 24-25

dnevni list „Informer“. Razloga za takav status opozicije je mnogo. Među njima, čini se da su dva najvažnija. Prvo, realan uticaj opozicije na dinamiku i ishode političkih procesa u zemlji je mali. Vlast ima ubedljivu većinu kako u Skupštini tako i javnom mnjenju. Zatim, najveći broj, odnosno gotovo svi nedeljnici, u određenom smislu su kritički orijentisani prema vlasti. Njihova tematska orijentacija je takva da se analiza opozicije u komentarima i uredničkim kolumnama manje više svodi na nekoliko opštih, mahom kritičkih opaski. U isti mah, orijentacija istih na kritiku vlasti, sama po sebi povlači da se malo prostora posvećuje kritičkoj analizi perioda u kome je opozicija bila na pozicijama vlasti. Konstrukcija negativnog imidža opozicije ispoljava se kroz spoj vrednosne ocene njenih aktivnosti i analize pretpostavljenih okolnosti koje bi otvorile doglednu perspektivu da se ona ustanovi kao politički akter koji može biti što je više moguće ravnopravan takmac aktuelnoj vladajućoj koaliciji.

Snažan kritički naboj prema sadašnjoj opoziciji, prisutan je u velikom broju uredničkih kolumni u listu *Informer* koje su objavljene u periodu april-jun 2015. godine. Reč je, pre svaga, o kolumnama glavnog i odgovornog urednika Dragana J. Vučićevića, u kojima se u moralno-političkom smislu problematizuju akteri na opozicionoj sceni, ujedno kritički tretirajući opozicione medije i nevladine organizacije, uz gotovo nezaobilaznu refleksiju na period vlasti petooktobarskih pobednika. Osnovne teze mogle bi se sažeti u sledeća tri uzajamno povezana momenta koji uobličavaju pristup ovog autora: 1) sadašnja opozicija nema moralni kredibilitet (zbog visoko korumpirane političke klase koja je čini) i politički kapacitet da predvodi državu zbog neuspeha tranzicije u Srbiji; 2) u opoziciono nastrojenim medijima, a među štampanim medijima je to većina, aktuelna Vlada se napada bez ozbiljnog racionalnog obrazloženja i sa jednim ciljem da se što pre obori; 3) u medijima koji su podrška aktuelnoj opoziciji postoji nesumnjiva diskriminacija svih koji nisu direktni protivnici Vučićeve vlasti.

Vučićevićeva kritika srpske opozicione scene podjednako je usmerena ka opoziciji kao činocu političkog života, ali i medijima koji su izrazito kritični prema vlasti. Karakterističan tekst koji opisuje pristup ovog autora je tekst „Gebelsi i gebelšćići dreče o cenzuri da bi sakrili lopove“, *Informer*, 4. april 2015.

Odnos prema prethodnoj vlasti i jednom delu štampanih i elektronskih medija, Vučićević formuliše izrazito negativno, koristeći jak i za neke slojeve čitalaca izrazito sugestivan rečnik. Vokabular ovog autora je takav da demistifikuje, šokira i izaziva gnev kod čitalaca. Radi se o stilu pisanja koji je krajnje direktan, lišen bilo kakve primese intelektualizma, neretko prožet provokativnim, uvredljivim i nepristojnim izrazima.

Njegova kritika je uvek po principu *ad hominem*, strogo personalizovana, kako bi bila ubedljivija. Zato se stigmatizuje određena ličnost i potcrtava njen moralno-psihološki profil koji potom tu osobu čini, u očima čitalaca, nedostojnom bilo kakve funkcije u javnom životu. Primer navedenog pristupa ovog kolumniste vidljiv je u pisanju o jednom od visokih funkcionera opozicione Demokratske stranke, Draganu Šutanovcu. Vučićević piše: „Kako je to Šule (misli se na Dragana Šutanovca, visokog funkcionera DS – prim. autora), koji je karijeru započeo

kao čuvar na ulazu u diskoteku plaćen 20 nemačkih maraka za noć, došao do pašnjaka na Vračaru (misli se na veliki stan ovog funkcionera u elitnom beogradskom naselju – prim. autora), „luj viton“ cipela i najveće kolekcije skupocenih satova u regionu. Ima li to njegovo krezovsko bogatstvo ikakve veze sa opljačkanom Srbijom i potpuno poniženom vojskom?“³⁵

Čitava salva epiteta i moralističkih stavova nije slučajno napisana, već je reč o propagandnom štivu čiji je prevashodni cilj da podstakne patos indignacije ili inicira aktivno protivljenje određenoj političkoj grupaciji (petooktobarski pobednici, pre svih DS, nekada uticajni URS, LDP) kao i određenim medijskim akterima, koji su sebe deceniju i više legitimisali kao evroreformske: „Dok drugosrbijanski jurišnici masno podmazani tajkunskim i briselskim prljavim kešom neumorno dreče o cenzuri i prstom upiru u Aleksandra Groznog, beogradski mediji gotovo svakodnevno organizuju fašistoidne (sic!) hajke na ljude iz vrha vlasti. Imaju samo jedan cilj: da ubede Srbe kako nema većih lopova od ovih koji nam vode državu.“³⁶ „Cilj kampanje je da zaštiti bogatstvo pojedinih čelnika DS stečeno tokom tranzicije, serijom optužbi protiv vlasti. U fokusu antivladinih listova nije pitanje o moralnom kredibilitetu prethodne političke garniture, niti istraživanje da li se i koliko ona bogatila, kao ni to kako je i zašto propao projekat tranzicije od 2000. do 2012. godine, već postoji isključivo želja da se napadne sadašnja vlast.“³⁷ Zato Vučićević, artikulišući gnev određenog sloja stanovništva, insistira na nedostatku moralnog kredibiliteta današnjih opozicionara: „Žuti lopovi, korumpirani skotovi koji su se, da citiram njihovog Tadića, nepristojno obogatili dok smo mi sistematski pljačkani, nisu za njih tema. Oni su zaštićena vrsta.“³⁸

U takvom pisanju određenog broja medija, kako to autor dramatično sugerše, reč je o „očajničkoj borbi za opstanak“ opozicionih političkih krugova. Ovako snažan otklon od određenog dela političke scene, konkretno opozicione i evroreformske, baziran je na pesimističkoj slici učinaka u sprovođenju tranzicije petokotobarskih pobednika. Polaznu pesimističnu pretpostavku Vučićevićeve kritičke recepcije sadašnje opozicije, možemo iščitati u sledećim redovima, u kojima se govori o sadašnjoj opoziciji, to jest nekadašnjoj vlasti, tako i njoj naklonjenim medijima: „Saučesnici u dosističkom zločinu, ljudi koji su nam državu skrojili po meri mafije, licemeri koji su skriveni iza evrounijatske mantre Srbiju uspešno transformisali u balkansku Kolumbiju, lopovi koji su se obogatili na najbrutalnijoj pljački naroda.“³⁹

Vučićević ne optužuje samo spregu nekadašnje vlasti i medija, već se zasebno bavi i medijima koji su kritički nastrojani ka vlasti. Njegov cilj je da dokaže pristrasnost u izveštavanju o svakoj aktivnosti premijera i Vlade Srbije.

35 Dragan J. Vučićević, „Gebelsi i gebelšćići dreče o cenzuri da bi sakrili lopove,“ *Informer*, 4. 04. 2015, str. 5

36 Isto, str. 5

37 Isto, str. 5

38 Isto, str. 5

39 Dragan J. Vučićević, „Žuta pobeda,“ *Informer*, 16.05.2015, str. 5

Tako je u jednoj od brojnih kolumni predmet Vučićevićeve kritike bilo izveštavanje o poseti premijera Vučića Americi, tokom koje se nije dogodio najavljeni susret sa potpredsednikom SAD Džozefom Bajdenom, ali je ostvaren niz važnih kontakata sa uticajnim ličnostima iz političkog života: „Svetski smo šampioni u pljuvanju uvis, nenadmašni u nalaženju mana i unižavanju samih sebe. Sve može biti, ali nikada i nipošto ne može i ne sme biti da je Srbija nešto uspela i da je srpska vlast nešto dobro uradila. Vučiću su u Americi dežurni srpski medijsko-politički drmoseri našli hiljade mana. Kažu, nije se sreo sa Bajdenom. A čoveku je na dan posete bukvalno umro sin. Zakeraju, sreo sa Džonom Mekejnom koji je „albanski lobista“. A šta je moliću lepo, Vučić trebalo da uradi? Da Mekejna pljune i zategne šakom?“⁴⁰

Skepsu evroreformskih medija prema Vučićevoj poseti Americi, dele i proruski orijentisani novinari i deo kritičke javnosti. I njih Vučićević ubraja u grupu onih koji jedino i isključivo konstruišu negativnu sliku o sadašnjoj vlasti i njenom prvom čoveku: „Da bi ugođaj bi kompletan, dosističke hejtere, svakoga dana sve više ostrašćene jurišnike žutog sektora, pobočno obilato pomažu i takozvani ruski Srbi. Oni, dabome, tvrde da PPV Vučić izdao „majčicu Rusije“ jerbo se usudio da se Amerikancima uopšte priča o alternativnim pravcima gasovoda.“⁴¹ Ovako koncipirano novinarstvo svodi se, reći će ovaj kolumnista, na „čistu i ogoljenu“ mržnju.

Za razumevanje medijsko-političke scene u Srbiji, pisanje glavnog i odgovornog urednika *Informer* relevantno je iz nekoliko međusobno povezanih razloga. Najpre, stil pisanja i sadržina poruka koje proističu iz njegovih tekstova takvi su da održavaju interes za politiku slojeva niže obrazovne strukture, koji ujedno u velikom broju kupuju i čitaju tabloide, a uz sve to su i lojalni birači u izbornom procesu. Drugo, *Informer* je za sadašnju vladu bitan jer se iz nedelje u nedelju, iz dana u dan, bavi preispitivanjem negativnih stavova i medijsko-političkih slika koje o njoj stvaraju i kontinuirano reprodukuju kritički nastrojani mediji. I najзад, *Informer* je lider u oblasti dnevne štampe u stvaranju vrednosno negativnog imidža sadašnje opozicije kao političkog aktera.

Pored vrednosno negativnog imidža koji ima opozicija, a koji u kontinuitetu najpregnantnije artikuliše dnevni list *Informer*, negativnu sliku o opoziciji formiraju i natpisi u dnevničkim novinama i nedeljnicima koji se bave mogućnostima njenog jačanja. Reč je o tekstovima u kojima su vrednosna komponenta i ideologija u drugom planu, dok je težište na analizi činjenica i razmatranju različitih opcija kako i na koji način opozicija može biti koliko-toliko kredibilan takmičar u borbi sa javnomnjenjski dominantnim SNS-om i Aleksandrom Vučićem. U ovoj vrsti analize faktički se konstatuje deficit kredibiliteta, pogrešna dnevno-politička orijentacija, nemogućnost artikulacije i smislenog korišćenja sopstvenih potencijala, kao i nedostatak programskih inovacija i novih kadrova koji bi motivisali birače.

40 Dragan Vučićević, „Mržnja radi mržnje,“ *Informer*, 6. 06. 2015, str. 5

41 Isto, str. 5

Tekstovi posvećeni ovoj temi obično započinju konstatacijama vezanim za sadašnje stanje u opoziciji. Karakteristična ocena stanja u opoziciji sažeta je u oceni sociologa Slobodana Antonića: „Mi imamo partijsku pustoš. Ako je jedna velika partija poput Demokratske stranke doživela degradaciju, onda je jasno kakva je situacija sa ostalim. Kada je reč o formiranju opozicije Vučićevom režimu, tu bi, po mom mišljenju, trebalo početi od početka. Nažalost, najveći deo postojećih stranačkih struktura može se u to uključiti samo delimično, a ne celini.“⁴² Direktno objašnjenje zašto je deo postojećih partijskih struktura u opoziciji neupotrebljiv, ponudio je opoziciono nastrojeni sociolog Jovo Bakić: „Imamo velike patrone koji grade svoju klijentsku mrežu u okviru stranaka. Dragan Šutanovac i Balša Božović su klasični primeri ljudi koji uživaju negativan ugled u javnosti, kad god se pojave, stranka gubi, ali u stranci imaju vrlo jak položaj. Na osnovu toga ih niko ne može pomeriti sa stranačkih funkcija i to je problem DS-a i nije jedini.“⁴³

Problem kadrovske strukture opozicionih stranaka nije nimalo beznačajan, posebno ako se uzme u obzir ona čuvena Staljinova opaska o političkom životu, koja glasi da su u politici „kadrovi sve“. Kadrovi, posebno oni rukovodeći, donose odluke, određuju pravac delovanja, ali utiču i na različite društvene grupe, čija je podrška nepobitno potrebna za uspeh političkog delanja neke partije. Pogrešna dnevopolitička orijentacija opozicionih stranaka ogleda se u insistiranju na vanrednim izborima. Ovu taktičku grešku uočava Dragoljub Žarković: „Opozicija oličena u strankama luta i slabo se snalazi u prostoru i vremenu. Deo se još i udvara Vučiću sve nadajući se da bi u rekonstrukciji Vlade mogli da nešto sitno ušičare, a drugi, kao ‘hrabriji’, pominju neke izbore i sami svesni da centriraju loptu Vučiću na volej. Oni to rade ritualno, jer im je neko rekao da opozicija mora da traži izbore, a kao da im nije rekao da je to ravno definitivnom porazu.“⁴⁴

Lutanja se, kako to navodi Žarković, manifestuju u postavljanju pogrešnih zahteva u odnosu na vlast. Isto tako, dnevopolitičku dezorijentaciju prati i nemogućnost aktuelnih lidera da proizvedu široku mobilizaciju biračkog tela, tačnije da vidljivo omasove opozicioni politički stav.

Ova slabost opozicije došla je do izražaja prilikom organizacije mitinga u Beogradu, 25. aprila 2015. O slabostima opozicije jasno se govori u komentaru dnevnog lista *Danas*, pod naslovom „Osvetlimo opoziciju“: „Možda bi poruka mitinga, da vlast treba da ode, bila jača da je masovnost skupa veća, da su se okupljenima obratili ljudi poznatiji imenom i prezimenom, glumci, novinari, televizijski voditelji, intelektualci, koji su takođe opozicija vlasti, ali nisu stranački angažovani. Samo Petrović, Živković, Pajtić ne mogu da zapale masu, oni ne mogu da pošalju poruku da vlast mora da ode jer su i sami bili, ili jesu na vlasti, i većina građana ne želi da se poistovećuje sa njima i misli isto. Njihovo vreme je prošlo, a u iskrenost njihovih reči malo ko još veruje.“⁴⁵

42 Slobodan Antonić, „Posle Vučića Srbija će biti olupina“, *Vreme*, br. 1271, str. 17

43 Jovo Bakić, „Vladavina ucenjivačke politike“, *Vreme*, br. 1272, str. 35

44 Dragoljub Žarković, „Srbija kao veliko Pasjane - Broj obmana raste sa Vučićevom potrebom da očuva rejting i kako nisam otišao u ‘Tešku reč’“, *Vreme*, br. 1273, str. 5

45 „Osvetli opoziciju“, *Danas*, 28. 04. 2015, str. 11

Tokom aprila i maja 2015. godine, jedna od često pominjanih i diskutovanih tema bila je mogućnost formiranja levičarskog pokreta nalik grčkoj Sirizi. Lider ovog pokreta treba(lo) je da bude šef poslaničkog kluba DS u Skupštini Srbije, Borislav Stefanović. Svoju potrebu za formiranjem stranke, Stefanović je pravdao potrebom za ideološkom inovacijom na političkoj sceni i otvaranjem prostora za nove ljude koji će se suprotstaviti sadašnjoj vlasti: „Postoji snažna iluzija da će se pravljenjem nekog novog DOS-a postići rezultat. Neće. Niko neće želeći da gleda zajedno reciklirane kadrove i još gore recikliranu politiku... Drugi problem je što su današnje opozicione partije u velikoj meri postale čuvari sopstvene prošlosti. I kao takve one nisu u mogućnosti da naprave širi iskorak. Nova stranka je, recimo, čuvar nasleđa Zorana Živkovića i „Sablje“; DS je čuvar nasleđa prethodne vlasti i Zorana Đinđića; SDS Borisa Tadića je apsolutni primer čuvanja nasleđa Borisa Tadića. Takva politika je opravdanje ‘onoga što smo mi radili’ u sukobu sa op-tužbama SNS.“⁴⁶

Informacija o novoj srpskoj levici na čelu sa funkcionerom DS-a, podstakla je priče o novom cepanju Demokratske stranke, ali istovremeno i pokrenula priču o mogućnosti pravljenja levo orijentisane alternative Vučićevoj vlasti koja bi ujedno bila i savremena, evropska, kritična prema politici štednje i otvorena za članstvo Srbije u EU. Osim kritike liberalnog kapitalizma, prepoznatljivog levičarskog diskursa o svetloj budućnosti, ideje o progresivnom oporezivanju, pojačanoj ulozi države u ekonomiji i očekivanja da država obezbedi veliki broj povlastica građanima i tako koriguje neuspešnom tranzicijom generisanu radikalnu socijalnu nejednakost, program nove leve partije podrazumevao je anti-NATO stav. Anti-NATO stav Stefanovićeve političke opcije, snažno je osporio kolumnista *Vremena* novinar Teofil Pančić, tvrdeći da ona Srbiju odvrća od uključivanja u zapadni civilizovani svet, istovremeno prikazujući je kao politički štetnu u lokalnom srpskom kontekstu. Reč je, prema Pančićevim rečima, o pomodnom, hipsterskom levičarenju koje nema naročitu političku inovativnost, jer poput kapitalizma ne nosi oreol pobunjeničke političke ideje i nije popularna u intelektualno-političkim krugovima: „S NATO-om vam je (gle čuda) kao i s kapitalizmom: on naprosto nije šarmantan, omiljen, seksi; najtačnije rečeno nije *cool*. U demokratskim zemljama ‘svi koji drže do sebe’ (dakle, hipstersko-dokoličarske kaste svih vrsta) su protiv NATO, a manje više i protiv kapitalizma.“⁴⁷

Bez novih lidera i ideja, uz primetni nedostatak kapaciteta za mobilizaciju nezadovoljnika u biračkom telu, fatalno fragmentarizovana, uvek u strahu od unutrašnjih raskola, zaposednuta od lidera koji su distancirani jedni od drugih, a svi pojedinačno bremeniti političkom odgovornošću za neuspeh tranzicije od 2000-2015, opozicioni evroreformski blok prikazan je negativno u štampanim medijima. Ništa bolju reputaciju nema ni „desna“ opozicija, sačinjena od velikog broja manjih i ne naročito javnomnjenjski uticajnih stranaka, lišena autentičnog vođe sa medijskim i realnim uticajem.

Realističan prikaz desne političke scene, zasnovan na aktuelnim činjenicama, primetan je u tekstu: „Udesno, razbrojs“ novinarku Jelke Jovanović, *Novi Magazin*, 4. jun 2015: „Ako osta-

46 Borislav Stefanović, „Beda i siromaštvo su okovali Srbiju“, intervju sa Ivanom Milanović Hrašovec, *Vreme*, br. 1273

47 Teofil Pančić, „Borko, Jovo i zamlaćivanje pod kišobranom“, *Vreme*, br. 1273

nemo pri onima koji su vidljivi u ispitivanjima javnog mnjenja, a najčešće im se dodaje epitet krajnja, može se govoriti o potencijalu desnice, kako to definiše Srđan Bogosavljević iz Stratedžik marketinga. Prevedeno, skoro milion birača bi mogla okupiti jaka desna partija kada bi postojala i ona bi bila značajan faktor. Da bi bila uspešna desnoj opciji nedostaje ukupnjavanje, ili lider koji ih može okupiti, a danas ga očigledno nema.⁴⁸

Možda je u složenoj tenziji između potencijala i nemogućnosti njegove realizacije, prilike i nemoći da se iskoristi, sadržana osnovna matrica za formiranje negativne slike o opoziciji kao političkom akteru u Srbiji. Ova slika nije primarno vrednosno negativna, već je zasnovana na uvidu u živo i složeno iskustvo političkog života, tačnije u njegove relevantne zaplete i potencijalne ishode.

Slike političkih aktera u štampanim medijima naglašeno su negativne, dinamično i intenzivno formirane. One podrazumevaju sadejstvo različitih medijskih sadržaja: od pisane reči, preko fotografije i karikature. Može se reći da je opravdana skepsa da efekti ovako formiranih slika mogu biti podstrek za bavljenje politikom širim slojevima građanstva, upravo imajući u vidu smisao i značenje poruka koje se o akterima političkog života šalju javnosti. Negativna poruka retko kad stimuliše, već naprotiv, češće čini političke subjekte pasivnim ili pak učvršćuje njihova već postojeća uverenja. Utoliko, ne može se računati na povećanje participacije građana u političkom procesu ukoliko se dominantno insistira na negativnim porukama i fiksiranju negativnih imidža političkih aktera. Isto tako, prostor za racionalnu javnu debatu uvek je i svuda zatvoren ili maksimalno sužen, ukoliko se politička i šira društvena debata razume po principu „dodeljenih uloga“. U skladu sa principom „dodeljenih uloga“, provladini ili antivladini mediji, nikada ne propuštaju priliku da određenog aktera označe krajnje negativno ili krajnje pozitivno. Model „dodeljenih uloga“ ukida prostor za otvorenost prema činjenicama, njihovo slobodno klasifikovanje i što je moguće uverljiviju i racionalniju interpretaciju. Ovaj model unapred zaključuje, vrednosno presuđuje i gotovo uvek, kao po nepisanom pravilu, politički osuđuje.

Ishod vrednosno-političke matrice zasnovane na principu dodeljenih uloga je javni prostor u kome vlada sveopšta relativizacija i odsustvo ma kakve saglasnosti o cilju, uz izostanak racionalnih parametara za procenu i ocenu javnih politika u različitim sferama društva.

Slučaj „Saše Jankovića“ – odnos države i nezavisnih institucija u uredničkim kolumnama i nedeljnicima

Spor Poverenika za zaštitu građana Saše Jankovića i pojedinih državnih funkcionera bila je tokom aprila 2015. godine među prvorazrednim političko-medijskim temama. Kao jedna od centralnih tema, ona je uključila čitav niz političkih aktera (vlast, opozicija, nevladin sektor,

48 Jelka Jovanović, „Udesno, razbrojs.“ *Novi Magazin*, br. 214, str. 20

međunarodne institucije, OEBS i EU), značajno polarizujući javnost, ujedno potvrdivši da se Srbija u medijsko-političkom smislu nalazi u stanju stalne političke kampanje koja vrvi od optužbi i kontraoptužbi. Pored političke debate, slučaj „Janković“ podstakao je polemiku i između pojedinih medija, koji su otvoreno zauzeli pozicije „za“ i „protiv“ Jankovića, odnosno „za“ i „protiv“ vlasti.

Nalik mnogim intenzivno i opširno obrađivanim temama i slučaj Janković ostao je bez jasnog političko-pravnog epiloga. Janković je ušao u otvoreni sukob sa vrhom vlasti, ali je takođe nastavio da vrši funkciju zaštitnika građana, dok su navodi o kršenju procedura MUP Srbije, Vojno bezbednosne agencije, ministara odbrane i unutrašnjih poslova, ostali u domenu odlučivanja nadležnih institucija. Sam Saša Janković je ostao izvan dnevne politike, a njegova polemika sa vrhom vlasti korišćena je kao jedno od centralnih mesta za razvijanje političko-propagandnog narativa o „autokratiji i srušenim institucijama“ u režiji Aleksandra Vučića. S druge strane, na aferi „Pištolj“, smatrajući je nezavršenom, nastavio je da istražava jedan beogradski dnevni list (*Informer*).

Slučaj „Janković“ našao se u epicentru medijsko-političke pažnje nakon izveštaja koji je Zaštitnik građana podneo nakon nemilih događaja na prošlogodišnjoj Paradi ponosa, 28.09.2014. godine. Nakon što su pripadnici Žandarmerije MUP-a Srbije prekomernom upotrebom sile fizički teško povredili Andreja Vučića, rođenog brata predsednika Vlade Srbije i Predraga Malog, rođenog brata gradonačelnika Beograda Siniše Malog, Zaštitnik građana Saša Janković sačinio je izveštaj u kome su konstatovane različite nepravilnosti u radu državnih organa uz detaljno opisivanje incidenta.

U izveštaju, pored taksativnog nabrojanja brojnih zakonskih nepravilnosti u postupanju državnih organa, Janković insistira na odgovornosti za propuste, odnosno nepoštovanje procedura MUP Srbije i VBA, uz odgovornost resornih ministara: ministra unutrašnjih poslova Nebojše Stefanovića i ministra odbrane Bratislava Gašića. Osim toga, Zaštitnik građana Saša Janković u jednom saopštenju za javnost konstatuje da ga je ministar odbrane Bratislav Gašić sprečio da pribavi dokumenta relevantna za slučaj istraživanja regularnosti u radu VBA, tako što ga je onemogućio da boravi u zgradi ove bezbednosne agencije.⁴⁹

Polemika Jankovića i vrha vojske i policije postaje jedna od svakodnevnih novinskih priča koja dobija i svoju temeljnu razradu u tekstovima i intervjuima u beogradskim nedeljnicima.

Medijski aspekt slučaja „Janković“, dobija na intenzitetu i dnevno-političkoj kontekstualizaciji 19. aprila 2015, kada dnevni list *Informer* pokreće aferu „Pištolj“ kao osnovu za preispitivanje kredibiliteta Saše Jankovića za obavljanje istaknute javne funkcije u državi. Reč je o smrtnom slučaju (smrti Predraga Gojkovića, cimera i druga Saše Jankovića) koji se dogodio

49 Skup primedaba koje se na račun nadležnih državnih organa koji je povodom ovog slučaja u svom izveštaju naveo Saša Janković, sažeto je obrađen u tekstu Nebojše Pešića „Zakon kršili žandarmi, VBA i Gašić“, *Novi Magazin*, br. 216, str. 10-16

NIN, 14. maj 2015.

u stanu Zaštitnika građana 1993. godine. Prema navodima *Informera*, u pitanju je smrtni slučaj koji je nastao kao posledica upotrebe vatrenog oružja (pištolja) za koji se tvrdi da Saša Janković nije imao dozvolu. Isto tako, kako navodi ovaj dnevni list, na rukama Saše Jankovića otkriveni su tragovi hemijskih supstanci koje se nalaze u i barutnim česticama. Zvanično, slučaj smrti Predraga Gojkovića okvalifikovan je od nadležnih organa (policije i pravosuđa) kao samoubistvo, ali je sumnja porodice Gojković u zvaničnu verziju slučaja ostala. Sumnja porodice postala je tema ne samo određenog broja medija, već je uticala i na dodatno izjašnjavanje Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, koje nije moglo, usled isteka zakonskih rokova, da pokrene novu istragu. Ipak, sumnja porodice Gojković predstavljena je kao izuzetno snažan političko-medijski adut u osporavanju kredibiliteta Saše Jankovića kao i osporavanju profesionalnosti medija koji su bezuslovno stali na Jankovićevu stranu u sporu sa državom.

Bezuslovna odbrana Jankovića kao medijsko-politička koncepcija jednog, većinskog dela štampanih medija, i potkopavanje kredibiliteta Saše Jankovića, dve su medijsko-političke strategije koje su dominirale ovim slučajem. Obe su funkcionisale po principu dodeljenih uloga. U skladu sa imanentno propagandnom matricom svog funkcionisanja, obe matrice upisivale su višak dnevno-političkog značenja. U prilog navedenoj oceni, mogu se navesti okolnosti koje su „iskrsle“ tokom trajanja slučaja „Janković“. Naime, praćenjem štampanih i drugih medija mogu se uočiti barem tri okolnosti koje imaju nesumnjivo političko značenje, a vezuju se za slučaj „Janković“: 1) Zaštitnik građana, iako striktno zakonski i faktički nestranačka ličnost, postao je tema istraživača javnog mnjenja⁵⁰, premda nikad pre proleća 2015. njegov pojedinačni rejting nije bio tema za javnomnjenjske istraživače; 2) Zaštitnik građana, kao *in stricto sensu* nestranačka ličnost, dobio je poziv lidera Demokratske stranke da joj se pridruži⁵¹ (spekulisalo i o njegovoj predsedničkoj kandidaturi 2017. godine); 3) Zbog afere „Pištolj“, Janković je u određenim medijima pozivan na podnošenje ostavke, iako strogo gledano, ni vladajuća većina u javnosti, ni u Skupštini, nikada nije pokrenula raspravu i postupak razrešenja. Sumirajući navedeno, može se konstatovati prisustvo mnogih elemenata dnevne politike: istraživanje rejtinga, moguće candidature, poziv na učlanjenje upućen od najuticajnije opozicione stranke, sve do zahteva za podnošenjem ostavke zbog (navodno) problematične biografije koja diskvalifikuje Jankovića za vršenje uloge Zaštitnika građana.

U opštem dnevno-političkom metežu koji su stvarali i održavali mediji, najmanje je bila potencirana tema kontrole zakonitosti u radu institucija, rasprava o prisustvu ili odsustvu relevantnih dokaza, kao i da li je i kada, odnosno u kojoj meri došlo do zloupotrebe u radu institucija. Proširenje horizonta rasprave povodom slučaja „Janković“ bio je svesni čin političkih aktera i još jedan u nizu dokaza da aktuelna medijsko-politička i šira duhovna klima proizvodi prekomernu dozu intelektualnog, moralnog i političkog relativizma u javno-političkom polju.

50 <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/553454/OTKRIVAMO-Sta-stoji-iza-kampanje-protiv-ombudsmana-Vlast-se-plasi-rejtinga-Sase-Jankovica>

51 Opširnije na www.danas.rs/danasrs/politika/bojan_pajtic_rado_bih_video_sasu_jankovica_u_ds

Da se medijska obrada teme Janković kretala u koordinatama kritičkog diskursa koji kao prevashodni cilj ima konstruisanje negativnog imidža vlasti, poslužiće nekoliko citata. Registar pojmova i vokabular korišćen u oceni statusa Zaštitnika građana Jankovića ne odudara od uobičajenog diskurzivno-retoričkog koncepta koji je u upotrebi prilikom kritike vlasti. Istovremeno, strategija moralnog i političkog rušenja kredibiliteta se aktivira, služeći kao korisno sredstvo u medijsko-političkoj polemici.

Obe medijske matrice konstruišu negativne imidže suparnika u sporu i obe im dodeljuju izrazito negativne uloge u razvoju i epilogu fabule (u ovom slučaju spor države i Zaštitnika građana –*prim. autora*) koja dobija detaljnu razradu u medijsko-političkom polju. Učinak primene pomenutih medijskih matricasu afere bez jasnog epiloga i zbunjena i po mnogo čemu konfuzna javnost, koja iz mnoštva činjenica, konstrukcija, pogrešnih metafora, površnih analogija i propagadnih trikova, ostaje uskraćena za razuman odgovor po važnom i kontroverznom pitanju. Duh dnevne politizacije indukuje haotičnu percepciju slučaja, koja najčešće, kao po nekom nepisanom pravilu, završava u obilju uzajamno protivrečnih interpretacija koje se međusobno isključuju.

I u slučaju „Janković“ upotrebljavani su političko-propagandni pojmovi, poput „diktature“ i „urušavanja institucija“, koji se upotrebljavaju zajedno sa nizom političko-moralnih epiteta koji pospešuju utisak o dramatičnosti situacije. Slučaj „Janković“ je iz strogo institucionalno-pravne lako i brzo skliznuo u ravan medijskog „rata“ i dnevne politike. Upotreba prejakih reči sa snažnim, prevashodno u političkom smislu vrednosno negativnim pojmovima, jedno je od glavnih, ako ne i glavno obeležje dinamične političko-medijske polemike koje se vodila i još uvek traje, po pitanju odnosa između države i Zaštitnika građana. Termini poput „dozirani staljinizam“, „evrostaljinizam“, konstrukcije „urušavanje čitavog sistema bezbednosti“ i slične, trebalo je da čitavu stvar učine dramatičnijom, te da stigmatizuju jednu stranu u sporu, ujedno inicirajući osećaj indignacije kod određenog, u ovom trenutku, politički pasivnog dela javnosti.

Rukopis konfuzne dnevno-političke kontekstualizacije slučaja „Janković“ možemo uočiti u sledećoj kolumni urednika lista *Danas*, Zorana Panovića: „Ako je ombudsman Saša Janković kriv, kako je mogao da prođe sve bezbednosne provere režima? Ako ih je prošao, kako može biti kriv? ...Razgovarao sam s jednim članom porodice Gojković juče i on mi je rekao da porodica traži jedno – **samo istinu!** Zato Srbija, dodaje on, ne sme da stavi tačku na ovaj slučaj. Možda je, s političke strane, ovo demonstracija kratke pameti režima Aleksandra Vučića, kraće od epizode sa „Utiskom nedelje“. Nije sinhronizovana političko-bezbednosno-medijska kampanja (hajka) protiv zaštitnika građana jedini dodir naše stvarnosti sa staljinizmom u evropskim odorama. I u tehnici i u ideologiji. Režim koristi meki staljinizam dozirano. Imamo čudni evrostaljinizam u kome kampanja protiv Jankovića ne znači manji intenzitet briselskog amoka“.⁵²

52 Zoran Panović, „Dozirani staljinizam“, *Danas, Vikend*, 25.04.2015, str. 3

U krajnje aktivističkom duhu, citirani kolumnist nastavlja: „Staljinističke nijanse našeg evropskog puta puta pokazuju ‘rokoko’ dimenziju. To je stil ukroćenog baroka (ukroćenog radikalizma) s nežnijim linijama, svetlijim bojama i manje napadnom dekoracijom (zardalim kašikama). Ornament postaje organski, lagan i prozračan, učestalo se koristi tehnika pastela, prevladava detinji duh zabave. Tako kažu pametniji od nas. Naše je samo da se prepoznamo. I da ih prepoznamo.“⁵³

Posle spoja političko-propagandne esejistike, koja u zaključku nosi određenu referencu na umetnost i poziv na opoziciono političko okupljanje, što je, kako istorijsko iskustvo svedoči „uobičajena praksa u epohi staljinizma“ (*prim. autora*), kritika vlasti dobija „apokaliptične“ tonove. Naime, postavljanje pitanja o kredibilitetu Saše Jankovića, navelo je novinarku lista *NIN*, Sandru Petrušić da konstatuje da se radi o slomu svih službi bezbednosti u zemlji: „Za samo nekoliko dana lančano su urušene sve institucije u zemlji i to ne samo one na koje se pošlo (pre svega institucija zaštitnika građana, a onda i sva druga nezavisna kontrolna tela) već i policija, tužilaštvo, sudstvo, da bi na kraju sumnja bila bačena i na BIA i VBA. Vlast je jednostavno procenila da niko od njih ne obavlja svoj posao kako valja jer su svi propustili priliku da dokažu kao je Saša Janković maltene ubica i pripadnik Arkanovog klana.“⁵⁴

Na drugom polu političko-medijske scene, konstruisan je negativan imidž Saše Jankovića kao nosioca važne državne funkcije. Povod za ovaj poduhvat bila je već navođena afera „Pištolj“ koju je započeo dnevni list *Informer*. O konstrukciji negativnog imidža ne može se govoriti isključivo kao plodu novinarske uobrazilje i ideološke zaslepljenosti, s obzirom da je istoj prethodilo pismo porodice Predraga Gojkovića, koji je tragično stradao u stanu Saše Jankovića 1993. godine. U svom obraćanju, porodica Gojković zahteva istinu o stradanju svog sina, ujedno postavljajući niz pitanja koja, što direktno ili indirektno, mogu biti relevantna za istragu. Budući da je Saša Janković u trenutku objave pisma, od strane ne malog broja štampanih medija označen kao istinski borac za demokratiju, slobodu i pravdu, odjek pisma porodice Gojković bio je više nego ograničen i sveden na objavljivanje u svega nekoliko dnevnih novina.

U nastojanju da suštinski problematizuje povlašćeno mesto Saše Jankovića u velikom delu javnosti, glavni i odgovorni urednik lista *Informer*, Dragan J. Vučićević postavlja sugestivno pitanje: „Molim vas, zažmurite. I zamislite ovako: prošlog ponedeljka patrioše cajtung *Blic* ekskluzivno otkrije da se 1993. u stanu oca Aleksandra Vučića ubio Vučićev drug, i to Vučićevim pištoljem za koji nije imao dozvolu. I još dan-dva kasnije otkrije da su Vučiću, odmah posle ‘samoubistva’, na rukama nađene barutne čestice, a da je drug sam u sebe ‘pucao’ sa više od pola metra razdaljine odzogo nadole s leva na desno i to s desnom rukom, koja je ‘samoubici’ nađena u džepu farmerki...I još se ispostavi da je Vučićev tata na dan tragedije sinu doneo dozvolu za pištolj koja je izdata 24 sata pre ‘samoubistva’. Pitam vas, da li bi se svi mediji od Javnog servisa do poslednjeg ‘zlog tabloida’ bavili ovom temom? Svi mediji bi o

53 Isto, str. 4

54 Sandra Petrušić, „Država ne veruje službama bezbednosti“, *NIN*, br. 3357, str. 22

tome pisali i pričali. Vučić bi, bez sumnje, bio nateran na ostavku, a verovatno bi i stražarno bio priveden na saslušanje. Slažem se bilo bi baš tako... Kako je moguće da gotovo svi mediji u Beogradu ignorišu pismo roditelja pokojnog Predraga Gojkovića u kojem oni direktno optužuju 'zaštitnika' Jankovića da je zataškao ubistvo? Je l' oni hoće da kažu da su unesrećeni otac i majka saučesnici u nekakvoj samo kretenoidima iz *Blica* vidljivoj kampanji protiv Saleta Prangije (misli se na Sašu Jankovića –prim. autora).⁵⁵

Senzibilitet za tragičnu sudbinu Predraga Gojkovića, pored *Informera*, pokazala je i urednica *Politike* Ljiljana Smajlović, koja je u tekstu „Gojkovići bez zaštite“ (*Politika* 3.05.2015) ukazala da je građanska Srbija kritički nastrojena naspram Vučića, a da podržava Jankovića bez obzira na „očigledno manjkavu policijsku istragu iz 1993“. Tim povodom Ljiljana Smajlović piše: “Razumem da je za Sašu Jankovića u slučaju Gojković najvažnija odbrana Saše Jankovića, a zar zaštitnik ne bi morao da na prvo mesto stavi porodicu Gojković? Od ugleda karijere Saše Jankovića, zaštitniku bi morala biti preča familija koja 22 godine traži odgovore o sinovljevoj pogibiji, i to bez pristupa medijima. Nisu li Gojkovići i njihova životna priča važniji od ‘curenja informacija’ i ‘urušavanja’ institucija policije? Znam da hiljade građana, sve zvučna imena ‘građanske Srbije’ potpisuju peticiju u odbrani Saše Jankovića, ali ne razumem da makar u fusnoti ne kažu da bi bilo dobro da se do kraja rasvetle okolnosti pod kojima je jedan dvadesetogodišnji apsolut, pun planova za budućnost, pošao kući u Loznicu, a završio prostreljene glave na podu u stanu Saše Jankovića. Zar u istrazi slučaja nikome od njih ne nedostaje jedna radna hipoteza o motivima samoubistva, ako im već ne smeta odsustvo istražnog sudije i reč tužioca?...Kako je moguće da toliko ‘dobromislećih’ pripadnika srpske elite... još protestuju što su mediji uopšte saznali za taj šlamperaj? ...**posredi je politika. Građanska Srbija brani Jankovića jer je ušao u direktan sukob sa Vučićem. Ovdje je reč o političkoj odbrani čoveka koji uz ostale igra i političku ulogu.** (naglasio autor).⁵⁶

Odgovor druge strane u političko-medijskom sporu, bio je žestok i nedvosmislen. Tako je već citirana novinarka *NIN*, Sandra Petrušić, u tekstu „Hajka: novi napadi na zaštitnika građana – Pucanj u prazno“: „Kvaziafera o najmračnijoj aferi Saše Jankovića, koji je pre 23 godine možda imao, amožda nije imao neregistrovan pištolj zbog čega ga bivša vlast ‘drži u šaci’, lansirana je tamo gde treba u tabloidu, da bi botovima aktuelne vlasti, među kojima neki imaju nacionalnu frekvenciju, dala preko potreban materijal za blaćenje zaštitnika građana. Ružno, primitivno, neinteligentno, ali prekopotrebno režimu koji svakodnevno prati kako se sve više distancira od njega.”⁵⁷

U atmosferi uzajamne razmene animoziteta, različitih političko-medijskih konstrukcija, zasnovanih na različitim oblicima (zlo)upotrebe činjenica vezanih za slučaj, uz previše tenzija u institucijama i van njih, snažan je utisak da se politički akteri i mediji nisu zavidno snašli u pristupu složenoj temi odnosa između nezavisnih i kontrolnih institucija i države. Negativni

55 Dragan J.Vučičević, „Afera pištolj“, *Informera*, 25. 04. 2015, str. 5

56 Ljiljana Smajlović, „Gojkovići bez zaštite“, *Politika*, 03.05.2015, str. 6

57 Sandra Petrušić, „Hajka: novi napadi na zaštitnika građana – Pucanj u prazno“, *NIN*, br. 3356, str. 9

medijski naboj, kao i opšta politička tenzija pacifikovana je susretom premijera Srbije Aleksandra Vučića i zaštitnika građana Saše Jankovića, 15.05.2015. godine.

Bez obzira na smanjeni intenzitet medijskih polemika, slučaj „Janković“ u delu javnosti slovi za jedan u nizu „dokaza“ autoritarne i represivne prirode režima. Uloga Saše Jankovića u slučaju „Gojković“ još uvek je tema dnevnog lista *Informera*, premda ne centralna. Iako su neki mediji najavljivali, nije bilo političke odmazde u vidu smene Zaštitnika građana, a prestali su i pozivi za uključivanje u rad opozicionih stranaka. Saša Janković više nije tema za istraživače javnog mnjenja. Njegovi predlozi za striktnije definisanje ovlašćenja službi bezbednosti koji bi iste trebalo da učine efikasnijim i odgovornijim, još uvek predstavljaju moguća rešenja za usavršavanje sistema bezbednosnih agencija. Ministri Stefanović i Gašić i dalje su na svojim državnim funkcijama. Medijski natpisi o slučaju „Janković“ potvrdili su da se politička borba u medijskom prostoru svodi na sukob između negativnih imidža političkih aktera i nemogućnost da se pokuša uspostaviti jedinstvena i racionalno utemeljena interpretacija nekog događaja.

Vučić u Tirani – regionalna saradnja u uredničkim kolumnama i nedeljnicima

Poseta premijera Aleksandra Vučića Tirani 27.05.2015. godine jedan je od najinteresantnijih spoljnopoličkih, posebno regionalnih događaja u 2015. godini. Uprkos nesumnjivom značaju događaja, Vučićeva poseta albanskoj prestonici nije podstakla interes za kolumnističko pisanje ili intervju eksperata iz oblasti međunarodnih i regionalnih odnosa. Pisanje štampanih medija svelo se, gotovo u potpunosti, na ravan dnevne štampe koja je minuciozno prenosila sve detalje posete. Odsustvo detaljnog i skrupuloznog bavljenja ovom temom u nedeljnicima, može se objasniti u dvostrukom ključu: kompleksnost teme objektivno je suzila broj stručnjaka koji poseduju ekspertsko znanje neophodno za sistematičan i racionalan pristup temi, a sa druge strane, reč je o temi koja nije lako podložna dnevno-političkoj kontekstualizaciji, koja počiva na ideološkim i moralističkim etiketiranjima. Konkretno, poseta premijera Srbije nije tema povodom koje se prvom čoveku srpske Vlade mogu pripisati otvorene zamerke, posebno ukoliko je, deklarativno gledano, polazište nedeljnika ili njihovih urednika, u širem političkom i geopolitičkom smislu, proevropsko. A ova okolnost karakteriše pretežan broj nedeljnika. Shodno tome, korektni odnosi Beograda i Tirane koji su ujedno i nužni uslov za razvijanje politike dobrosusedskih odnosa i uspostavljanja mira i stabilnosti u regionu, gotovo da nisu upotrebljivi u širem kontekstu razvijanja fabule o autoritarnom vladaru (što je, gotovo opsesivna, preokupacija najuticajnijih beogradskih nedeljnika).

Sama poseta važna je iz mnoštva međusobno povezanih razloga. Među njima, posebno se izdvajaju oni istorijski i dnevno-politički. Sa istorijske tačke gledišta, dolazak Vučića u Tiranu, prvi je dolazak nekog srpskog (jugoslovenskog) političara u Albaniju, još od 7. juna 1947, kada je maršal Jugoslavije Josip Broz Tito posetio Tiranu. Nakon šezdesetosam godina, u

jednom potpuno drugačijem geopolitičkom, regionalnom i ekonomskom kontekstu, sastali su se predsednik Vlade Srbije i predsednik Vlade Albanije, Edi Rama.

Neposredni kontekst Vučićevog boravka u Tirani nije definisan samo izuzetno dubokom istorijsko-političkom distancom između država i naroda, već i nizom političkih sporenja i neprijatnih incidenata iz neposredne prošlosti. Primarni jaz u odnosima Beograda i Tirane nesumnjivo stvara pristup rešavanju pitanja statusa Kosova, ali kontekst dodatno opterećuju i incidenti na fudbalskoj utakmici Srbija–Albanija iz novembra 2014, kao i protokolarno-medijski nesporazumi Vučića i Rame na konferenciji za štampu prilikom posete premijera Albanije Beogradu, 10. 11. 2014. godine. Tenziju u odnosima dva premijera, dve države i naroda, podigla je izjava Edija Rame, koji je prilikom susreta sa ministrom spoljnih poslova Kosova Hašimom Tačijem otvoreno govorio o mogućnosti „nacionalnog ujedinjenja Albanije i Kosova.“ (8. 04. 2015.) Uz navedeno, poseta srpskog premijera odvijala se u senci oružanog sukoba u Makedoniji, u kome je došlo do sukoba između makedonskih snaga bezbednosti i grupe albanskih plaćenika koji su napali najpre granične prelaze između Kosova i Makedonije, a zatim isprovocirali i oružane akcije u Kumanovu. Situira u skup navedenih okolnosti, poseta Vučića Tirani bila je poseta visokog bezbednosnog rizika i pojačanog političkog naboja, pa su tako i mere obezbeđenja srpskog premijera podignute na nivomera obezbeđenja prilikom posete rimskog pape.

Potenciranje bezbednosnih mera, te protokolarnih aktivnosti, poput počasne garde i intoniranja himne, dodatno je dramatisovalo situaciju, čineći gest stupanja na tlo Albanije, aktom političke hrabrosti i uzornim primerom državničkog držanja. Kad je reč o državničkoj poruci, istaknuto je stanovište zvanične srpske politike o Kosovu „kao sastavnom delu Srbije“, ukazano na otvoreno neslaganje Aleksandra Vučića sa idejom „Velike Albanije“, kao i Vučićev vrlo direktan komentar „da je pojava ‘drona’ sa zastavom Velike Albanije na fudbalskoj utakmici novembra prošle godine, čin ‘političke provokacije’“. Ipak, pored pitanja oko kojih se sagovornici nisu složili (Kosovo), akcentat je stavljen na mogućnost regionalne saradnje, pri čemu su posebno potencirani izgradnja putne infrastrukture, energetika, trgovinska razmena i podsticanje turizma. Naglašavanje ovih tema u međusobnom dijalogu Vučića i Rame govori zapravo da je predmetni susret postavljen u širi kontekst evropskih integracija. Ovo je posebno značajno ako se uzme u obzir činjenica da je EU zainteresovana da finansijski podrži projekte izgradnje infrastrukture između Srbije i Albanije, što je i bio jedan od zaključaka sastanka između nemačke kancelarke Angele Merkel i političkih lidera Zapadnog Balkana, avgusta 2014. godine.

Da je kontekstualizacija odnosa Beograda i Tirane posmatrana u ravni evropske budućnosti regiona, rečito govori i metafora koju je upotrebio albanski premijer, rekavši da „Srbija i Albanija treba da razvijaju odnose nalik Francuskoj i Nemačkoj nakon II svetskog rata“. Ova Ramina metafora na različite načine je tumačena u srpskim medijima. Može se primetiti da su, povodom ove Ramine izjave, bila zastupljena dva obrasca pomoću kojih je tumačena metafora: evroskeptični i umereno proevropski. Evroskeptični stav zasniva se na prepozna-

vanju direktne analogije odnosa Albanije i Srbije sa odnosima Nemačke i Francuske nakon II svetskog rata.

Ovo stanovište možemo prepoznati u mišljenju političkog analitičara Dragomira Anđelkovića, koji tvrdi: “Oni hoće da kažu da smo mi Nemci, a oni Francuzi, pa bismo mogli da gradimo zajedničku budućnost ako prihvatimo da je Kosovo Alzas i Lorena, koja sada njima pripada. Ta kombinacija je pogrešna. Ako on misli da bi Srbi i Albanci mogli da nešto urade za budućnost Evrope i regiona, morali bismo da počemo od realističnog pristupa da se, uz albansko pitanje, rešava i srpsko. Jer mi nismo poražena strana, u ovom poslednjem ratu nismo poraženi od strane Albanaca nego smo se sukobili sa nekim njihovim mentorima.”⁵⁸ Odbacujući analogiju između Nemačke i Francuske, ovaj analitičar smatra da treba razmišljati u pravcu novog modela rešavanja konflikta između Srba i Albanaca, koji bi obe strane naveo da odustanu od maksimalističkih ambicija u nacionalnom i teritorijalnom smislu.

S onu stranu geopolitičke optike, metafora o Srbiji i Albaniji kao Nemačkoj i Francuskoj stavljena je u kontekst razvoja dve države kroz infrastrukturne, energetske, privredne i kulturne projekte koji bi trebalo da otvore perspektivu dobrosusedskih odnosa u duhu evropske političke tradicije u drugoj polovini XX veka. Ipak, s obzirom na neposrednu prošlost konflikta, aktuelna sporenja oko statusa Kosova, te nesumnjiv duh etničke distance, mogućnost saradnje Beograda i Tirane, odnosno Srba i Albanaca moguća je uz asistenciju zapadnih sila, posebno u svetlu regionalnih bezbedonosnih rizika, koji se ne vezuju isključivo za Kosovo, već i za Makedoniju, o čemu svedoči oružani sukob u Kumanovu proleća ove godine. Uzimajući u obzir imperativ saradnje i visok nivo bezbednosnog rizika, zapadna podrška za izgradnju dobrosusedskih odnosa između Srba i Albanaca je nužna, kako to primećuje novinarka *Novog Magazina*, Jelka Jovanović: “Bilo bi preciznije reći da je ovaj deo Balkana zapravo čitav niz zamrznutih konflikata, a kumanovski je samo poslednja opomena i pretnja toj krhkoj stabilnosti. I, dabome, ta bomba čiji je osigurač već izvađen preči čitavom regionu. Zato je presudno da u viziji Albanije i Srbije kao Francuske i Nemačke aktivni učesnici budu i Berlin i Pariz i Vašington. Zastave i himne ostaće samo simboli i dekor ako posle posete ne bude odgovora na mnoga pitanja sadašnjosti i nedavne prošlosti.”⁵⁹

Na primeru metafore od odnosa Beograda i Tirani nalik odnosima Berlina i Pariza, može se napraviti presek stanja u srpskim štampanim medijima u pogledu afirmacije politike dobrosusedskih odnosa, što je konkretno gledano, glavni politički uslov za članstvo u EU. U medijskoj atmosferi koju obeležava višak skepse i manjak vere u dobrosusedske odnose, gotovo da je nemoguće politički pacifikovati tenzije nastale ratovima devedesetih. Nedostatak političke pacifikacije nasleđa devedesetih sam po sebi povećava nivo bezbednosnog rizika koji u sebi nosi region Zapadnog Balkana. Ovakva političko-bezbednosna konste-

58 Dragomir Anđelković u tekstu „Srbija i Albanija - nova stranica ili stari sukobi“, autor Jelena Cerovina, *Politika*, 26.05. 2015. Vidi na veb stranici: <http://www.politika.rs/rubrike/dogadjaji-dana/Taci-najavio-tuzbu-protiv-Srbije-za-genocid.lt.html>

59 Jelka Jovanović, „Beograd i Tirana kao Berlin i Pariz?“ *Novi Magazin*, br. 213, str. 7

lacija čini integraciju čitavog regiona u EU neizvesnim i teško ostvarivim ciljem. Oscilujući između naglašenog evroskepticizma i smanjenog evroentuzijazma, srpska medijska elita, donekle je razumljivo, nije bila u mogućnosti da ponudi širu racionalnu artikulaciju i vrednosnu afirmaciju istorijskog susreta između Vučića i Rame u Tirani. Stoga je uočljivo da je proevropska politika Vlade lišena dublje medijske podrške u štampanim medijima, kao što je lišena i društveno-vrednosnog konteksta, bivajući ostavljena analizu ekspanzivnoj propagandi i sopstvenoj real-političkoj veštini pregovaranja i dogovaranja sa EU.

Parada 9. maja u Moskvi – Istorijski i spoljnopolitički izazovi države Srbije u uredničkim kolumnama i nedeljnicima.

Obeležavanje sedamdesetogodišnjice pobeđe nad fašizmom, 09.05.2015. godine u Moskvi, predstavljalo je spoljnopolitički događaj visokog nivoa kompleksnosti i kontroverze. Složenosti i kontroverznosti ovog događaja u odlučujućoj meri doprinela je kriza u odnosima između Rusije i Zapada, koja je podstaknuta, između ostalog, različitim stavovima po pitanju bezbednosno-političke krize u Ukrajini. Zapadne zemlje, predvođene SAD i glavnim zemljama EU, bojkotovale su Paradu pobeđe u Moskvi 09.05.2015, zbog umešanosti ruske države u sukobe u Ukrajini i aneksije Krima.

Budući da je strateški opredeljena ka članstvu u EU, a da sa Rusijom održava bliske istorijske, političke, ekonomske i kulturne odnose, Srbija se povodom ovog događaja našla u delikatnoj poziciji: trebalo je napraviti izbor između potpunog realnog i simboličkog usklađivanja spoljne politike sa EU, iz čega bi sledio i bojkot parade, i nastavka održavanja bliskih odnosa sa Rusijom, te tako i učešća na ceremoniji.

Suočena sa spoljnopolitičkom dilemom, zvanična Srbija odigrala je na „rusku kartu“, pri čemu su razlozi za ovakvu odluku bili istorijske i političke prirode. Odluku o učešću države na najvišem nivou i aktivnom učešću vojske Srbije u defileu na Crvenom Trgu, doneo je predsednik Srbije i Vrhovni komandant VS, Tomislav Nikolić. Svoje razloge u prilog odluci, Nikolić je obrazložio u intervjuu datom nedeljniku *Vreme*, pri čemu se oni generalno mogu označiti kao istorijsko-politički: “Odluku da idemo u Moskvu lako je bilo doneti... Mislim da imamo čime da se dičimo... Mi smo imali dva antifašistička pokreta, od kojih je jedan učinio mnogo više na terenu, a drugi koji je učinio manje... Naše učešće u ratu ne može da bude zanemareno, ali isto tako tako ni učešće Crvene Armije... Oslobođanje velikih gradova takođe je potpomognuto artiljerijom, koja je išla uz Crvenu Armiju.”⁶⁰ Zajednička borba u Drugom svetskom ratu glavni je razlog za učešće na paradi devetog maja, premda se na ovaj razlog nadovezuje opšta percepcija Rusije kao političkog saveznika, od začetaka moderne srpske države sve do današnjih diplomatskih „bitaka“ u kojima Rusija slovi za saveznika. “Kada god

⁶⁰ Tomislav Nikolić, „Kada sam video ko je u Vladi, znao sam da će Vučić morati mnogo da radi,“ intervju sa Filipom Švarmom i Jovanom Gligorijević, *Vreme*, br. 1270, str. 6-7

Pečat, 10. april 2015.

spremljiv govori za te događaje (misli se na manifestacije kojima se obeležavaju značajni istorijski datumi –prim. autora) ja ne mogu da ne pomenem ulogu Rusije, pa čak i u Drugom srpskom ustanku. Kako tada, tako i sada, kada Moskva predstavlja jedinog zaštitnika naše borbe za suverenitet Srbije na Kosovu i Metohiji...“⁶¹

Sličnu istorijsku argumentaciju, doduše sa fokusom na događanja u Drugom svetskom ratu, uz odbacivanje ideje o postojanju dva antifašistička pokreta,⁶² izneo je i pisac Ivan Ivanji: “Predsednik Srbije biće 9. maja na svečanoj tribini Lenjinovog mauzoleja. I treba da bude tamo. Nije važno kako se zove, bitno je da su ga građani Srbije izabrali na tu funkciju, zbog toga on na tom mestu i u tom kontekstu predstavlja borcu jedine vojne i političke snage koja je od 1941, do pobede predstavljala silu mimo frontova, a nikako one koji su na bilo koji način ili pod bilo kojim izgovorom sarađivali sa nacistima.“⁶³

Potenciranje istorijskih razloga za prisustvo Srbije na paradi povodom Dana pobede nad fašizmom, podvlači i kolumnista nedeljnika *Pečat*, Nikola Vrzić: “Pobeda sovjetskog naroda bila je i pobeda srpskog naroda ne samo zato što su nam Sovjeti, uglavnom Rusi, pomogli da se oslobodimo već zato što su i oni koji su za našu slobodu ginuli, i zbog okupacije bili ubijani, bili uglavnom Srbi. Samo u Srbiji streljali su 100 Srba zbog jednog nemačkog okupatora. Veliki otadžbinski rat bio je i naš rat za život i za slobodu, koji smo platili skupo i krvavo.“⁶⁴

Odsustvo zapadnih političkih lidera u srpskim nedeljnicima tumačeno je sa negativnim prizvukom, pri čemu se zapažaju dva tipa kritičkih ocena: 1) zasnovane na jedinstvu činjenica i vrednosnog stava i 2) ocene u duhu propagandne matrice, koja izostanak zapadnih lidera na Paradi pobede tumači u širem kontekstu proputinovskog i antizapadnog stava. Prvi primer kritičkog stava, demonstira već citirani književnik i publicista, Ivan Ivanji: “Parada, koja će se povodom Dana pobede održati u Moskvi ove godine označice i poraz pobednika od pre sedamdeset godina. Poraz nanose sebi. Takođe mislim da ometanje zajedničke proslave nad fašizmom predstavlja izdaju onih 1.500.000 vojnika zapadnih saveznika koji su u toku savezničke operacije ‘Overlord’, započete 6. juna 1944, preko Lamanša jurišali na nemačke bunkere. Poginulo ih je 65.700. Američki neznani junak te operacije kakvog poznajemo iz mnogih filmova ne zaslužuje manje divljenja od njegovih ruskih saveznika na drugom kraju Evrope. Nasuprot poginulima na obalama Francuske stoji 27.000.000 građana SSSR, vojnika koji su život izgubili... Rusi su branili i odbranili svoju zemlju, a Amerikanci su došli u Evropu da pomognu da se ona oslobodi. Zbog toga su zaslužili da budu predstavljeni na Crvenom Trgu.“⁶⁵

61 Isto, str. 6

62 Ivanji odlučno osporava kredibilitet četničkog pokreta kao antifašističkog pokreta, u sledećem stavu: “Sasvim je jasno da je Draža Mihajlović sarađivao sa nemačkim okupatorima i Nedićevom vladom. O tome je pisao kapetan nemačke kontraobaveštajne službe Jozef Mati. On opisuje da su predstavnici Draže Mihajlovića s njim, u njegovom stanu uspostavili vezu još 29. oktobra 1941, da se Draža sastao sa predstavnicima nemačke vojne komande 11. novembra i da je saradnja Ravne gore sa nemačkom počela već tada...”, Ivan Ivanji, „Tribina 70 godina od kraja Drugog svetskog rata“, *Vreme*, br. 1271, str. 29

63 Ivan Ivanji, „Dan pobede ili poraz pobednika“, *Vreme*, br.1270, str. 15

64 Nikola Vrzić, “Vaskrs na Crvenom Trgu: Srbija među pobednicima 9. maja u Moskvi“, *Pečat*, br. 364, str. 7

65 Ivan Ivanji, „Dan pobede ili poraz pobednika“, *Vreme*, br.1270, str. 14

Nasuprot Ivanjijevom pokušaju da Paradu pobede u Moskvi vidi kao sećanje na zajedničku prošlost u čijoj je osnovi borba protiv najvećeg zla čovečanstva fašizma i nacizma, drugi komentatori su moskovsku paradu postavili u kontekst svetskih događaja (Ukrajinska kriza), kao i naših unutrašnjepolitičkih i spoljnopolitičkih tema i dilema.

Tako već citirani Nikola Vrzić kaže: “Hoće li se naše približavanje NATO-u završiti na Paradi pobednika u Moskvi?... U analizu i promišljanje moramo, i zbog ukrajinske krize i zbog naših EU integracija, koje se i u ovoj situaciji pokazuju kao nešto protivprirodno i protivrečno čitavoj istoriji naše borbe, da budemo to što jesmo. Kakvi god da smo ali smo svoji.“⁶⁶ Shodno navedenom mišljenju, zajednička prošlost Rusa i Srba u borbi protiv fašizma ima dalekosežne posledice na aktuelni trenutak u kome se Srbija nalazi. Zajednička prošlost bi trebalo da predstavlja osnov za utemeljenje antievropskog stava, a odnos prema Rusiji treba da bude prva i najvažnija tačka otpora integracijama prema EU.

U tom smislu, Vrzić tvrdi: “Ono što je nepredvidivo jeste stav srpskog državnog rukovodstva. Kooperativni su bili sve dok sankcije Rusiji nisu došle na dnevni red; i nastavili da budu kooperativni oko svega –od Kosova preko MMF-ovske ekonomije do NATO-a – osim oko našeg odnosa s Rusijom, zaključno sa predstojećom Parodom pobednika na Crvenom Trgu. Znači li to da jedini uzrok naše nekooperativnosti jeste bojazan da se Rusima ne zamerimo svojom (na)silnom kooperativnošću? Ili je u osnovi te nedovoljne kooperativnosti, ipak svest o našim državnim i nacionalnim interesima?“⁶⁷

Iz stava o Paradi pobednika kristališe se i stav o antievropskoj politici, geostrateškom preokretu, nada i očekivanje da će se dogoditi. Taj preokret, prema ovom stanovištu, trebalo bi da se dogodi upravo zato što je današnja evropska politička elita moralno i politički nedostojna svoje istorijske uloge, u potpunosti pod američkim uticajem, lišena sopstvenih moralnih, istorijskih i geostrateških orijentira, kako to primećuje glavni i odgovorni urednik *Pečata* Milorad Vučelić. U otvorenom političko-propagandnom i provokativnom maniru, Vučelić piše: “Današnja rukovodstva zapadnog sveta pokazala su se kao nedostojna i nezahvalna kupljevina potpuno zaslepljena svim onim što je svet i uvelo u Drugi svetski rat. Svojim postupcima, oni su postali sledbenici poraženih u Drugom svetskom ratu... Ne čudi ovakva pozicija i karakterna svojstva zapadnih lidera, jer kada pogledamo kome je danas u svetu, posebno u Evropi, zapalo da vlada, svašta loše i naopako se može očekivati... Nijedan od ovih aktuelnih zapadnih likova, ama nijedan nije dosegnuo nivo državnika. Isti ti likovi ponižavaju Evropu i njenu veliku tradiciju... Evropske države pretvorene su u prave pravcate nosače američkih vojnih aviona, baze za smeštanje NATO trupa i poligone za postavljanje američkih raketa. I to EU nije dovoljno nego želi i da svaku tačku na evropskom kontinentu –pa naravno i Srbiju – pretvori u metu za rusko odbrambeno oružje.“⁶⁸

66 Nikola Vrzić, “Vaskrs na Crvenom Trgu: Srbija među pobednicima 9. maja u Moskvi“, *Pečat*, br. 364, str. 6

67 Isto, str. 8

68 Milorad Vučelić, „Srozavanje Evrope“, *Pečat*, br. 365, str. 3

Konstrukcija negativnog imidža NATO i EU sprovedena je upotrebom istorijske teme, Dana pobeđe nad fašizmom. Simbolički i realno, ovaj događaj poslužio je podizanju intenziteta negativnog naboja naspram zapadnih država, podstakao je već široko rasprostranjeni evroskepticizam i pokazao da rusofilstvo oslonjeno na srpski nacionalizam, može biti pogonsko gorivo za snažnu antievropsku kampanju.

Nevolja ovih i sličnih stanovišta je ta što pokazuju neuviđavnost u pogledu okolnosti koje definišu spoljnopolitičku poziciju Srbije i apropro istih artikulišu opredeljenje državnog vrha, posebno premijera Vučića i vlade Srbije za evrointegracije, dok ujedno zanemaruju predsedavnice OEBS-om koje podrazumeva balansiranje između oštro suprotstavljenih stavova Rusije i Zapada oko ukrajinske krize i najzad zanemaruju okolnost da je država Srbija predstavljena na visokom nivou ministra spoljnih poslova na paradi povodom Dana pobeđe u Kijevu.

Štampani mediji u Srbiji propustili su, osim u retkim slučajevima, da prikažu drugačiji pogled na aktuelnu rusku spoljnu politiku i Paradu pobednika. Izuzetak je tekst Nine Hruščove, praunuke premijera SSSR Nikite Hruščova i dekanke *New School for Social Research* iz Nju Jorka, pod nazivom „Putinova parada“, koji je preneo list *Danas*, 8.05.2015. U tekstu „Putinova parada“, Hruščova ukazuje na autokratsku i konzervativno-militarističku dimenziju skupa kojim Putin veliča rusko samodržavlje. „Nestvarna priroda ovog skupa odražava sve bizarniju prirodu Putinovog režima. Zaista, gledajući Rusiju danas kao da gledate poslednji nastavak filmskog serijala X-men, 'Dani buduće prošlosti'. Baš kao što X-men u tom filmu udružuju snage sa samima sobom iz prošlosti da spasu čovečanstvo, današnji Kremlj vraća se ruskoj sovjetskoj prošlosti što se vidi kao sadašnja borba za opstanak zemlje... Putin vidi sebe kao novog cara. Njegova kagebeovska prošlost diktira mu stil rukovođenja, koji obuhvata ukidanje slobodnih i poštenih izbora, progon protivnika i promociju konzervativnih vrednosti koje ga, kao i Petena pre njega, dovode u suprotnost sa korupcijskim uticajem 'nemoralnog' i 'dekadentnog' Zapada. Oslanjajući se na ovaj pristup, Putin je izgradio savez sa, na primer, sirijskim predsednikom Bašarom Al Asadom i egipatskim vojnim vladarom Abdelom Fatahom el Sisijem. Kina, druga po veličini ekonomija sveta, koristan je dodatak ovoj kolekciji prijateljskih antidemokratskih država budući da i ona ima svoje strateške žalbe na račun Zapada. Za razliku od Kine, međutim, Rusija nije supersila u usponu. Putin je možda pokušao da prikaže svoje akcije u Ukrajini kao borbu protiv fašizma. Ali to je zaista borba za relevantnost – borba koju nikada neće dobiti. Bez obzira koliko grandiozna parada bila, on ne može da sakrije istinu: ruski dani kao supersile su prošlost. Putinov patriotizam, kao i Petenov, uništen je.“

Isto tako, štampani mediji lišeni su refleksije o posledicama učešća na paradi u Moskvi po evropski put Srbije. Posebno u svetlu okolnosti da je nužni deo procesa priključivanja EU usklađivanja spoljne i bezbednosne politike Srbije i EU. Ova tendencija odstupanja od zajedničke politike EU nije retkost, ali ne dobija racionalnu razradu u javnosti u Srbiji, uprkos strateškom opredeljenju u pravcu članstva u EU.

6

O
Autorima

O AUTORIMA

Institut za javnu politiku je regionalna *think-tank* organizacija. Deluje u regionu Zapadnog Balkana kroz rad kancelarija u Beogradu, Podgorici i Ljubljani. Promocijom javnog dijaloga i konstruktivnih rešenja, Institut za javnu politiku doprinosi naporima država Zapadnog Balkana da postanu ravnopravni, pouzdani i progresivni partneri u evropskim integracijama i međusobnim odnosima. Nakon inicijalnog istraživanja i analize društvenog i medijskog konteksta u državama Zapadnog Balkana, *Institut* je razvio i sproveo niz projekata vezanih za medije, među kojima su: Uloga medija u procesu sekuritizacije na Zapadnom Balkanu, Civilni odgovor na klijantelizam u medijima – Medijski krug, NATO Reach Out - monitorng medija i Uloga medija u praćenju R1325 u Crnoj Gori.

Medijski arhiv EBART je privatna kompanija, osnovana 2000. godine. Njena osnovna aktivnost je čuvanje podataka iz štampanih medija u elektronskoj formi. Novinski arhiv postoji od 2003. godine i do danas je u njemu uskladišteno više od 3.000.000 tekstova iz štampanih medija koji imaju nacionalnu pokrivenost, kao i odabranih lokalnih medija. *Ebart* je specijalizovan i za izradu analiza medija. Od osnovnih, kvantitativnih analiza, preko kvalitativnih analiza koje porede medijski tretman zadatih ključnih reči, pa sve do složenih analiza sadržaja.

Velimir Čurgus Kazimir je rođen 1948. godine u Novom Sadu. Od 2002. godine direktor je Medijskog arhiva Ebart. Bio je novinar i urednik kulturne rubrike u *Politici* od 1988. do 1996. godine. Jedan je od osnivača Nezavisnog udruženja novinara Srbije. Autor je desetak knjiga proze i eseja na temu kulture i kulturne politike. Njegova dela prevedena su na engleski, francuski, nemački, španski, poljski i japanski jezik. Dobitnik je Međunarodne nagrade za esej časopisa *Lettre International* u Vajmaru 2000. godine. Član je srpskog PEN centra od 1987. godine. Priredio je više knjiga na temu odnosa politike i medija. Autor je više projekata iz oblasti istraživanja, medija i kulture. Posebno se bavio istraživanjem medijske scene u Srbiji i uticajem medija na političku i društvenu stvarnost.

Dr Isidora Jarić rođena je u Beogradu 1970. godine. Docentkinja je Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, na Odeljenju za sociologiju, na kome je i stekla titulu doktora nauka. Saradnica je Instituta za sociološka istraživanja, koji se bavi istraživanjem i ispitivanjem globalnih karakteristika i preobražaja u srpskom društvu. Urednica je dela "Bolonjska reforma visokog školstva u Srbiji: problemi, dileme, očekivanja i strahovi nastavnog osoblja na Beogradskom Univerzitetu" (Institut za filozofiju i društvenu teoriju i FilipVišnjić, 2010.), kao i dela "Politike roditeljstva" (Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, 2015). Objavila je brojne naučne radove, članke i knjige, među kojima je i "Kultura i preobražaj Srbije – vrednosna usmerenja građana u promenama posle 2000. godine".

Danica Laban, rođena u Beogradu 1976, medijska analitičarka, novinarka i komunikološkinja. Radila je na brojnim projektima, koji su u svojim medijskim komponentama imali zastupljenu vidljivost, treninge i istraživanja u oblasti medija. Saradivala je sa domaćim i stranim organizacijama i institucijama, poput Saveta Evrope (*CAR project* 2011-2012), *UN Women* (projekti u oblasti socioekonomskog osnaživanja žena 2012), Kancelarije za ljudska i manjinska prava (2012 - 2103, 2015 - projekti za unapređenje položaja Roma) itd. Radila je i na evaluaciji medija u Srbiji za *Strategic marketing/IPSOS* (2009-2011), za potrebe BBC Trust. Agenciju *Jigsaw Communications*, u okviru koje i danas posluje, osnovala je 2006. Tokom karijere, bila je i novinar i urednik na RTS, BK TV i TV Politika.

Dr Dejan Vuk Stanković rođen je u Beogradu 1973. godine. Titulu doktora nauka stekao je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, na katedri za filozofiju. Trenutno predaje filozofiju, etiku i filozofiju obrazovanja na Učiteljskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Od 2000. do 2013. godine stručno se usavršavao i učestvovao na projektima Instituta za filozofiju i društvenu teoriju kao stipendista Ministarstva za nauku, tehnologiju i životnu sredinu. Od 2004. do 2006. godine radio je za *Marten Board International*, privatnu kompaniju specijalizovanu za istraživanje tržišta i javnog mnjenja. Od 2006. godine do danas je nezavisni politički analitičar, komentariše politički i društveni život u Srbiji i regionu za različite TV i radio stanice i štampane medije.

Unos i obrada podataka:

Snežana Bajčeta, doktorandkinja Fakulteta političkih nauka

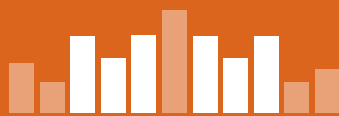
Predrag Bajić, doktorand Fakulteta političkih nauka

Milica Oros, studentkinja četvrte godine Fakulteta političkih nauka

Katarina Vukajlović, studentkinja četvrte godine Fakulteta političkih nauka

Borjana Aćimovac, studentkinja treće godine Fakulteta političkih nauka

Rada Bjelić, studentkinja treće godine Fakulteta političkih nauka

MEDIJAMETAR